Kotalahden kaivosyhdyskunta

Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö

Oravikosken taajaman alueinventointi

Leppävirran kunta
Arto Savolainen
2006

Oravikosken taajaman alueinventointi

Leppävirran kunnan rakennusinventointi 2005-2006

Arto Savolainen

Sisällysluettelo

1.	Oravikosken taajama	1
2.	Taajaman rakentumisen historiaa	1
2.1	Suunnittelijoita	2
2.2	Rakennustoiminta	2
2.3	Kaivostoiminta	3
3.	Taajaman kehittäminen	3
4.	Oravikosken tarkastelualueen kartta	4
5.	Tiet ja kadut	5
6	Vesireitti	18
7.	Rakennuskohteiden tarkastelu	24
8.	Liitteet	75
9.	Lähdeluettelo	87

1. Oravikosken taajama

Oravikoski sijaitsee Leppävirran kunnassa. Oravikoskelta on matkaa Leppävirran keskustaan 15 km, Varkauteen 36 km ja Kuopioon 40 km. Asukkaita Oravikoskella on tällä hetkellä n. 320 henkeä.
Taajaman sivuitse kulkee vilkkaasti liikennöity valtie 5 (n. 4900 autoa vuorokaudessa). Länsipuolella sijaitsevan Ylä-Koiruksen järven ja itäpuolella sijaitsevan Oravilahden välillä virtaavat Mertajoki ja Oravijoki. Taajamassa toimivia suurimpia yrityksiä ovat; Oravikosken Konepaja Oy, Hanx Suomi Oy, Puuntaitajat ja Vehkan kaivoksella toimiva Leppävirran Saha Oy. Oravikoskella on kyläkauppa, koulu, päiväkoti, urheilu-/vapaa-aikatalo, urheilukentät ja uimalaitos sekä seurakuntatalo.

Oravikosken osayleiskaava on vuodelta 1983 ja asemakaava vuodelta 1985 (käsittää 100 ha). Oravikosken taajaman pohjoispuolelle Pitkäniemen alueelle on valmistunut asemakaava vuonna 2003. Taajama-alueella on 5 kpl kaavamuutoksia koskien yksittäisiä rakennuspaikkoja vuosilta 1985-2002.
Oravikoskella on rakennettu viime vuosina omakotitaloja ja vuoden 2001 alussa on astunut voimaan uusi rakennusjärjestys joka korvasi vuoden 1971 rakennusjärjestyksen.

Taajama-alueella on n. 7 km katuverkko, 62 km vesijohtoverkosto ja 6,5 km viemäriverkosto johon kuuluu biologinen puhdistuslaitos.

Koirusveden rantaosayleiskaavan osalta on valmistunut luonto- ja maisemaselvitys vuonna 2002 ja vastaava maisema- ja luontoselvitys Oravikoski-Paukarlahti alueelle vuonna 2003 osayleiskaavoitusta varten.

Oravikosken taajama / Kotalahden kaivosyhdyskunta kuuluu valtakunnallisesti merkittävien kulttuurihistoriallisten ympäristöjen luetteloon 1993, kohde nro 37. Alueella ei ole suojekohteita.

2. Taajaman rakentumisen historiaa

Oravikosken nykyinen taajama-alue on muotoutunut lähes täysin kaivostoiminnan aikaisen rakentamisen kautta. Alueen rakentumiseen on läpi sen historian merkittävästi vaikuttanut myös Varkaus-Kuopio maantie, joka on ollut alkuaan 1500-luvulla ratsupolku ja jota 1700-luvulla kunnostettiin ajoneuvoille sopivaksi. Pääsääntöisesti tätä tielinjausta noudattelee nykyinenkin valtatie 5, vaikka sitä on siirretty Oravikosken taajaman kohdalla kolmeen kertaan. Valtatie on ollut valtion maantienä vuodesta 1921 saakka, jota ennen se oli ns. manttaalimiesten omistuksessa. Toinen merkittävä tekijä on Ylä-Koiruksen ja Koiruksen yhdistävä vesireitti Mertajoki-Vehkalampi-Oravijoki, joka laskee Oravilahteen. Tämän nykyajan katsantokannalla verraten vaatimattoman vesireitin merkitys Oravikoskelle on ollut ratkaiseva. Mylly-, sahaus- ja uittotoiminnan mahdollistaneen reitin voi katsoa synnyttäneen asutuksen ja liiketoiminnan alueelle. Vesireitti on ollut olemassa jo yli 10 000 vuotta. Nämä tekijät kantoivat taajamaa aina kaivostoiminnan alkamiseen saakka jolloin vesireitti sai uudenlaisen merkityksen ja sen muotoa muutettiin rajusti. Kolmas ja ratkaiseva taajaman historialliseen kehitykseen vaikuttaneista seikoista löytyi maan alta 1950-luvun puolivälin jälkeen, oltuaan siellä 1 500 miljoonaa vuotta.

Taajaman rakentuminen on tapahtunut aina kaivostoiminnan tuloon saakka vapaasti ilman yhteiskunnan tai minkään muun toimijan ohjausta, lähinnä omistajien tarveharkintaisina yksittäisratkaisuina ilman minkäänlaista yleistä suunnitelmaa. Kaivostoimintaa edeltäneiltä ajoilta näihin päiviin säilynyt rakennuskanta on vähälukuista ja keskenään eri aikakausille sijoittuvaa sekä voimakkaasti muokattua.

Taajaman sisäiset liikenneratkaisut ovat syntyneet pääasiallisesti kaivostoiminnan rakentamisen myötä. Outokumpu Oy:n toimesta rakennettu katuverkosto edustaa yhtiölle tyypillistä ja jo aikaisemmissa kaivosyhdyskunnissa koeteltua järjestelmää. Niin sanotusti alkuperäisenä kulkuväylänä taajaman sisällä voidaan pitää ainoastaan valtatieltä Oravilahden rantaan johtavaa Oravikoskentietä ja siitä pohjoiseen suuntautuvaa osaa Myllärintiestä, joka on johtanut aikaisemmalle myllylle (1700-luvun loppupuoli). Pilleshovintie on palvellut Hovin sisäänajotienä.

Alueen rakentumattomuus on ollut Outokumpu Oy:lle mahdollisuus ja rasite ajatellen liiketoimintaa palvelevan yhdyskunnan rakentamista. Saatuaan tarvitsemansa maa-alueet omistukseensa, on yhtiö voinut ryhtyä toteuttamaan tarkoitukseen sopivaa, Oravikosken ensimmäistä kokonaisvaltaista suunnitelmaa.
Oravikosken kaivos- ja asuntoalueen suunnittelussa ovat alusta alkaen olleet mukana arkkitehdit Märtha Blomstedt ja Matti Lampén sekä myöhemmässä vaiheessa arkkitehdit Markku Annila ja Olli Penttilä. Yksittäisenä suunnittelukohteena on mainittava seurakuntatalo, jonka suunnittelijana on toiminut arkkitehti Veijo Martikainen. Asutusalueen omakotitaloista useimmat on suunnitellut rakennusmestari Erkki Kettunen ja koulun suunnittelusta ovat vastanneet Leppävirran kunnan rakennusmestarit. Kaivostoiminnan päättymisen jälkeisen rakennuskannan, peruskorjausten ja muutosten suunnittelusta ovat vastanneet yksittäiset suunnittelijat eri kohteissa.

2.1. Suunnittelijoita

Arkkitehti Märtha Blomstedt (8.6.1899-16.2.1982) valmistui arkkitehdiksi 1922. Solmittuaan avioliiton arkkitehti P. E. Blomstedtin kanssa työskenteli tämän kanssa yhteisessä toimistossa miehensä kuolemaan saakka 1935, jonka jälkeen vuosina 1938-61 Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampénin osakkaana ja 1961-72 Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Penttilän osakkaana. Näissä toimistoissa suunniteltiin useita Outokumpu Oy:n eri kaivosalueiden teollisuus- ja asuinrakennuksia.
Märtha Blomstedt oli merkittävällä tavalla mukana suomalaisen funktionalismin läpimurron ja maineen vuosina. Hänen merkittävimpiä töitään olivat mm. hotelli Aulanko 1938, Kannonkosken kirkko 1937, Hämeenlinnan postitalo 1952, Kuvalehtitalo 1957 ja Kuparitalo 1958 (Outokumpu Oy:n pääkonttori Helsingissä).

Oravikosken seurakuntatalon suunnittelijan arkkitehti Veijo Martikaisen muita suunnittelukohteita ovat mm. Tampereen keskussairaala 1962, Pankakosken työkeskus 1962, Sorsakosken työkeskus 1964 sekä Rantakylän kirkko 1983.

Kaivosrakentamisen alkuaikoina rakennesuunnittelusta kaivos- ja asuntoalueen kohteissa on vastannut Insinööritoimisto T. O. Pöysälä.

2.2. Rakennustoiminta

Rakentamisen volyymi ja aikataulu ovat olleet rakentamisajankohtaan ja -tapaan nähden melkoiset. Kaikki Outokumpu Oy:n uudisrakentaminen Oravikosken kaivosyhdyskunnassa on toteutettu urakoitsijoilla. Rakentaminen aloitettiin vuonna 1956 ja se oli saatettu pääosin loppuun vuonna 1970.

<u>Kaivostoimintaa palvelevaa uudisrakentamista ovat olleet;</u>
Vehkan kaivostornit, Kotalahden kaivostornit, korjaamorakennus, voimakeskus, kaivostupa, rikastamo, konttori-laboratorio ja ruokala-elokuvateatteri. Lisäksi erilaisia korjauskohteita, mm Pilleshovi ja Heikkilä saunoineen. Yhteistä kuutiotilavuutta rakennuksille kertyy yli 50 000 m3.
Tänään kaikki tuolloin rakennettu on edelleenkin paikoillaan melko hyvin alkuperäisyytensä säilyttäneenä, käyttötarkoitus on tietenkin muuttunut. Kotalahden kaivostornit olivat vaarassa joutua puretuiksi 1990-luvun alussa, mutta ne jäivät purkamatta aktiivisen kansalaistoiminnan ja Leppävirran kunnan ansiosta.

<u>Asutusalueen rakentaminen on käsittänyt;</u>
7 kappaletta 12 perheen asuintaloa (lamellitalot), 2 kappaletta poikamiesasuintaloa (atrium-talot), 5 kappaletta 1-4 perheen rivitaloa, kolme omakotitaloa sekä sauna-pesula. Lisäksi koko aluetta palveleva lämpökeskus. Asutustoimintaa palvelevan rakentamisen yhteistilavuus on yli 30 000 m3. Pillesmäen ja Koulukaarteen omakotitalojen osalta rakentamisesta vastasivat rakentajat itse.
Oravikosken aikaisempi (ennen vuotta 1956) ja kaivosyhdyskuntaan soveltumaton rakennuskanta purettiin uuden rakentamisen alta. Mainittakoon, että lamellitaloissa oli talonmiehet vuoteen 1978 saakka ja niiden katoille asennettiin television yhteisantennit 1962.
Tänään kaikki tuolloin rakennettu on edelleenkin paikoillaan ja varsinaisessa käyttötarkoituksessaan. Joitakin

käyttötarkoituksen mukaisia muutoksia alkuperäiseen nähden on toteutettu, mutta alueen rakennettu yleisilme on edelleenkin säilynyt. Outokumpu Oy aloitti asuntojen realisoimisen vuonna 1982.

Yhdyskuntarakentamisen kohteita ovat olleet mm.;
Viemäriveden puhdistuslaitos ja -verkosto, vesijohtoverkosto, kaukolämpöverkosto, sähköverkosto, katuverkosto ja urheilukentät. Outokumpu Oy on myös vastannut kaikkien edellä mainittujen kunnossapidosta aina kaivostoiminnan päättymiseen saakka 1987. Maa-alueiden myynti Leppävirran kunnalle kaavoitetulta alueelta alkoi 1984.

Maanrakennus ja vesirakentaminen ovat vaatineet omat voimavaransa ja ne ovatkin voimakkaasti vaikuttaneet siihen, miltä alue näyttää tänään. Outokumpu Oy on suorittanut asutusalueen mittakaavaan nähden runsaasti istutuksia (mm. Pilleshovin pellot). Vesireitin muutokset ovat jääneet pysyviksi ja Asserin oja virtaa edelleenkin. Suurempaa tierakentamista ei Outokumpu Oy:n jälkeen ole tehty. Puistoalue kaivosportin edessä on saanut kaivostoiminnasta ja -toimijoista kertovat muistomerkkinsä joista kaivoksen johtajana toiminut kotiseutumies Lars Wetzell olisi ollut tyytyväinen.

2.3. Kaivostoiminta

Kaivostoiminta sai alkunsa Arvo Paakkulaisen 1954 löytämästä malmikivestä jonka perusteella Outokumpu Oy aloitti alueella tutkimukset. Vehkan tutkimuskuilu avattiin 1956 mutta varsinainen kaivostoiminta sai alkunsa 1957. Kaivostoiminnasta on syytä mainita osan malmioista sijainneen osittain Vehkalammen alla ja osittain valtatien alla. Kaivoskuilut ulottuivat aina 814 metrin syvyyteen maan alle ja ajokelpoista tietä maan alla oli n. 50 km. Malmin kuljetus on tapahtunut kuorma-autoilla Oravikoskelta Varkauden Lehtoniemen asemalle josta se on lastattu junaan kohti Harjavaltaa. Rikastamon laitteistot ja menetelmät ovat olleet oman aikansa huipputeknologiaa ja Outokumpu Oy:n oman tuotekehityksen tulosta. Rikastamo on tarvinnut vettä toimiakseen ja se on saatu Oravikosken halkaisevasta vesireitistä. Rikastejätevesi on ohjattu Vehkalampeen joka on suljettu rikastejäteltaaksi. Pisimmillään jätevesiputkea on ollut n. 4 km. Suurin osa n. 100 ha rikastejätealueesta on maisemoitu ja istutettu.
Kaivostoiminnan päättymisen yhteydessä kaikki kaivoskuilut ovat täyttyneet ja täytetty vedellä sortumisvaaran ehkäisemiseksi. Kaivostorneissa on edelleenkin paikoillaan vaikeasti purettavat murskain- ja nostolaitteistot, samoin joissakin rakennuksissa on kaivostoimintaan liittyvää välineistöä.
Kaivos suljettiin vuonna 1987. Outokumpu Oy:n Kotalahden kaivoksella työskenteli enimmillään n. 300 henkilöä.

3. Taajaman kehittäminen

Oravikosken taajamaan liittyen on meneillään mm. kaavoitukseen, valtatielinjaukseen ja puistoalueiden kunnostukseen liittyviä projekteja. Oravikoski-Paukarlahti-Kotalahti kyläsuunnitelma on valmistunut 2005.

Kotalahden kaivos vehkalammelta päin katsottuna 1960-luvun alussa.
Valokuva Outokumpu Oy nro 62.

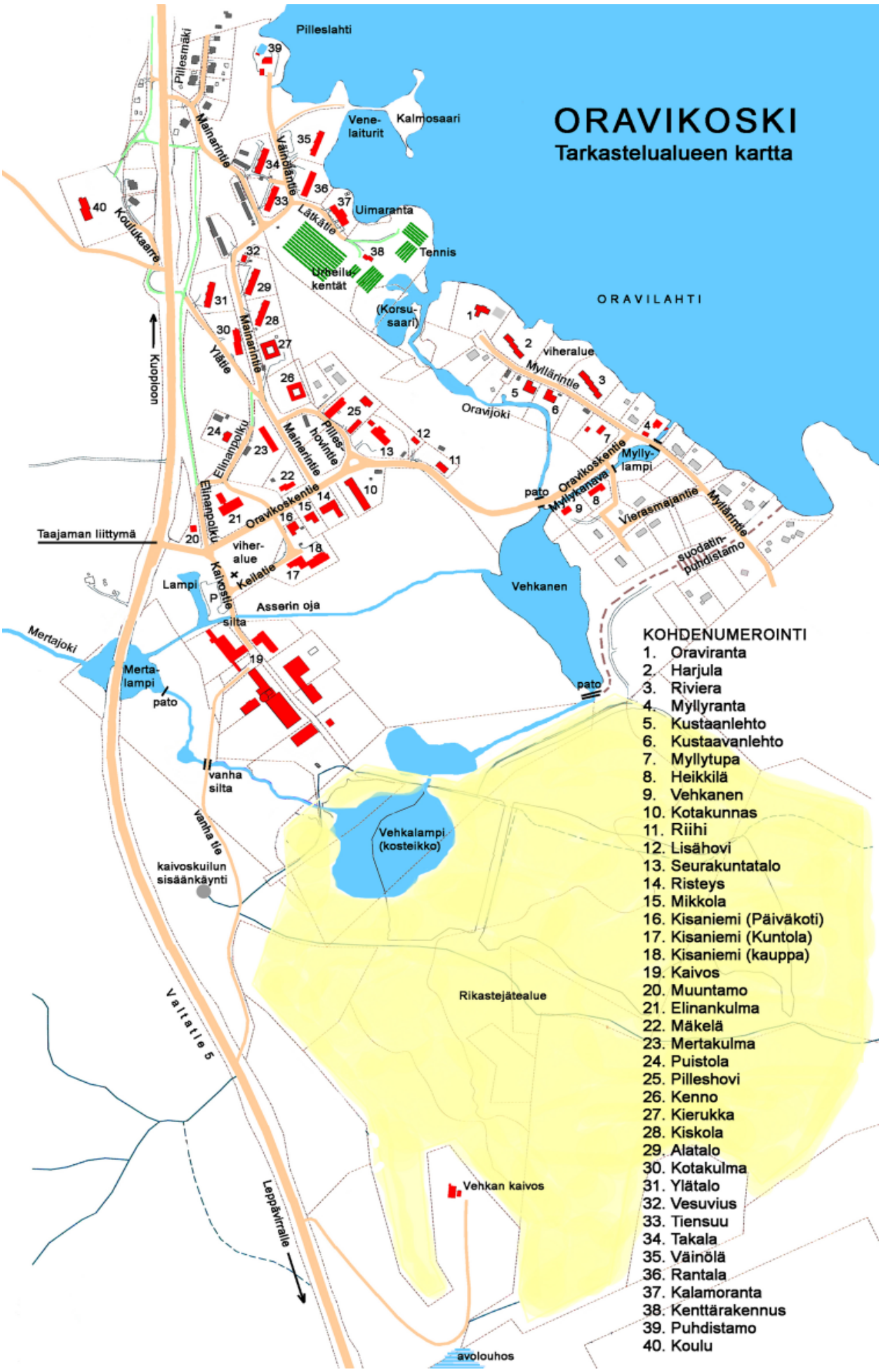
ORAVIKOSKI
Tarkastelualueen kartta
Pilleslahti
Kalmosaari
Vene-
laiturit
Uimaranta
Tennis
Urheilu-
kentät
(Korsu-
saari)
ORAVILAHTI
viheralue
Myllärintie
Oravijoki
Oravikoskentie
Myllykanava
Myllylampi
Vierasmäjantie
suodatin-
puhdistamo
Vehkanen
pato
Pillesmäki
Mainarintie
Väinölintie
Lätkätie
Koulukaarre
Kuopioon
Ylätie
Elinanpolku
Pilleshovintie
Taajaman liittymä
viher-
alue
Kellatie
Kaivostie
Lampi
Asserin oja
silta
Mertajoki
Merta-
lampi
vanha
silta
vanha tie
kaivoskuilun
sisäänkäynti
Vehkalampi
(kosteikko)
Rikastejätealue
Valtatie 5
Leppävirralle
Vehkan kaivos
avolouhos
KOHDENUMEROINTI
1. Oraviranta
2. Harjula
3. Riviera
4. Myllyranta
5. Kustaanlehto
6. Kustaavanlehto
7. Myllytupa
8. Heikkilä
9. Vehkanen
10. Kotakunnas
11. Riihi
12. Lisähovi
13. Seurakuntatalo
14. Risteys
15. Mikkola
16. Kisaniemi (Päiväkoti)
17. Kisaniemi (Kuntola)
18. Kisaniemi (kauppa)
19. Kaivos
20. Muuntamo
21. Elinankulma
22. Mäkelä
23. Mertakulma
24. Puistola
25. Pilleshovi
26. Kenno
27. Kierukka
28. Kiskola
29. Alatalo
30. Kotakulma
31. Ylätalo
32. Vesuvius
33. Tiensuu
34. Takala
35. Väinölä
36. Rantala
37. Kalamoranta
38. Kenttärakennus
39. Puhdistamo
40. Koulu

4. Tiet ja kadut

Outokumpu Oy ei toteuttanut Oravikoskellakaan sattumanvaraista tai tilanteen mukaista yhdyskuntarakentamista, vaan kokonaisuus tarvittavine rakenteineen suunniteltiin tarkoin jo etukäteen. Kaivostoiminnan alkuaikoina ei taajaman katuverkosto ollut kummoinen, käytännössä nykyinen Oravikoskentie joka johti Pilleshoville ja myllylle, sekä nykyinen rantaviivaa seuraileva Myllärintie. Oravikosken taajaman tieverkosto on siis lähes kokonaisuudessaan kaivostoiminnan aikana Outokumpu Oy:n toimesta rakennettu. Kaivosyhtiö on vastannut niiden kunnossapidosta kaivostoiminnan päättymiseen saakka, jolloin ne siirtyivät Leppävirran kunnan hoitoon tieosuuskunnan lakkauttamisen jälkeen 1987.

Leppävirta-Kuopio maantie, eli nykyinen valtie 5, on ollut ratsupolkuna olemassa jo 1500-luvulla. Varsinaiseksi tieksi se rakennettiin Ruotsin kuninkaan käskystä 1700-luvun lopulla, jolloin sitä nimitettiin "Kainuuntieksi". Oravikosken taajaman kohdalla tielinjaus on muuttunut tuon linjauksen osalta kolme kertaa. Ensimmäinen muutos tehtiin 1930-luvulla jolloin autoliikenne teki tuloaan toden teolla ja tietä oli parannettava. Ilmeisesti tähän kunnostustyöhön liittyen on purettu Mertakosken ylittävä ensimmäinen holvisilta. Seuraavan kerran tielinjaus muuttui 1950-luvulla jolloin Mertakosken ylitse rakennettiin edelleen paikoillaan oleva betonisilta. Viimeisin tielinjauksen muutos on tehty Outokumpu Oyn kustantamana kaivostoiminnan edellytysten turvaamiseksi. Kaivoksen malmikuljetukset tapahtuivat autoteitse Varkauteen ja kaivoksen edetessä maan alla oli sortumavaara huomioitava. Nykyinen tielinjaus on tehty 1960-luvun puolivälissä.

Oravikosken kaduilla ei ole jalkakäytäviä, suojateitä eikä reunaistutuksia. Katunäkymät ovat koko taajamassa avoimet ja vain joissakin paikoissa talojen omistajat ovat toteuttaneet raja-aitoja. Merkillepantavana erikoisuutena on 1960-luvulla tapahtuneen autoistumisen mukanaan tuoma autotallirakentaminen. Yhtiön rakentamat autotallit noudattavat samaa kokoa ja muotoa koko taajaman alueella. Suurin osa autotallirakennuksista on edelleenkin käytössä ja niitä on lähes jokaisella kadulla. Outokumpu Oy on rakentanut toimintansa aikana taajaman katuvalaistuksen ja vastannut katujen päällystämisestä. Katu- ja talorakennuksen yhteydessä on jouduttu suorittamaan maansiirtoja jotka Oravikosken taajamassa on onnistuttu hyvin maisemoimaan.

Nykyinen valtatie on valmistunut, vanha linjaus näkyy 1967.
Valokuva Outokumpu Oy nro 49.

Molemmat tielinjaukset, Mertalampi ja Asserin oja.
Valokuva Outokumpu Oy nro 47.

Vanhan tien silta ja Mertakosken talo (purettu) 1959.
Valokuva Outokumpu Oy nro 36.

Yleiskuva asuinalueelta, kadut sorapinnalla 1960-alussa.
Valokuva Outokumpu Oy nro 17.

Oravikoskentien liittymä valtatie 5:een on taajaman pääsisääntuloväylä. Liittymä on siirtynyt nykyiselle paikalleen valtatien siirryttyä länteen päin 1960-luvun puolivälissä, sijaittuaan sitä ennen nykyisestä Elinanpolusta pohjoiseen erkanevan kevyen liikenteen väylän paikalla. Nykyisen muotonsa liittymä sai 1974.Nykyisen valtatielinjauksen rakentamisen yhteydessä on Mertajoessa sijaitseva lampi halkaistu siirtokannaksella. Mertajoki ja lampi kokivat suuren muodonmuutoksen kun Outokumpu Oy rakensi Vehkalammen ohittavan kanavan Mertalammesta Vehkaseen 1963. Tässä yhteydessä syntyi kaivosalueen ja nykyisen liittymän väliin pienehkö lampi pysäköintialueen länsipuolelle. Vehkanen muuttui lammeksi varsinaisen vesiyhteyden Vehkalampeen tultua säännöstellyksi vedenpinnan pudotuksen yhteydessä. Kevyenliikenteen väylä (Elinanpolun jatke pohjoiseen) Oravikoskelta Haasianlahteen ja koululle johtava alikulkutunneli on rakennettu 1980-luvun alussa.
Vilkasliikenteisen valtatie 5:en ja Oravikosken taajaman välissä ei ole rakennettuja tai luonnollisia meluesteitä. Taajaman kohdalla tien nopeusrajoitus on 80 km/h ja tarkastelualueella on 7 erillistä liittymää joista 2 taajaman puolelle. Vanhan tielinjauksen liittymä on edelleen olemassa, samoin liittymä Vehkalle. Entisen liittymän kaakkoiskulmasssa on sijainnut ns. “Elinan kioski”, josta Elinanpolku on sittemmin saanut nimensä. Kioskirakennus on ollut alkuaan varasto ja on nyt purettu.

Nykyistä valtatielinjausta edeltänyt, vielä 1950-luvulla käytössä ollut linjaus on kulkenut kaivosalueen rakennusten länsipuolelta ja ylittänyt Mertajoen nykyistä etelämpänä. Edelleenkin paikoillaan olevan betonirakenteisen sillan länsipuolella on sijainnut liike- ja asuinrakennus, ns. “punainen tupa”, Mertakosken padon ja turbiinihuoneen läheisyydessä. Tämä tielinjaus on yhtynyt nykyiseen tiehen Koulukaarteen risteysalueen luona.
1930-luvulla rakennettu tielinjaus on kulkenut Vehkalammen silloisen rannan läheisyydessä ja ohittanut 1959 puretun Outokumpu Oy:n komennusmiesten käytössä olleen saunarakennuksen. Mertajoen ylitys on tapahtunut hieman 1950-luvun tien sillan länsipuolelta. Vanhempaa siltaa ei enää ole. Tie on kulkenut “punaisen tuvan” itäpuolelta ja lammen pohjoispuolelta, josta yhtynyt nykyiseen Elinanpolkuun sen eteläpäädyssä. Elinanpolkua seuraten tie on yhtynyt nykyiseen Ylätiehen josta liittynyt nykyiseen Koulukaarteeseen.

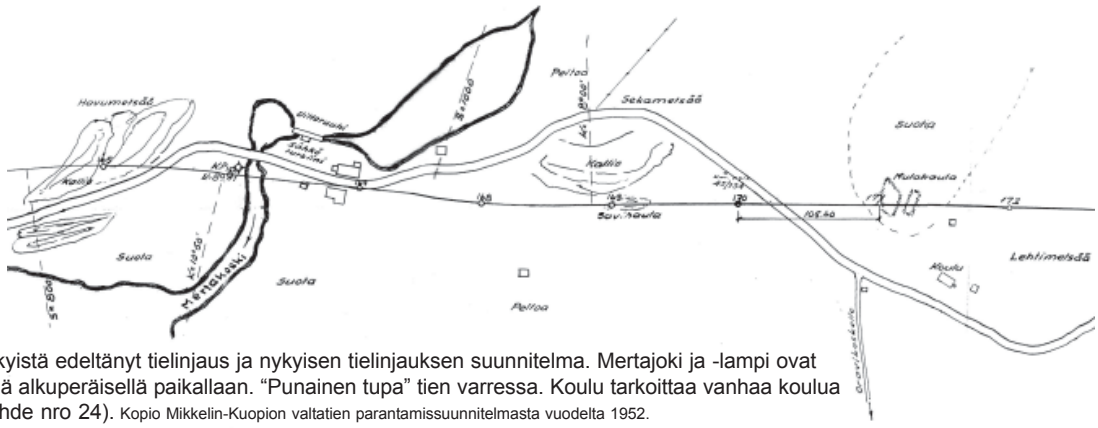

Nykyistä edeltänyt tielinjaus ja nykyisen tielinjauksen suunnitelma. Mertajoki ja -lampi ovat vielä alkuperäisellä paikallaan. “Punainen tupa” tien varressa. Koulu tarkoittaa vanhaa koulua (kohde nro 24). Kopio Mikkelin-Kuopion valtatien parantamissuunnitelmasta vuodelta 1952.

Valtatien liittymä etelästä, Mertalammen kohdalta.
2005-ora-109.

Valtien liittymä etelästä katsottuna.
2005-ora-112.

Oravikoskentie on ollut alueen keskuskatu koko taajaman historian ajan. Sen varteen on rakennettu 1851 Stenuddin hovi ja samoihin aikoihin tapahtuneen myllyn siirron ja uuden vesiuoman rakentamisen yhteydessä on ajokelpoinen tie ulotettu aina Oravilahden rantaan saakka nykyisen myllyn kohdalle.
Oravikoskentie on kokonaisuudessaan päällystetty ja valaistu katu jossa ei jalankulkukäytävää. Katu on päällystetty ensimmäisen kerran Outokumpu Oy:n toimesta 1960-luvulla ja kaivostoiminnan päättymisen jälkeen 1987. Katuvalaisimina valtatien liittymästä seurakuntatalolle saakka on käytetty kaivostoimintaan liittyvää, kaivosmiehen hakkua eli "Retkaa" esittävää valaisinmallia. Punamustat valaisimet on asennettu 2003 ja ne on suunnitellut Leppävirran silloinen kunnaninsinööri.
Oravikoskentien risteys jossa poikkikatuina **Elinanpolku** pohjoiseen ja Kaivostie etelään on taajaman suurin risteys. Elinanpolun ja valtatien välisellä alueella on arkkitehtuuriltaan yksinkertainen muuntamorakennus (kohde nro 20) ja radiomasto aidatulla alueella. Näkymässä Elinanpolun suuntaan muuntamon lisäksi vain kevyenliikenteen väylä ja kohde nro 21, joka edustaa arkkitehtuuriltaan uudempaa pienteollisuusrakentamista. Kaivostien suuntaan lännen puolelle jäävä pysäköintialue on pienimuotoinen, sorapintainen ja pääosin käyttämätön. Puisto kaivoksesta muistuttavine kaivosvaunuineen ja muistomerkkeineen on hoidettu. Nurmialueella ei ole polkua muistomerkeille. Puistoalueen puusto on nuorehkoa lehtipuuta, ei pensaita.
Kaivostie on lyhyt katuosuus joka on entistä valtatien pohjaa. Se ylittää "Asserin ojan", jonka takana kaivosalueen portti. Sillalta on näkymä lännen puolella sijaitsevalle Pikku Mertasen lammelle ja itään puuston reunustamalle Asserin ojalle. Asserin oja on rakennettu Outokumpu Oy:n toimesta ja Soratuote Oy:n urakoimana 1963. Silta on uusittu vuonna 1981. Näkymä kaivoslaueelle päin on levoton uuden pienteollisuusrakentamisen ansiosta autotallirakennuksen yhteyteen. Kaivostien varressa on sijainnut taajaman ainoa huoltoasema 1960-luvun alusta 1970-luvun alkupuolelle saakka.
Keilatie on Outokumpu Oy:n 1950-luvulla rakentama. Kadun tarkoitus on ollut luoda lyhyt yhteys kaivosportilta ruokalarakennukselle ja "kauppakortteliin". Keilatien ja Oravikoskentien sisään jää puistomaisesti hoidettu alue joka on paikoitellen n. 2 metriä katutasoa alempana. Keilatieltä ei ole näkymää Asserin ojalle. Kaivostoiminnan aikanakin taajaman keskuksena toimineen Kuntolan (kohde nro 17) piha-alue on osin käyttämätön.

Oravikoskentie, Keilatie ja sisään jäävä viheralue 1961.
Valokuva Outokumpu Oy nro 71.

Kauppakortteli ja Ruokala Oravikoskentieltä 1961.
Valokuva Outokumpu Oy nro 38.

Kaivostie 1961.
Valokuva Outokumpu Oy nro 56.

Oravikoskentien, Elinanpolun ja Kaivostien risteys.
2005-ora-105.

Entisten kauppojen ja Oravikoskentien välinen alue on ollut luonnollisestikin rajaamaton ja helposti lähestyttävä kauppojen toiminta-aikana. Kun tähän yhteyteen on vielä liittynyt Karvosen liiketalo (kohde nro 22) kadun toisella puolella, on aluetta voitu nimittää taajaman keskustaksi. Oravikoskentien katunäkymää häiritsee päiväkodin (kohde nro 16) voimakas keltainen aita. Mainarintien risteysalueella katunäkymään tulevat luonnontilainen viheralue ja tummanruskea Kotakunnas (kohde nro 10) Oravikoskentien varrella.

Pilleshovintie erkanee Oravikoskentieltä pohjoiseen. Katunäkymä on nuoren metsän ympäröimä itään päin. Pilleshovintien hakamaa Kotakunnaksen itäpuolella vakuttaa olevan notkelmassa, seurakuntatalo (kohde nro 13) ei juurikaan vaikuta katunäkymään vaan jää korkeammalla sijaitsevana ja puuston ympäröimänä taustalle. Risteysalue on liikennejärjestelyiltään jäsentymätön. Hovin entiset kellarit 1800-luvun puolivälistä ovat lähes katualueessa kiinni. Riihi (kohde nro 11) on katunäkymässä haitallinen huonon kuntonsa vuoksi.

Viheralueelle sijoitettu muistomerkki.
2005-ora-102.

Muistomerkki, Keilatien ja Kaivostien risteys ja kaivostornit.
2005-ora-103.

Viheralueelle sijoitettu kaivosvaunu.
2005-ora-190.

Oravikoskentien ja Keilatien väliin jäävää viheraluetta.
2005-ora-191.

Oravikoskentie risteysalueelta itään, taustalla kauppakortteli.
2005-ora-106.

Keilatie kaupalle päin.
2005-ora-189.

Itään päin edettäessä Oravikoskentie ylittää paikkakunnan historiassa merkittävän paikan, Oravijoen. Näkymä etelään avautuu Vehkaselle jonka louhikkoiset ja ruohottuneet rannat kasvavat nuorta puustoa. Näkymässä pohjoiseen on nuorta lehtipuumetsää, jonka Outokumpu Oy on istuttanut 1961 ja jota on harvennettu 1985. Näkymä jokiuomaa pitkin pohjoiseen ei ulotu kovinkaan pitkälle. Oravikosken niskalla oleva puurakenteinen silta on patorakennelman päällä. Ensimmäinen pato tähän paikkaan on rakennettu 1850-luvulla, kun saha-myllyrakennus siirrettiin uuden kaivettavan uoman päähän, Oravilahden rantaan. Liikemies Matti Heikkilän toimesta patorakenteita uusittiin 1930-luvun lopulla ja Outokumpu Oy:n toimesta puiset rakenteet korvattiin betonisilla 1975. Rakenteet ovat edelleen paikoillaan, kuten myös kiintokivi johon on hakattu padotuskorkeutta ilmoittava viiva. Näkymään kuuluvat myös Vehkasen rannalla oleva pieni huvimaja ja kohde Vehkanen (nro 9).

Keilatie kaupan pihasta katsottuna.
2005-ora-187.

Keilatien viheralueen pysäköintipaikka.
2005-ora-188.

Keilatien ja Oravikoskentien risteys.
2005-ora-181.

Elinanpolun ja kävelytien risteys pohjoiseen päin.
2005-ora-5.

Oravikoskentien ja Myllärintien risteys katsottuna etelään.
2005-ora-196.

Oravikoskentien silta Oravikosken niskalla.
2005-ora-274.

Oravikoskentien kanssa samansuuntaisesti kulkee "uusi vesiuoma" (1850-luvulta)kohti Oravilahtea. **Myllylampi** on synnytetty samaan aikaan uoman rakentamisen kanssa ja se on kunnostettu puistomaiseksi 2000-luvulla. Oravikoskentien varressa, sen pohjoispuolella on Outokumpu Oy:n aikaisen muuntamon perustukset ja eteläpuolella Vehkanen ja Heikkilä (kohteet nro 8 ja 9). Oravikoskentien varressa Heikkilän kohdalla olevat komeat kuuset lienevät Kumlinin istuttamia. Heikkilän ja Myllylammen välissä on puurakenteinen silta ja kalapatorakennelma joka on rakennettu 1986, jolloin Ay Oravikosken Rapu vuokrasi Myllylammen ja myllyrakennuksen tontteineen 10 vuodeksi ravun poikastuotantoa varten. Risteysalueen näkymään vaikuttavat rakennukset Myllytupa (kohde nro 7) joka hallitsee risteysaluetta ja Myllyranta (kohde nro 4) joka hallitsee näkymää Oravilahteen päin. Risteysalue on hyvin hoidettu, avoin ja viihtyisä. Näkymä Oravilahdelle katkeaa rakennusten lauta-aitarakennelmiin.

Oravikoskentien varressa olevat Hovin kellarit.
2005-ora-236.

Oravikoskentie katsottuna länteen Puimalan kohdalta.
2005-ora-227.

Näkymä Vehkaselle Oravikoskentieltä.
2005-ora-273.

Myllylampi Oravikoskentien risteysalueella.
2005-ora-289

Oravikoskentien ja Myllärintien risteys katsottuna etelään.
2005-ora-221.

Myllärintie Oravikoskentien risteyksestä katsottuna.
2005-ora-223.

Vierasmajantie on rakennettu 2000-luvulla. Se on uusine puurakenteisine omakotitaloineen mittakaavaltaan ympäristöönsä sopiva ja viihtyisä hieman erillinen alue. Heikkilän ja Vierasmajantien väliin jäävällä VP-alueella sijaitsee Heikkilään aikaisemmin kuulunut kellarirakennus joka on edelleenkin kohtalaisen hyväkuntoinen (vailla hoitoa). Vierasmajantieltä ei ole puuston vuoksi näkymää Vehkaselle.
Myllärintiellä Oravikoskentien risteyksestä etelään katunäkymässä on 1980-luvulla rakennettuja omakotitaloja rannan puolella. Vehkapellontien risteyksessä on länsipuolella Outokumpu Oy:n 2001 rakentama pintavesien suodatinpuhdistamo joka on putkitettu 2005. Itäpuolella on avoin VP-alue rantaan saakka josta näkymä Oravilahdelle.Oravikoskentien risteyksestä pohjoiseen katunäkymä on pienimuotoinen ja aukeaa näkymiltään Oravilahteen ainoastaan Rivieran ja Harjulan väliseltä VP-alueelta. Omakotitalot kadun länsipuolella ovat lähes kiinni katualueessa. Länsipuolella on ohut näkymä Oravijoelle. Myllärintien päähän on rakennettu 2005 omakotitalo joka poikkeaa julkiasultaan olennaisesti alueen muusta rakennuskannasta. Rivitalo Harjulan ja Oravirannan (kohde nro 1) väliin rakennetaan omakotitalo. Tien päästä ei ole juurikaan näkymää Oravilahdelle, eikä Oravijoelle jokirannan suistolaueen pusikoitumisen johdosta. Umpikadun pää on liikenteellisesti jäsentymätön.

Myllärintien eteläpuolta Oravikoskentien risteykseen päin.
2005-ora-219.

Myllärintien ja Vehkapellontien risteys.
2005-ora-220.

Vehkapellontien rakennuksia Myllärintieltä päin.
2005-ora-282.

Vierasmajantie katsottuna Myllärintien risteyksestä.
2005-ora-281.

Vierasmajantien VP-alueella oleva kellari.
2005-ora-284.

Kellarirakennus.
2005-ora-286.

Elinanpolku erkanee pohjoiseen Oravikoskentiestä ja on vanhaa valtatien pohjaa. Muuntamon ja Elinankulman jälkeen ajotie kääntyy itään ja jatkuu pohjoiseen kevyenliikenteen väylänä. Mertakulman ja Puistolan välissä kulkeva tie on edelleen valtatien entistä pohjaa ja ajotie on katkaistu betoniporsailla Mertakulman kohdalta josta se jatkuu kevyenliikenteen väylänä. Elinankulman halkaiseva katuosuus on entistä Oravikoskentien linjausta ja toimii tällä hetkellä lähes yksinomaan Elinankulman sisäänajotienä. Risteysalue Keilatien kanssa. Elinanpolun näkemäalueet ovat valtatie ja Ylätien risteys, Mäkelän suuntaan näkymää rajoittaa Mertakulman tontilla oleva havupuusto.

Pilleshovintie erkanee Oravikoskentiestä pohjoiseen ja se on Oravikosken taajaman vanhimpia teitä. Risteysalueelta on liittymä entisen Hovin pihaan eli nykyiselle seurakuntatalolle. Risteysalue on liikenteellisesti jäsentymätön. Hiekkapintainen tie on katkaistu Pilleshovin navetan kohdalta betoniporsailla, joten se toimii etelän puolelta ainoastaan Pilleshovin sisäänajotienä. Pohjoisen puolella navetan kanssa tien toisella puolella on Kennon autotallit VP-alueella. Risteysalue Mainarintielle on avoin ja näkymäalueet Pilleshoville itään, Oravikoskentien risteykseen etelässä ja Ylätien risteykseen pohjoisessa. Pilleshovintien ja Mainarintien väliin jäävä alue on rakentamaton (Kennon autotallia lukuunottamatta) lehtipuuvaltainen ja tienpintaa alempana oleva alue.

Ylätie on entistä valtatien pohjaa ja alkaa etelän puolella Elinanpolun jatkeena Mainarintien risteyksestä. Ylätie on nimensä mukaisesti Mainarintietä korkeammalla ja sen varteen on Outokumpu Oy rakennuttanut yhden rivi- ja yhden lamellitalon. Rivitalo Kotakulman autotallirakennus on katualueessa kiinni. Ylätalon piha-alueen jälkeen Ylätie muuttuu kevyen liikenteen väyläksi jatkuen valtatien alitse ja pohjoiseen sekä etelään kevyen liikenteen väylänä. Ylätie on umpitie ja sen näkemäaluetta hallitsee läheinen valtatie.

Pilleshovintie on katkaistu porsailla, oikealla autotallit.
2005-ora-259.

Ylätie päättyy valtatien alittavaan kevyen liikenteen väylään.
2005-ora-17.

Elinanpolku on katkaistu Mertakulman kohdalta.
2005-ora-10.

Elinanpolun itäpuolella Elinankulma.
2005-ora-270.

Mainarintie on Outokumpu Oy:n rakennuttama katu joka halkaisee taajaman etelä-pohjoissuunnassa alkaen Oravikoskentieltä. Katu kulkee osittain rinteessä ja on Kiskolan pihatasoa korkeammalla, laskeutuen taas Alatalon kohdalla. Kaarteessa on voimakkaana elementtinä Vesuvius ja sen pohjoispuolella sijaitsevat autotallit pysäköintipaikkoineen. Väinöläntie risteyksessä on Outokumpu Oy:n rakennuttama pieni muuntamo ja näkymä urheilukentälle. Tiensuun pääty hallitsee näkymää pohjoiseen. Takalan uusien autotallirakennusten jälkeen pieni viheralue erottaa yhteisöasumisalueen ja Pillesmäen omakotialueen. Pääosa Väinöläntien ja Lätkätien liikenteestä ohjautuu Mainarintien kautta ulos taajamasta. Omakotiasutusalue on myös Mainarintien varressa. Outokumpu Oy:n omistamalle maalle vuokrasopimuksin 1960-luvulla rakennetut omakotitalot on rakennettu lähelle katualuetta eikä kadulla ole jalkakäytävää. Talojen katujulkisivujen puolella on pensasaitoja ja istutuksia. Mainarintie päättyy pohjoisimpana sijaitsevan omakotitalon tontinrajaan. Liittymässä valtatielle ei ole levikkeitä ja se vaikuttaa melko vaaralliselta liittymätien ylämäen vuoksi. Liittymän läheisyydessä on bussipysäkki.

Yleiskuva ranta-alueesta, Mainarintie etualalla 1970-luku.
Valokuva Outokumpu Oy nro 21.

Pillesmäen omakotialuetta 1961.
Valokuva Outokumpu Oy nro 84.

Mainarintien ja Yläkadun risteys.
2005-ora-11.

Mainarintie katsottuna etelään, oikealla Mertakulma.
2005-ora-12.

Mainarintie Alatalon kohdalla, Vesuvius keskellä.
2005-ora-122.

Mainarintie Vesuviuksen kaarteesta etelään.
2005-ora-120.

Mainarintien kaarre Vesuviuksen kohdalla, autotallit.
2005-ora-121.

Mainarintien ja Väinöläntien risteys.
2005-ora-127.

Näkymä Mainarintieltä urheilukentälle.
2005-ora-126.

Mainarintien varressa oleva muuntamo.
2005-ora-136.

Mainarintieltä etelään erkaneva kevyenliikenteen väylä.
2005-ora-128.

Valtatien alikulku Mainarintieltä (kevyt liikenne).
2005-ora-129.

Mainarintie nousee Pillesmäen omakotialueelle.
2005-ora-130.

Mainarintie päättyy omakotitalolle.
2005-ora-176.

Lätkätie on Outokupu Oy:n rakennuttama tie rannassa sijaitsevalle entiselle pesula-saunarakennukselle (Kalamoranta) ja urheilukentille. Katuosuus on lyhyt ja se päättyy Kalamorannan jälkeen josta eteenpäin se jatkuu uimarannalle saakka hiekkapintaisena kevyenliikenteen väylänä. Näkymäalueet urheilukentille sekä Rantalan ja Kalamorannan välistä Oravilahdelle. Kadulla ei ole kääntöpaikkaa eikä pysäköintialuetta vaikka se toimii urheilualueen sisääntulona.

Väinöläntie alkaa Mainarintien risteyksestä ja päättyy Kalmosaaren rantaan. Väinöläntiestä erkanee ajotie puhdistamolle. Katunäkymä on rauhallinen lamellitalojen välissä ja kääntyessään rantaa kohti se on hiekkapintainen ja melko lähellä veden pinnan tasoa. Rantanäkymä on hieno. Kalmosaaren rannassa on kääntömahdollisuus, ei pysäköintiä. Niemen kärjestä näkymä uimarannalle ja Pilleslahden puolelle. Rannassa ei ole varsinaista veneidenlaskupaikkaa.

Pillesmäen omakotialuetta Mainarintiellä.
2005-ora-177.

Asfalttia, pensasaitoja ja ilmajohtoja Pillesmäessä.
2005-ora-178.

Lätkätien alkupää, Kalamoranta taustalla.
2005-ora-144.

Lätkätien lopussa alkaa kevyenliikenteen väylä.
2005-ora-146.

Näkymä Lätkätieltä kaukalolle, taustalla kaivostorni.
2005-ora-148.

Lätkätien jatke uimarannalle.
2005-ora-151.

Väinöläntien ja pihatien risteys Takalan kohdalla.
2005-ora-138.

Väinöläntie ja pihatien risteys Väinölän kohdalla.
2005-ora-139.

Väinöläntie kaartaa Pilleslahden rannalla länteen päin.
2005-ora-165.

Väinöläntien näkymä niemestä puhdistamolle.
2005-ora-164.

Mainarintien ja Väinöläntien risteys 1958.
Valokuva Outokumpu Oy nro 29.

Tien päässä on kääntöpaikka, kuivausteline ja Kalmosaari.
2005-ora-163.

Kalmosaari uimarannan hyppytornista katsottuna.
2005-ora-159.

Kalmosaaren pohjoisrantaa Väinöläntielle päin.
2005-ora-169.

Kalmosaari on pieni ja matala saari jonne on tehty ajokannas. Kannaksen pohjoispuolella on mattolaituri ja eteläpuolella venelaiturit. Kalmosaaressa on veneilijöiden varustekaappeja ja pohjoiskärjessä huvimaja. Kalmosaari on maisemallisesti verraton ja rikastuttava elementti kaikista katselusuunnista.
Urheilukenttäalue ja uimaranta liittyvät toisiinsa yhteisen ajotien ja historiansa kautta. Luistelurata valmistui ensimmäisenä, vuonna 1960 Outokumpu Oy:n rakennuttamana. Sen jälkeen valmistui kaksi pientä palloilukenttää ja Leppävirran kunnan toimesta urheilukenttä 1962 yhtiöltä vuokratulle alueelle jossa sitä ennen oli peltoa ja kasvimaita. Leppävirran kunta rakensi jääkiekkokaukalon 1965 ja valaistus asennettiin 1967. Kaukalo siirrettiin nykyiselle paikalleen 1969 ja entisen kaukalon paikalle valmistui tenniskenttä.
Tenniskentät (2 kpl) sijaitsevat hienolla paikalla niemen kärjessä josta on näkemäalue jokisuistoon ja Oravirantaan päin. Jääkiekkokaukalo, lentopallokenttä ja urheilukenttä ovat kohtalaisessa kunnossa, ei katsomorakenteita. Uimaranta on pienikokoinen hiekkaranta lahdenpoukamassa. Uimalaitoksessa on Leppävirran kunnan rakentamat puu-/teräsrakenteinen hyppytorni ja laituri. Pukukopit ja huussit ovat heikohkossa kunnossa. Uimarannalle antaa oman leimansa Outokumpu Oy:n entisen saunan pitkä laituri joka on nykyisin yksityiskäytössä.

Näkymä tenniskentiltä Oravirantaan.
2005-ora-161.

Näkymä tenniskentiltä Oravijoen suistoon.
2005-ora-160.

Uimaranta.
2005-ora-212.

Laituri, hyppytorni ja takana Kalmosaari.
2005-ora-213.

Uimaranta, Kalamorannan laituri ja takana Väinölä.
2005-ora-214.

Näkymä uimarannalle Kalmosaaresta.
2005-ora-215.

6. Vesireitti

Oravikosken taajaman historiaan ja rakentumiseen on ratkaisevasti vaikuttanut sen läpi virtaava vesiväylä; **Ylä-Koirus – Mertajoki – Vehkalampi – Oravijoki – Oravilahti.**

Vesivoimaa osattiin ja sitä pystyttiin Suomessa käyttämään jo kolme sataa vuotta sitten, näin ollen monet sisä-suomessa sijaitsevat vaatimattomatkin vesiväylät valjastettiin patoamalla sahojen ja myllyjen voimanlähteiksi tai ne varustettiin rakentamalla ja muokkaamalla puunkuljetusreiteiksi. Oravikosken taajama on syntynyt yhden tällaisen vesireitin varrelle ja oikeastaan juuri sen ansiosta. Ylä-Koiruksesta alkava vesiväylä otettiin käyttöön, kun lääninkamreeri **Gustaf Salonius** ja kauppias **Michel Dyhr** saivat oikeuden Oravikosken sahamyllyn perustamiseen 1792. Laitos käsitti aluksi vain sahan, mutta sen siirryttyä kokonaan Saloniuksen haltuun hän rakennutti siihen myös myllyn. Vuonna 1805 tiedetään sahamyllyllä työskennelleen parisenkymmentä työntekijää. 1800-luvun alkupuolella sahan toiminta kuitenkin tyrehtyi ja sen kunto rappeutui. Lukuisten omistajanvaihdosten jälkeen sen omistajaksi tullut majuri **Gustaf Aminoff** rakennutti sahan jälleen toimintakuntoon 1832 ja myöhemmin lisäksi veromyllyn 1839. Aminoffin saatua liikekumppanikseen maanmittari **Johan Kumlinin**, he päättivät sahapalstaan liittyvien maakappojen jälkeen siirtää myllyn Mertakoskeen ja sahan parempaan paikkaan, "Oravikosken oikeanpuoleiseen haaraan". Kokonaan uudet saha ja vesiuoma Vehkalammesta Oravilahteen rakennettiin heidän toimestaan 1852. Sahan yhteyteen liitettiin kuitenkin myös vesirattaan pyörittämä yhden kiviparin mylly.

Oravikosken vesilaitoksen rakentamislupapäätöksestä 23.8.1852 ilmenee tiivistettynä, että;
"Vesilaitoksen rakentajille majuri Gustaf Aminoffille ja maanmittari Johan Kumlinille on myönnetty lupa siirtää mylly sopivampaan kohtaan ja kaivattaa erikseen tulokanavan veden johtamiseksi tähän sahamyllyn vesilaitokseen Oravilahden rannassa. Vesilaitospadon saa päätöksen mukaan rakentaa tuon keinotekoisen n. 200 metriä pitkän kanavan alapäähän. Vedenpinnan säätelyn valvomista varten hakattiin vesimerkiksi viiva vasemmalla puolella olevaan kiveen siinä kohdassa jossa Oravikoski alkaa Vehkalammesta, samaan kiveen hakattiin myös pyöreä kiintopistemerkki. Katselmuksen ja toimituskirjan rakentamislupapäätöksen pohjaksi laati komissioonimaanmittari Carl Rehnström".

Tällöin on voitu todeta myös vanhan sahalaitoksen vielä olevan paikallaan Oravijoessa, 193 metriä Vehkalammesta ja 208 metriä Oravilahdesta. (ks. kartat 1 ja 2).

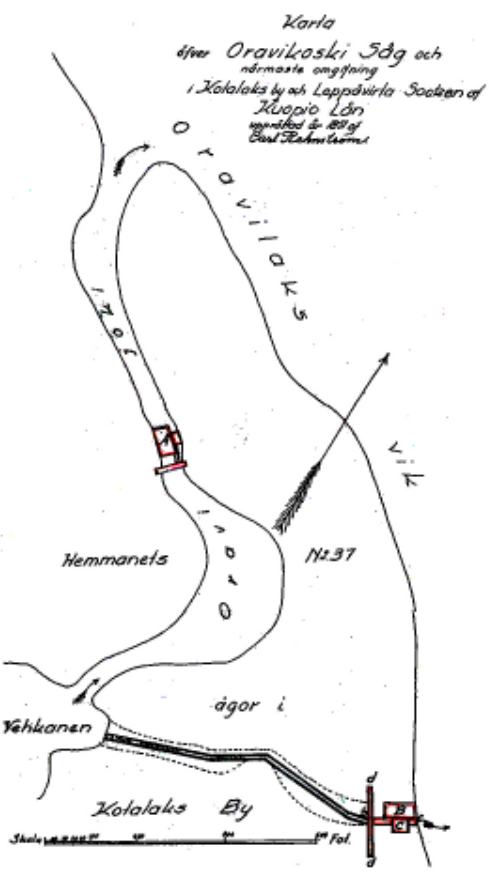

Rehnströmin laatima piirros jossa näkyy vanha saha ja uusi saha sekä uoma patoineen. Kartta 1.

Rehnströmin laatima piirros jossa näkyy Mertakosken mylly ja Mertajoen ylittävä maantie. Kartta 2.

Vuonna 1870 avautunut vesiväylä merelle saakka avasi uusia mahdollisuuksia ja niinpä vuonna 1875 Oravilahteen perustettiin varvi. Ensimmäinen varvilta valmistunut laiva oli nimeltään Ahkera. Varvi on sijainnut nykyisen Harjulan ja Rivieran välisellä rantakaistalla (kohteet 2 ja 3). Telakkatoimintaa on jatkettu eri omistajien toimesta kevääseen 1917 saakka, jolloin viimeisimpänä aluksena valmistui höyrylotja Uusi-Aura. Telakalla on rakennettu kertoman mukaan 13 höyrylotjaa. Nykyään telakkatoiminnasta ei ole havaittavia jäänteitä maastossa. Oravilahden rannassa on ainoastaan yksityinen laivalaituri ja venelaiturit Kalmosaaren kupeessa.

Vuonna 1889 Oravikosken sahalaitos siirtyi Leppävirtalaisen kauppias **Pekka Kansasen** omistukseen. Sahassa oli tuolloin vesipyöräkäyttöinen raami. Kansanen uusi sahamyllyn koneistot ja myllyrakennukset, myllyn vesiränni muutettiin ja rakennettiin pato nykyiseen Myllylampeen 1920. Tässä yhteydessä Oravikoskelle tulivat myös ensimmäiset sähköt. Tämän jälkeen Oravikosken sahamylly siirtyi 1927 Kallavesistön Metsä Oy:lle ja edelleen Alavutelaiselle tehtailija **Matti Heikkilälle**, joka rakensi myllyn kokonaan uudelleen samaan paikkaan 1939. Sahan Heikkilä rakensi 1947. (ks. kohde nro 4)

Mertakosken mylly siirtyi 1895 Viipurilaisen kauppahuone Hackman Co:n omistukseen ja tuolloin myllyssä oli vesivoimalla käypä, yhdellä rattaalla ja kahdella kiviparilla varustettu koneisto. Myllyn lisäksi Mertakoskessa oli tuolloin myös rapuja, sillä Johan Kumlin istutti niitä 1800-luvun lopulla. Mylly rakennettiin uudelleen 1918 kivitolppien varaan, jolla paikalla se seisoi vuoteen 1948 saakka. Uudessa myllyssä oli turbiinikone ja ryynikivet aikaisempien varusteiden lisäksi. Mertakosken alalammikon eteläpuolella oli myös puimala jossa oli puimakone ja silppumylly. Niiden voima otettiin myllyltä käsin vaijerilla lammikon yli.
Mertakosken mylly siirtyi tehtailija Matti Heikkilän omistukseen 1940, jolloin hän puratti puimalan ja tarpeettomaksi käyneen myllyn 1948. Heikkilä rakensi sen tilalle vesiturbiinilla varustetun lautarakenteisen sähkövoimalan. Myllyn purkuhirsistä rakennettiin ensimmäinen kerros nykyistä Myllytupaa (kohde nro 7).

Kuopion läänin maaherran päätöksessä vuodelta 1920 todetaan vesilaitoksista tiivistettynä;
"Mertakoskeen on Hackman & Co rakentanut myllyn patoineen joen poikki. Patoon on jätetty 1 m väyläaukko ja 2m myllykanava-aukko. Väyläaukosta lähtien on koskeen rakennettu 23 m pituinen lauttausruuhi, joka nyt oli laho ja lauttaukseen kelpaamaton. Ruuhi ilmoitettiin Pekka Kansasen rakentamaksi. Kosken alapuolella kulkee joen poikki Leppävirran-Kuopion maantiesilta yhdellä aukolla. Sillalta on suvantoa n. 200 metriä ja Mertajoki laskee Vehkalampeen. Lammen länsiranta on viljeltyä, itäranta metsäistä. Maat järven ympärillä omistaa Hackman & Co. Vehkalammesta lähtevän Oravikosken niskalle ehdotetaan pato rakennettavaksi kivestä. Maat patopaikalla omistaa Pekka Kansanen. Pekka Kansasen omistamalle sahalaitokselle Oravilahdessa on Oravikosken niskalta lähtien kaivettu kanava. Vesilaitoksen ilmoitti sen omistaja olevan laillistettu. Oravikoski on niskaltaan virtaa n. 150 metriä, koskea seuraa n. 80 metriä. Suupuoli n. 200 metriä on niittyrantaista suvantoa. Tällä osalla on toimitettu oikaisu. Koirusjärven-Oravilahden lauttausväylän pituus on n. 8 km."

Yllä olevassa tekstissä mainitussa oikaisussa on syntynyt mättäinen saari, pinta-alaltaan 0,24 ha joka merkittiin maarekisteriin Korsusaari 1:16 tilaksi ja sen osti itselleen Otto Takkunen vuonna 1940. Nykyisin kyseistä saarta ei käytännössä enää ole, vaan se kasvanut rantojen kanssa yhteen.

Lokakuussa 1920 vahvistetussa lauttaussäännössä määrätyt kunnostustoimenpiteet suoritettiin AB Perkaus Oy:n toimesta vuoteen 1925 mennessä.

Mertajoen niskalla joki ei virtaa alkuperäisessä uomassa, joka sijaitsee n. 500 metriä nykyistä etelämpänä. Nykyinen uoma on raivattu uittoa varten ja sen niskalla sijaitsee betonirakenteinen patorakennelma.

Mertakoski, turbiinihuone ja punainen tupa 1959.
Valokuva Outokumpu Oy nro 43.

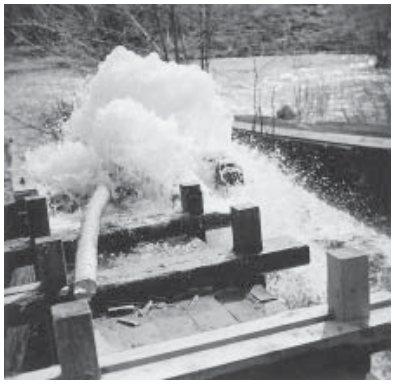

Mertakosken pato 1959.
Valokuva Outokumpu Oy nro 15.

Vesiväylä Ylä-Koirus – Oravilahti siirtyi kaikkine oikeuksineen ja maa-alueineen **Outokumpu Oy**:n omistukseen 1957. Vesiväylä ja etenkin Vehkalampi koki tuolloin suuren muutoksen.

Kaivosrakennusten valmistuttua ja kaivoksen toiminnan päästyä käyntiin 1959 Outokumpu Oy aloitti rikastamon jäteputkityön rakentamalla 400 metrin pituisen puuputken Vehkalammen rannalle. Samana vuonna yhtiö suoritti maanpinnan kartoituksen 240 ha alueella. Mertakosken patoa korjattiin niin ikään vuonna 1959.
Kun Vehkalammen takimmainen (eteläisin) osa oli ajettu täyteen jätettä 1960, ajo siirrettiin Vehkalammen ison osan puolelle. Tässä vaiheessa jäteputken pituus oli 800 metriä. Outokummun suunnitelmissa oli myös Vehkalammen kanavoiminen ja veden johtaminen Vehkalammen ohi jolloin se rauhoittuisi ns. "sakeutusaltaaksi". Vuonna 1961 Vehkalampeen rakennettiin uusi pato ja ohitus suoritettiin yläpuolisella kanavalla.
Outokumpu Oy:n rakentama viemärivesiverkosto ja -puhdistamo aloitti toimintansa 1962.
Jätealueena toimivan Vehkalammen laskuoja valmistui 1963 ja lammen vedenpintaa laskettiin metrillä ja Vehkalammen ohitusuoman valmistuttua vielä toisella metrillä. Kyseiseen ohitukseen Outokumpu Oy haki luvan jonka päätöksessä 12.12.1961 Vesistötoimikunta toteaa:
"Outokumpu Oy:lle myönnetään lupa padon rakentamiseen Vehkalammesta lähtevään Oravijokeen ja uittoväylän muuttamiseen Mertajoen vesien ohjaamiseksi Vehkalammen ohi rakennettavan 610 metriä pitkän uoman kautta".
Lupaehdoissa mainitaan lisäksi velvollisuus rakentaa uittoa varten tarpeelliset laitteet ja uittoruuhi uuden rakennettavan uoman ja Oravilahden välille siten, että uitto voidaan toimittaa kelvollisesti voimalaitoksen kanavan ja rakennettavan uittoruuhen kautta. Uittoväylän (Asserin oja) rakennussuunnitelman laati diplomi-insinööri Hyvärinen ja rakennustyön suoritti Soratuote Oy.
Savon vesiensuojeluyhdistys ja Kuopion vesipiiri laativat suunnitelman Outokumpu Oy:n aloitteesta kaivoksen jätevesialueella olevan vesistön jatkuvaksi tarkkailemiseksi vuonna 1971.
Outokumpu Oy suoritti rakentamilleen vene- ja uimarannoille perusparannuksia 1971 ja Heikkilän (kohde nro 8) editse kulkevan Myllykanavan reunojen pengerrystyöt 1974. Samana vuonna Leppävirran kunta vuokrasi yhtiöltä ranta-alueen uimalaituria varten. Vuonna 1975 Outokumpu Oy uusi patorakennelmat Myllypadolla ja Oravikosken niskapadolla vaihtamalla puurakenteet betonirakenteisiin ja uudistamalla Myllypadon uittorännin niin ikään betonirakenteiseksi.
Uittosäännön 16.10.1920 kumoaminen on suoritettu Oravikosken vesistön osalta 27.04.1978 Itä-Suomen vesioikeuden päätöksellä Outokumpu Oy:n hakemuksesta. Päätöksessä todetaan Oravikosken vesistössä viimeksi uitetun vuonna 1952. Uitto oli loppunut puutavaran kuljetuksen siirryttyä moottoriajoneuvoilla tapahtuvaksi. Oravikosken vesistössä ei ollut uittoa varten lunastettuja maa- eikä vesialueita.

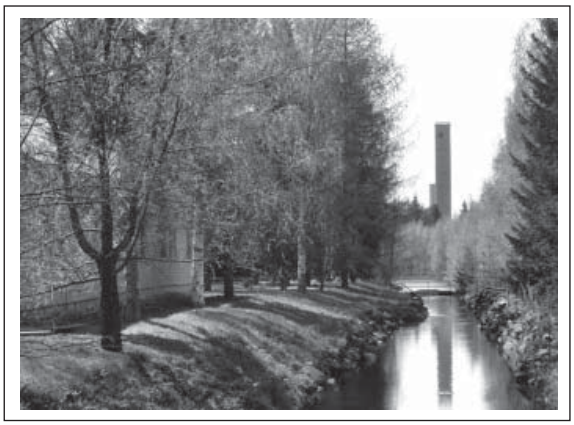

Asserin oja 1973.
Valokuva Outokumpu Oy nro 22.

Ilmavalokuva taajaman keskustasta 1971. Asserin oja etualalla, Oravilahti taustalla. Valokuva Outokumpu Oy nro 18.

Asserin oja lehvien kätkössä, katsottuna kaivoksen sillalta etelään. 2005-ora-72.

Mertajoen alalampi ja taustalla kaivostornit.
2005-ora-108.

Itä-Suomen vesioikeus myönsi kaivoksen jätevesille laskuluvan Oravilahteen 1980, lupahakemuksen viranomaiskäsittelyn kestettyä liki kymmenen vuotta. Lupa oli voimassa vuoteen 1988 saakka jolloin myös kalan istuttamisvelvoite päättyi. Säännöstelyoikeus Ylä-Koirusjärvessä siirtyi yksityisyrittäjälle.
Mertakosken säännöstelypato on uusittu Outokumpu Oy:n toimesta 1981, samoin kaivosalueelle johtava Asserin ojan ylittävä silta. Vuonna 1982 Outokumpu Oy ajoi 4000 m3 ruokamultaa kasvualustaksi kaivoksen jätealueelle ja istutti 11000 kpl puun tainta (koivu, leppä, paju, mänty ja lehtikuusi) sekä siemensi 10 ha:n alan heinälle.
Vuonna 1986 kaivostoiminnan loppuessa Outokumpu Oy vuokrasi 10 vuodeksi myllyrakennuksen tontteineen ja Myllylammen Ay Oravikosken Ravulle ravun poikastuotantoa varten. Oravikosken Rapu rakensi Myllylammen yläpuolen kalapatorakennelmat Heikkilän sillan kupeeseen.
Kaivostoiminnan lopettamisen jälkeen on jätealueen vesien seurantavelvoite edelleen Outokumpu Oy:llä. Yhtiö on rakentanut Oravilahden rannan läheisyyteen suodatinpuhdistamon vuonna 2001 ja se on putkitettu vuonna 2005. Outokumpu Oy suorittaa alueella maanrakennustoimia valumavesien ohjaamiseksi niille tarkoitettuihin uomiin.
Kotalahden kaivoksella on voimassa Itä-Suomen vesioikeuden myöntämä päätös 71/92/2 kaivoksen jätevesien johtamiseksi Oravilahteen.

Pohjois-Savon ympäristökeskuksen tekemä inventointi vesireitillä Ylä-Koirus - Mertajoki on suoritettu kalatalouden kunnostushankkeeseen liittyen 1999-2000. Ylä-Koiruksessa on kunnostettavissa oleva patorakennelma. Vuonna 2001 ympäristökeskuksen suorittamassa kalatalousinventoinnissa on todettu Mertajoen olevan taimenen kotouttamiseen ja kunnostuskohteeksi soveltuva, luokka 1.

Oravikosken halkaiseva vesiväylä on tarkasteluhetkellä siinä tilassa joka vallitsi 1980-luvun lopun rapu- ja kalankasvatusyrittämiseen liittyvän rakentamisen jäljiltä. Vehkalammen osalta tilanne on edelleen vaihtuva maanrakennustoimenpiteiden vuoksi. Mertalampi patoineen, Asserin oja, Vehkanen, Myllykanava ja Myllylampi ovat lähes luonnontilassa eikä niihin ole suoritettu kunnostus- tai maisemointitoimenpiteitä. Oravijoessa on yksityistä, pienimuotoista rakentamista. Koko Oravikosken taajaman halkaiseva vesiväylä on taajamakuvan kannalta arvokas ja kehittämiskelpoinen elementti.

Vehkalampi ja taustalla kaivostornit.
2005-ora-217.

Näkymä Vehkan tornista Vehkalammen yli 1958.
Valokuva Outokumpu Oy nro 45.

Mertalammen näkymä valtatien itäpuolella.
2005-ora-107.

Mertalammen näkymä valtatien länsipuolella.
2005-ora-111.

Asserin oja kaivoasalueen sillalta länteen.
2005-ora-91.

Kaivosalueen sillan vieressä oleva pieni lampi ja P-alue.
2005-ora-100.

Näkymä uimarannalta Kalmosaareen.
2005-ora-213.

Näkymä uimarannalta Väinölän suuntaan.
2005-ora-214.

Kalmosaari, kannas, pyykki- ja venelaiturit.
2005-ora-166.

Kalmosaaren kärki ja huvimaja, taustalla Pitkäniemi.
2005-ora-167.

Näkymä Kalmosaaresta puhdistamolle.
2005-ora-171.

Puhdistamon rannan veneidenlaskupaikka.
2005-ora-173.

Vehkanen ja pato katsottuna Oravikoskentien sillalta.
2005-ora-278.

Oravikoski sillalta katsottuna.
2005-ora-277.

Näkymä Oravikoskentieltä Myllykanavan yli etelään.
2005-ora-275.

Näkymä Myllärintieltä Myllylammelle.
2005-ora-287.

Oravilahden ranta suodatinpuhdistamon kohdalla.
2005-ora-280.

Kaivoskäytävän vedellä täyttynyt suuaukko.
2005-ora-303.

Vehkan avolouhos (alueelle on pääsy kielletty).
2005-ora-243.

Avolouhos on täytetty vedellä (alueelle on pääsy kielletty).
2005-ora-240.

7. Rakennuskohteiden tarkastelu

Erikseen tarkasteltuja rakennuskohteita on 40 kappaletta. Tarkastelu on suoritettu ainoastaan ulkopuolen osalta. Varsinaisia rakennusinventointikohteita ovat; Pilleshovi (nro 25) ja Myllyranta (nro 4) sekä kaivosalue (nro 19). Rakennusinventointinumerot; Pilleshovi 115, Myllyranta 116 ja Kotalahden kaivos 114.

Mainarintien pohjoispäässä olevan Pillesmäen omakotitaloja ei ole tarkasteltu erikseen, ainoastaan alueena. Pillesmäki edustaa yhden kadun varteen rakennettua 1960-luvun alun tyypillistä omakotirakentamista. Kaikki talot ovat paikalla rakennettuja satulakattoisia puutaloja.

Koulukaarteen varteen rakennetut omakotitalot ovat nekin paikalla rakennettuja satulakattoisia puutaloja, eikä niitä ole tarkasteltu erikseen.

Uudempi, kaivostoimintaan liittymätön omakotirakentaminen ensisijaisesti Myllärintien, Vehkapellontien ja Vierasmajantien varressa on jätetty tarkastelun ulkopuolelle. Myllärintien varressa olevat omakotitalot ovat pääosin tiilivuorattuja, satulakattoisia 1980-90 luvun rakennuksia. Vehkapellontien sekä Vierasmajantien omakotitalot ovat 2000-luvun satulakattoista puutaloarkkitehtuuria.

Outokumpu Oy:n Oravikosken kaivosyhdyskunnan rakentamisessa leimaa-antavin rakennustyyppi on lamellitalo joita taajamassa on 7 kappaletta. Rakennukset ovat 2-kerroksisia, alun alkaen 12 asunnon kolmiportaisia puutaloja.

Yläkuvassa Alatalo 1950-luvun lopulta (Valokuva Outokumpu Oy nro 77).
Alakuvassa Rantala 2005.

ORAVIRANTA 1

Kiinteistötunnus	420-411-0001-0068-T
Osoite	Myllärintie 21, 71470 ORAVIKOSKI
Omistaja	Yksityinen
Kohteen tyyppi	Omakotitalo
Rakennusaika, suunnittelija	1958, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Immosen rakentama asuinrakennus kaivoksen johtajan asunnoksi, eli **isännöitsijän taloksi**. Ensimmäinen asukas on ollut diplomi-insinööri Eero Turunen joka siirtyi Kotalahden kaivoksen ensimmäiseksi johtajaksi Aijalan kaivoksen lopetettua toimintansa 1958. Rakennuksessa on tehty muutoksia 1964 ja 1969 jolloin on rakennettu erillinen saunalaajennus ja suoritettu ulkomaalaus. Oraviranta myytiin yksityiselle vuonna 1983. Yksikerroksisen, puurunkoisen rakennuksen huoneistoala on 185 m2. Satulakatossa ruskea pelti, julkisivuverhouksena vaaleanharmaa pystypaneli ja osin kalkkihiekkatiili. Betonisokkeli on maalattu vihreäksi. Rakennus on asuinkäytössä ja vaikuttaa hyväkuntoiselta
Lähiympäristö	Rakennus sijaitsee Myllärintien pohjoispäässä rantatontilla lähellä Oravijoen suistoa, näkymä Oravilahdelle. Rakennus on katunäkymän ulkopuolella etelästä katsottuna. Urheilualueen tontille on kasvillisuuden osittain estämä näkymä. Samalle tontille rakennetaan uutta omakotitaloa nykyisen talon ja rivitalo Harjulan väliin. Uusi talo peittää järvinäköalan kadun päästä ja hävittää tontille ja sen asuinrakennukselle luonteenomaisen alkuperäisen väljyyden.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AO.
Rakennusluvat	Lupa nro 69-117

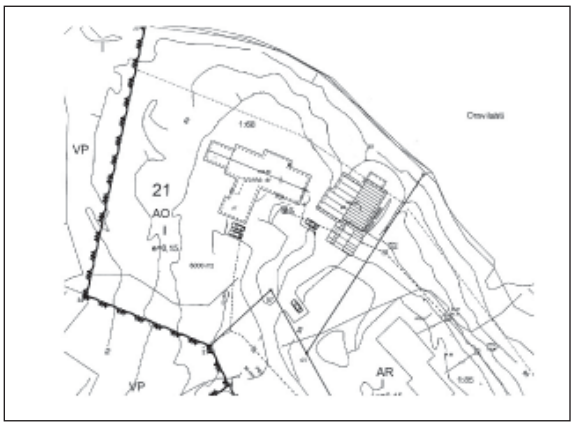

Vanhan ja uuden rakennuksen sijoittuminen tontille.
Kopio rakennuslupapiirustuksesta.

Sisäänajo Myllärintieltä ennen uuden talon valmistumista.
2005-ora-208.

Oraviranta Myllärintien päästä katsottuna.
2005-ora-294.

Oraviranta Myllärintien päästä katsottuna 1960-luvulla.
Valokuva Outokumpu Oy nro 83.

HARJULA 2

Kiinteistötunnus	420-411-0001-0085-B
Osoite	Myllärintie 19, 71470 ORAVIKOSKI
Omistaja	Asunto Oy Oravikosken Harjula
Kohteen tyyppi	Rivitalo, 3 huoneistoa
Rakennusaika, suunnittelija	1958, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Immosen rakentama kolme huoneistoa käsittävä, huoneistoittain porrastettu rivitalo. Ennen Outokumpu Oy:n tuloa paikalla sijaitsi Ylätupa niminen hirsinen asuinrakennus. Yksikerroksisen rivitalon kaikissa huoneistoissa on oma sauna ja kellaritilat. Rakennettu kaivos-, sosiaali- ja talouspäällikön asuintaloksi. Rakennuksen huoneistoala 385 m2. Ensimmäisiin korjauksiin jouduttiin jo vuonna 1959 ja keittiöt uusittiin 1975. Harjula myytiin yksityisille asunto-osakeyhtiöksi 1984. Paikalla rakennettu puurunkoinen rakennus. Julkisivuverhouksena vaalean vihreä pystypaneeli. Satulakatossa musta palahuopa. Betonisokkeli. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on asuinkäytössä. Sisäpuolen muutoksia ja korjauksia on tehty.
Lähiympäristö	Rakennus sijaitsee Myllärintien pohjoispäässä, Oravilahden rannalla. Huolellisesti hoidetussa pihapiirissä runsaasti kasvillisuutta. Pulpettikattoinen, alueelle tyypillinen autotalli sijaitsee Myllärintien toisella puolella. Rakennuksen pohjoispuolelle on rakenteilla omakotitalo joka osittain sulkee näkymää pohjoiseen, etelän puolella on rakentamaton rantatontti.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AR
Rakennusluvat	Lupa nro 60-24

Näkymä Myllärintieltä etupihalle.
2005-ora-206.

Harjula Myllärintien päästä katsottuna.
2005-ora-290.

Harjulan eteläpääty rakentamattomalle tontille päin.
2005-ora-292.

Harjula valmistuttuaan Myllärintien päästä katsottuna.
Valokuva Outokumpu Oy nro 82.

RIVIERA 3

Kiinteistötunnus	420-411-0001-0050-7
Osoite	Myllärintie 17, 71470 ORAVIKOSKI
Omistaja	Asunto Oy Oravikosken Rivera
Kohteen tyyppi	Rivitalo
Rakennusaika, suunnittelija	1960, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Martti Pasasen rakentama yksikerroksinen, neljän huoneiston rivitalo. Rakennettu nuorempien insinöörien, vanhempien virkailijoiden ja työnjohtajien asuintaloksi. Yksikerroksinen, paikalla rakennettu puurakenteinen huoneistoittain porrastettu rakennus. Kellaritiloissa yhteisten tilojen lisäksi huoneistokohtaisia tiloja. Satulakatossa tumman ruskea huopakatto ja julkisivuverhouksena vaaleanruskea pystypaneeli. Betonisokkeli. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on asuinkäytössä. Muutoksia ja korjauksia on tehty.
Lähiympäristö	Rakennus sijaitsee Myllärintien pohjoispäässä, Oravilahden rannalla. Huolellisesti hoidetussa pihapiirissä runsaasti kasvillisuutta ja liuskekivikäytävät. Rakennuksen pohjoispuolella rakentamaton rantatontti ja eteläpuolen tontilla hirsirakenteinen rantasauna. Pulpettikattoinen, alueelle tyypillinen autotalli sijaitsee Myllärintien toisella puolella.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AR
Rakennusluvat	Lupa nro 60-25

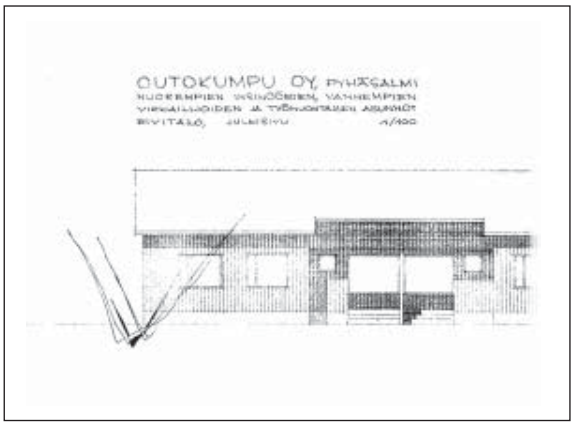

Julkisivupiirros (huom! merkintä “Pyhäsalmi”)
Kopio rakennuslupapiirroksesta.

Näkymä Myllärintieltä etupihalle.
2005-ora-224.

MYLLYRANTA 4

Kiinteistötunnus	420-411-0001-0056-D
Osoite	Myllärintie 11, 71470 ORAVIKOSKI
Omistaja	Yksityinen
Kohteen tyyppi	Asuinrakennus (entinen mylly)
Rakennusaika, suunnittelija	1939
Kohteen kuvaus ja historia	Nykyisin asuinrakennuksena toimiva rakennus on alkuaan liikemies Matti Heikki län rakennuttama mylly. Rakennuksen paikalla on sijainnut ennen nykyistä rakennusta myös mylly joka purettiin perustuksiaan myöten nykyistä rakennettaessa. Mylly toimi vuoteen 1957 saakka jonka jälkeen se Outokumpu Oy:n omistuksessa 1960 kunnostettiin puutavaravarastoksi ja verstaaksi. Vesioikeuden päätöksen mukaisesti rakennettiin uittoruuhi betonista vuonna 1964. Puurakenteinen saharakennus purettiin ja myllyrakennus jäi puutavaravarastoksi 1979. Rakennus on muutettu asuinkäyttöön soveltuvaksi 1987 ja on edelleen asuinkäytössä, huoneistoala 203 m2. Paikalla lyödyistä sementtitiilistä rakennettu rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta.
Lähiympäristö	Oravikoskentien päässä Myllärintien risteyksessä sijaitsevalla rantatontilla on ollut myllyn lisäksi muitakin rakennuksia. Paikalla on harjoitettu sahaustoimintaa 1800-luvun puolivälistä saakka. Viimeisin saharakennus on purettu 1960-luvun puolivälissä. Tontilla on edelleenkin turbiinirakennus sekä betonirakenteinen vesikuilu. Rakennuksen erottaa Myllärintiestä valkea puuaita, eikä tieltä ole näkymää Oravilahden rantaan talon kohdalta. Rannassa on yksityinen laivalaituri ja pihassa pulpettikattoinen 90-luvun autotallirakennus. Rannassa on yksityinen laivalaituri. Rakennuksen molemmin puolin on 1980-luvulla rakennetut omakotitalot.
Kaavatilanne	Asemakaava 1989, merkintä AO
Rakennusluvat	Lupa nrot 89-283 ja 93-242
Inventoinnit	Leppävirran kunnan rakennusinventointi 2005, kohde nro 116. RHM

Näkymä Oravikoskentieltä lammen yli myllyrakennukselle.
2005-ora-225.

Näkymä Oravikoskentieltä lammen yli myllyrakennukselle.
2005-116-3.

Myllyrakennus ja purettu sahalaitos 1978.
Valokuva Outokumpu Oy nro 73.

Rakennukset kuvattuna Oravilahdelta päin 1978.
Valokuva Outokumpu Oy nro 12.

KUSTAANLEHTO 5

Kiinteistötunnus	420-411-0061-0000-E
Osoite	Myllärintie 18, 71470 ORAVIKOSKI
Omistaja	Yksityinen
Kohteen tyyppi	Omakotitalo
Rakennusaika, sunnittelija	1969, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Penttilä
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Kettusen rakentama kaivoksen osastopäällikön yksikerroksinen asuinrakennus joka tunnetaan myös kaivostoiminnan aikaisella nimellä **"Katko"**. Kalkkihiekkatiilestä muuratussa rakennuksessa on alkuaan ollut tasakatto joka on muutettu aumakatoksi 1988. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on ollut yksityisessä asuinkäytössä vuodesta 1982. Rakennuksen huoneistoala on 194 m2.
Lähiympäristö	Myllärintien ja Oravijoen välisellä alueella sijaitseva tontti on hoidettu ja vehreä. Oravijoki kulkee tontin rajojen sisäpuolella ja siinä sijaitsee ns. uimapato. Tontilla on erillisinä rakennuksina varasto- ja mökkirakennukset. Myllärintien toisella puolella on rakentamaton tontti, eteläpuolella samanlainen omakotitalo ja pohjoisen puoleisella tontilla on pienehkö autotallirakennus.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AO
Rakennusluvat	Lupa nro 69-82

"Katkon" katujulkisivu.
2005-ora-291.

Näkymä Myllärintieltä, edessä "Kupla" ja taustalla "Katko.
2005-ora-205.

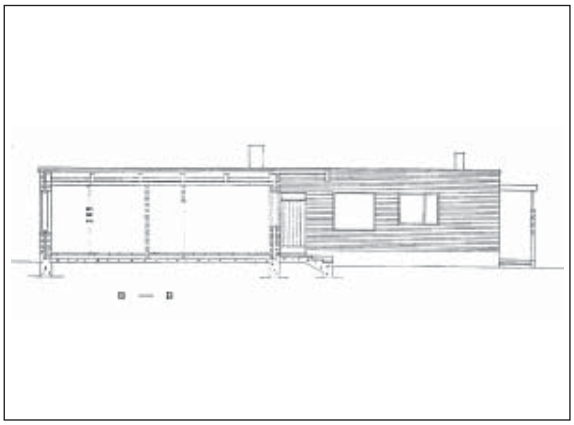

Alkuperäisen suunnitelman leikkauspiirustus (tasakatto).
Kopio rakennuslupapiirustuksesta.

KUSTAAVANLEHTO 6

Kiinteistötunnus	420-411-0067-0000-E
Osoite	Myllärintie 16, 71470 ORAVIKOSKI
Omistaja	Yksityinen
Kohteen tyyppi	Omakotitalo
Rakennusaika, suunnittelija	1969, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Penttilä
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Kettusen rakentama rikastamon osastopäällikön yksikerroksinen asuinrakennus joka tunnetaan myös kaivostoiminnan aikaisella nimellä **"Kupla"**. Outokumpu Oy purki nykyisen rakennuksen paikkeilta sahanhoitajan talon 1950-luvun lopulla. Kalkkihiekkatiilestä muuratussa rakennuksessa on alkuaan ollut tasakatto joka on muutettu aumakatoksi 1988. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on ollut yksityisessä asuinkäytössä vuodesta 1982. Rakennuksen huoneistoala on 194 m2.
Lähiympäristö	Myllärintien ja Oravijoen välisellä alueella sijaitseva tontti on hoidettu ja vehreä. Joki kulkee tontin rajojen sisäpuolella. Tontilla on erillinen autotallirakennus. Myllärintien toisella puolella on rakennuksen kohdalla rakentamaton tontti. Pohjoispuolella vastaavanlainen omakotitalo "Katko" ja etelän puolella rakentamaton tontti jolla autotallirakennus. "Kupla" ja "Katko" hallitsevat katunäkymää Myllärintien lounaispuolella ja tähän vaikuttavat osittain rakennusten mustat aumakatot.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AO
Rakennusluvat	Lupa nro 69-81

Näkymä Myllärintieltä, edessä "Kupla" ja taustalla "Katko". 2005-ora-205.

Näkymä "Kuplan" takapihalta kesäiselle Oravijoelle. 2005-ora-116.

Näkymä Myllärintieltä 1971, edessä "Kupla" ja taustalla "Katko". Valokuva Outokumpu Oy nro 2.

Näkymä Oravijoen puolelta 1971, edessä "Katko" ja taustalla "Kupla". Valokuva Outokumpu Oy nro 1.

MYLLYTUPA 7

Kiinteistötunnus	420-411-0001-0032-M
Osoite	Myllärintie 12, 71470 ORAVIKOSKI
Omistaja	Yksityinen
Kohteen tyyppi	Asuintalo (entinen asuin- liikerakennus)
Rakennusaika, suunnittelija	1949
Kohteen kuvaus ja historia	Liikemies Matti Heikkilän Myllytuvaksi rakennuttamassa rakennuksessa on toiminut myllyllä asioivien odotustilan lisäksi kauppa, sahan myymälä ja asuintiloja. Ennen nykyistä Myllytupaa paikalla sijaitsi sahatupa jossa oli ison tuvan lisäksi kaksi pientä huonetta. Rakennus toimi tuolloin asuinrakennuksena joka paloi 1910. Sen paikalle rakennettiin liiteri jonka Matti Heikkilä puratti nykyisen Myllytuvan tieltä. Vuonna 1959 Outokumpu Oy muutti rakennuksen kahden perheen asunnoiksi virkailijoille. Muutostyön suoritti rakennustoimisto Immonen Oy. Kaksikerroksinen, ensimmäisen kerroksen osalta (hirsiä ei riittänyt ylös saakka) hirsirunkoisen rakennuksen ulkoverhous on keltaiseksi maalattua pystyrimalaudoitusta ja aumakatto ruskea. Pihapiirissä olevan saunarakennuksen on rakennuttanut Outokumpu Oy. Nykyisin yksityisessä asuinkäytössä olevassa rakennuksessa on kaksi erillistä asuntoa. Kattorakenne ja kate sekä julkisivuverhous on uusittu ja seinäeristys lisätty 1987. Kattilahuone-, wc-, kuisti- ja parvekemuutoksia tehty 1992. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta. Huoneistoala on 186 m2.
Lähiympäristö	Rakennus sijaitsee Myllärintien ja Oravikoskentien risteyksessä avoimella tontilla joka liittyy historiallisesti yhteen Myllyrannan ja “Vierasmajan” kanssa. Pihapiirissä on asuinrakennuksen lisäksi saunarakennus, leikkimökki ja profiilipellillä verhottu autotalli sekä grillikatos. Rakennus on vaikuttava elementti katunäkymässä.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AO
Rakennusluvat	Lupa nrot 87-97 ja 92-91

Näkymä Myllärintien ja Oravikoskentien risteyksestä.
2005-ora-222.

Näkymä Myllytuvan kohdalla Myllärintielle.
2005-ora-223.

Myllytuvan katujulkisivu Oravikoskentielle.
2005-ora-288.

HEIKKILÄ 8

Kiinteistötunnus 420-411-0001-0066-R
Osoite Oravikoskentie 10, 71470 ORAVIKOSKI
Omistaja Yksityinen

Kohteen tyyppi Asuintalo (alkuaan asuin- liiketalo)
Rakennusaika, suunnittelija 1910-luvun alku

Kohteen kuvaus ja historia

1910-luvulla rakennettiin ensimmäinen osa nykyisestä "**Vierasmajasta**" sahan hoitajan asunnoksi (2h+k+kauppatila). Rakennusta pidennettiin lopulliseen kokoon Lauri Kumlinin tultua sahanhoitajaksi. Tällöin rakennettiin myös erillinen sauna 14" lankuista kanavan varteen. Talo toimi liikemies Matti Heikkilän asuintalona ja siinä toimi kauppa vuosina 1920-1948. Siirryttyään Outokumpu Oy:n omistukseen 1956 palveli uutta omistajaa ns. "**Vierasmajana**", jolla nimellä paikkakuntalaiset sen edelleenkin tuntevat. Vierasmajalla oli oma öljylämmityskattila vuoteen 1961 saakka. Vesikatto katettiin kuparipintaisilla Hf-levyillä 1960. Sisätiloissa tehtiin korjauksia, mm. keittiö vuonna 1969. Ulkolaudoituksen oikaisu ja ulkomaalaus suoritettu 1975.Yksikerroksisessa rakennuksessa on poikkiharjainen levyverhottu satulakatto. Ulkoverhous on tasakertaan saakka vaakapaneelia ja päädyissä pystypaneeli, ulkoseinien väri sininen. Rakennus on ryhdissään, mutta ulkoverhouksessa vaikuttaa olevan korjaustarvetta. Yksityisessä asuinkäytössä, huoneistoala 200 m2. Rakennuksessa on tehty muutoksia mm. sisäpihan avokuisti.

Lähiympäristö

Rakennus sijaitsee Myllytuvan ja Myllyrannan välittömässä läheisyydessä. Sisäänajo tontille tapahtuu Oravikoskentieltä puron ylitse puusiltaa pitkin. Tieyhteys on myös Vierasmajantieltä. Tiheähkö puusto estää osittain rakennuksen näkymisen Oravikoskentielle. Vierasmajantielle sijoittuvalla kaupungin omistamalla tontilla sijaitsee edelleenkin taloon olennaisesti kuulunut ns. "Vierasmajan kellari".

Kaavatilanne Asemakaava 1991, merkintä AO
Rakennusluvat

Julkisivu lammen puoleiselle sisäänajotien sivulle.
2005-ora-226.

Pihajulkisivu Vierasmajantielle päin.
2005-ora-285.

Vierasmaja Oravikoskentielle päin 1960-luvulla.
Valokuva Outokumpu Oy nro 79.

Vierasmaja vuonna 1961, sisäpihalle päin.
Valokuva Outokumpu Oy nro 80.

VEHKANEN 9

Kiinteistötunnus	420-411-0001-52
Osoite	Vierasmajantie 3, 71470 ORAVIKOSKI
Omistaja	Yksityinen
Kohteen tyyppi	Asuinrakennus (entinen sauna ja asuintila)
Rakennusaika, suunnittelija	1969, Arkkitehtitoimisto Markku Annila & Co
Kohteen kuvaus ja historia	Ensimmäinen sauna rakennettiin samalle paikalle Lauri Kumlinin aikana1910-luvun alussa 14” lankuista. Sauna palveli myös Heikkilän omistuksessa ja siirtyi Outokumpu Oy:lle. Se korjattiin tulipalon jälkeen 1960 ja purettiin nykyisen sauna-rakennuksen tieltä 1969. Nykyisin yksityisomistuksessa olevan ja loma-asuntona toimivan rakennuksen Outokumpu Oy rakennutti **“Vierasmajan saunaksi”** ja sen henkilökunnan asuinhuoneiksi. Rakentajana rakennusliike Kettunen. Raken-nuksessa on ollut alkuaan pulpettikatto joka on muutettu satulakatoksi perusparannuksen yhteydessä 1999 eri pituisin lappein, ruskea huopakate. Ulkoseinät tumman ruskeaa pystylaudoitusta. Betonisokkeli. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta. Rakennuksessa on ollut 2 kpl asuinhuoneita ja saunatilat. Huoneistoala 126 m2.
Lähiympäristö	Rakennus sijaitsee Heikkilän välittömässä läheisyydessä, puron kupeessa ja on osin samaa “pihapiiriä”. Rakennuksen kohdalla on pienet puiset portaat ja kevyt kävelysilta puron ylitse. Ilmeisesti tämän kiinteistön käytössä oleva sininen lautarakenteinen grillikatos/huvimaja on lammen rannalla.
Kaavatilanne	Asemakaava 1991, merkintä AO
Rakennusluvat	Lupa nrot 69-80 ja 99-34

Sauna nykyisessä muodossa katsottuna Oravikoskentieltä.
2005-ora-279

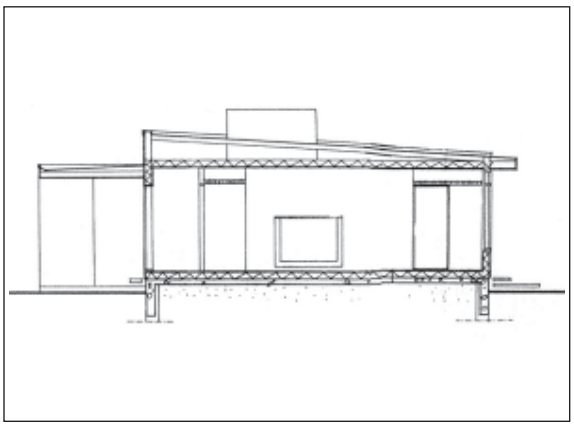

Saunan leikkauspiirustus vuodelta 1969 (pulpettikatto).
Kopio rakennuslupapiirustuksesta.

Outokumpu Oy:n uusi vierasmajan sauna 1971.
Valokuva Outokumpu Oy nro 8.

Vanha ja purettu vierasmajan sauna 1959.
Valokuva Outokumpu Oy nro 41.

KOTAKUNNAS 10

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0111-3
Osoite	Oravikoskentie 8, 71470 ORAVIKOSKI
Omistaja	Asunto Oy Kotakunnas
Kohteen tyyppi	Rivitalo
Rakennusaika, suunnittelija	1966, rakennusmestari Erkki Kettunen
Kohteen kuvaus ja historia	Kotakunnaksen paikalla on sijainnut asuintalo 1920-luvulla. Nykyisen rivitalon on Oravikoskella poikkeuksellisesti rakennuttanut asunto-osakeyhtiö ja urakoinut suunnittelijan rakennusliike. Outokumpu Oy:llä on ollut huoneistoja taloyhtiöstä ja talossa on toiminut myös neuvola- ja terveydenhoitajan vastaanotto. Yksikerroksisen rakennuksen kellaritiloissa on tekniset tilat. Ulkoseinäverhouksena tumman ruskea pystylauta ja vesikatemateriaalina valkoinen peltikatto. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja se on kokonaisuudessaan asuinkäytössä. Huoneistoja 7 kpl ja huoneistoala 430 m2.
Lähiympäristö	Tämän rakennuksen rakentamisen yhteydessä on tontille ajettu täyttömaata, sillä tontti sijaitsee lähellä Pilleshovin entistä hakamaata, jonka maanpinta on huomattavasti rakennusta alempana. Pihapiiriin on rakennettu uusi jätekatos 2005. Pulpettikattoinen, profiilipeltinen ja matala autotallirakennus sijaitsee Oravikoskentien varressa, liikenteellisesti arveluttavassa paikassa.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AR
Rakennusluvat	Lupa nro 65-40

Kotakunnas seurakuntatalon risteyksestä katsottuna.
2005-ora-238.

Pääty Oravikoskentielle päin. Sisäänkäynnit entisiin terveydenhoitotiloihin. 2005-ora-194.

Kotakunnas lounaasta katsottuna.
2005-ora-271.

RIIHI 11

Kiinteistötunnus	420-411-0037-148
Osoite	Oravikoskentie, 71470 ORAVIKOSKI
Omistaja	Yksityinen
Kohteen tyyppi	Varastorakennus (entinen riihi)
Rakennusaika, suunnittelija	1800-1900 luvun vaihde (osittain 1950-luku)
Kohteen kuvaus ja historia	Rakentajasta tai rakennusajankohdasta ei ole tietoa, mutta todennäköisesti alkuaan riiheksi rakennettu hirsirunkoinen osa on kuulunut Oravikosken hovin rakennuksiin ja sittemmin ollut Pilleshovin käytössä. Rakennuksen yhteydessä on ollut Otto Takkusen 1940 rakentama puimala ja riihilato, jotka Outokumpu Oy purki. Outokumpu Oy:n tultua se palveli yhtiön ensimmäisenä “konttori- ja varastorakennuksena”. Entisöiminen suoritettiin 1964. Myöhemmin Outokumpu säilytti raken nuksessa porasydämiä, jolta ajalta on myös rakennuksen lautarakenteinen ja romahtanut osa. Kaivostoiminnan jälkeen rakennus on ollut yksityisessä omistuk sessa. Rakennuksessa ei ole enää kattoa ja se on nykyisellään turvallisuusriski huonon kuntonsa vuoksi.
Lähiympäristö	Sijaitsee Oravikoskentien varrella, sen pohjoispuolen katunäkymässä, katutasoa korkeammalla. Ympärillä rakentamatonta aluetta jossa nuorehkoa puustoa. Sisäänajo tontille seurakuntatalon takapihaliittymän kautta. Pihapiirissä matala, kaivostoiminnan aikainen pieni katos (huonokuntoinen). Rakennus on ympäristöään rumentava.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AL
Rakennusluvat	

Julkisivu Oravikoskentielle päin.
2005-ora-230.

Pääty pihaliittymän suuntaan.
2005-ora-231.

LISÄHOVI 12

Kiinteistötunnus	420-411-0037-132
Osoite	Oravikoskentie, 71470 ORAVIKOSKI
Omistaja	Leppävirran seurakunta
Kohteen tyyppi	Aitta (toimii varastotilana)
Rakennusaika, suunnittelija	1880-luku
Kohteen kuvaus ja historia	Rakentajasta tai rakennusajankohdasta ei ole tarkkaa tietoa, mutta aitta on alkuaan ollut Oravikosken hovin rakennuksia ja rakennettu todennäköisesti navetan kanssa samoihin aikoihin. Sittemmin ollut Pilleshovin käytössä vilja-aittana, jonka sisällä punahongasta tehdyt laarit. Outokumpu Oy:n tultua se palveli yhtiön varastotilana. Tällä hetkellä se on Leppävirran seurakunnan omistuksessa (vuodesta 1989) ja toimii varastotilana. Aittarakennus on hyvä-kuntoinen. Vesikatteena on maalaamaton profiilipelti. Hyväkuntoisissa hirsi seinissä punamultamaalaus. Ovissa alkuperäiset takorautaiset saranat ja lukot. Käyttö puutavaran varastointiin seinustoilla ja luhtikäytävässä on haitallista.
Lähiympäristö	Sijaitsee Oravikoskentien varrella, sen pohjoispuolella seurakuntatalon takapihalle johtavan tien varressa. Luo uudempaa arkkitehtuuria edustavan seurakuntatalon läheisyydessä historiallista perspektiiviä alueelle. Hovin entiset pellot pohjois-puolella kasvavat nuorta puustoa
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AL
Rakennusluvat	

Luhtiaitta palvelee puutavaravarastona.
2005-ora-233.

Päätynurkka Oravikoskentielle päin.
2005-ora-234.

SEURAKUNTATALO 13

Kiinteistötunnus	420-411-37-110-2 (tilan nimi on Hovi)
Osoite	Pilleshovintie 1
Omistaja	Leppävirran seurakunta
Kohteen tyyppi	Seurakuntatalo
Rakennusaika, suunnittelija	1964, Arkkitehtitoimisto Veijo Martikainen (myös rakennesuunnittelu)
Kohteen kuvaus ja historia	Arkkitehti Veijo Martikaisen suunnittelema seurakuntakeskus on rakennettu entisen Oravikosken “Hovin” paikalle. Hirsirakenteinen Hovi on purettu 1902 ja siirretty Sorsakosken tehtaan juhlasalirakennukseen. Outokumpu Oy vuokrasi seurakunnalle tontin jonka jälkeen päätettiin rakentaa monipuoliseen toimintaan soveltuva seurakuntatalo. Talon vihkimisen suoritti Kuopion piispa Olavi Kares. Talo käsittää sadan hengen kirkkosalin ja sakastin, kaksi kerhohuonetta ja talonmiehen asunnon (2h+k). Yksikerroksisen rakennuksen kerrosala on 582 m2. Julkisvujen päämateriaalina on valkoinen kalkkihiekkatiili. Katto on räystäätön sisäpuolisilla kaadoilla, katemateriaalina singelipäällysteinen huopa. Räystäslinjat on lahosuojattua lautaa. Kellarikerroksessa teknisiä- ja varastotiloja. Rakennus on hyväkuntoinen ja alkuperäisessä käytössä.
Lähiympäristö	Seurakuntatalo sijaitsee taajaman korkeimmalla kohdalla, pienellä mäkikumpareella. Puusto estää osittain rakennuksen näkymisen Oravikoskentielle päin. Sisääntulotien kohdalla (Pilleshovintie) on autojen kääntöpaikka, seurakuntatalon sorapintainen pysäköinti on yläpihalla. Pilleshovin aittarakennus rajaa pihapiiriä pohjoisen puolella. Risti (musta) on asennettu sisäänkäynnin suuntaisesti ja se näkyy varsinaisesti vain pihapiiriin. Pihan keskellä on betonirakenteinen koroke, jonka keskellä Hovin aikainen kaivo. Alempana, kaakon puolella on vanhan Hovin aittarakennus. Rakennuksen pohjoispäädyssä on osin maanpäällinen kellari, jossa huopakatteinen satulakatto joka on muutettu mansardikatosta satulakatoksi seurakuntatalon rakentamisen yhteydessä. Kellari on “entisöity” ilmeisesti Outo kumpu Oy:n toimesta 1964. Seinät luonnonkivimuurausta, ovessa takorautaiset helat ja lukko. Hovin rakennuksen alla ovat sijainneet rakennuksen eteläpäädyn rinteessä olevat maakellarit, jotka eivät nykyisin ole käytössä. Hovin entiset pellot kasvavat osittain nuorta lehtipuuta joka estää täyden näkymän koilliseen Oravijoelle, mutta näkymä seurakuntasalista on silti erinomainen.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä YK
Rakennusluvat	Lupa nro 63-62

Seurakuntatalon luoteispääty.
2005-ora-200.

Seurakuntatalon sisäänkäynti ja risti.
2005-ora-203.

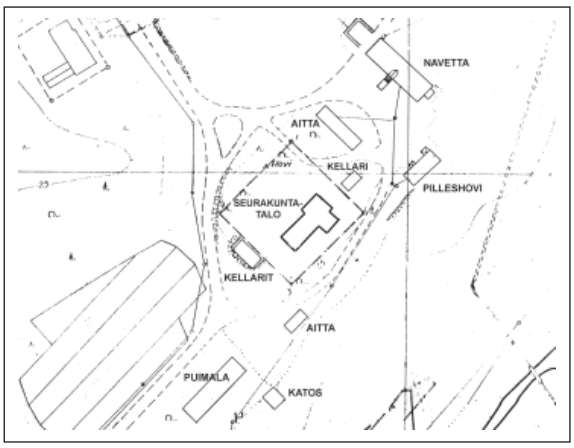

Seurakuntatalon sijaintipiirros jossa näkyvät myös ympäröivät rakennukset ja kadut. Kopio rakennuslupapiirroksesta.

Seurakuntatalon sisäpihaa pysäköintialueelta katsottuna.
2005-ora-204.

Puuston ympäröimää julkisivua kaakon puolella.
2005-ora-235.

Seurakuntatalo kaakosta, Oravikoskentieltä.
2005-ora-232.

Seurakuntatalon tontilla oleva kellari ja Pilleshovin aitta.
Valokuva Outokumpu Oy nro 5.

Seurakuntatalon pohjoispäädyn erillinen kellari.
2005-ora-201.

Pohjoispäädyn erillisen kellarin ovipääty.
2005-ora-202.

RISTEYS

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0102-T
Osoite	Oravikoskentie 6, 71470 Oravikoski
Omistaja	Oy VTR-Vesrak AB, Kuopio
Kohteen tyyppi	Liikerakennus (asuin- liikerakennus)
Rakennusaika, suunnittelija	1958, Kesko Oy

Kohteen kuvaus ja historia

Outokumpulaisen liikeyrityksen Veljekset Kuokkanen Oy:n rakennuttama kaupparakennus Oravikosken “kauppakortteliin”. Rakennuksessa on toiminut sen rakennuttaneen yhtiön jälkeen myös muita K-ketjuun kuuluneita kauppiaita. Kaupparakennuksessa toimi myös posti sen ensimmäisen toimintavuoden ajan. Kauppa toiminta päättyi 1993 ja rakennus toimii nykyisin omistajansa varastotiloina. Yksikerroksinen pulpettikattoinen, puurakenteinen rakennus jossa ajan tyylin mukaiset suurikokoiset näyteikkunat Oravikoskentielle päin. Rakennukseen on alkuperäisen suunnitelman mukaan varattu yksi huone postitoimistoa varten ja huone sekä keittiö asuintiloiksi. Kellarikerroksessa on teknisiä tiloja. Rakennuksen huoneistoala on 253 m2.Julkisivuverhouksena keltainen puolipaneeli vaakaan, pulpettikatossa musta huopakate ja sokkeli betonia. Sisäänkäyntiportaat betonia ilman katosta. Rakennus vaikuttaa olevan kohtalaisessa kunnossa.

Lähiympäristö

Entinen suurikokoinen kaupparakennus hallitsee Oravikoskentien katunäkymää. Piha-alue on tasainen ja eleetön, nurmettuva hiekkakenttä ilman istutuksia. Takapihalla matala satulakattoinen pienellä nivelellä päämassassa kiinni oleva varastosiipi, teräskontti ja rakennustarvikkeita.

Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AL.
Rakennusluvat	Lupa nro 57-124

Risteys Oravikoskentieltä länteen katsottuna.
2005-ora-195.

Julkisivu Oravikoskentielle, Posti / asunnon sisäänkäynti oikealla. 2005-ora-198.

Rakennuksen takapiha, varastosiipi oikealla.
2005-ora-267.

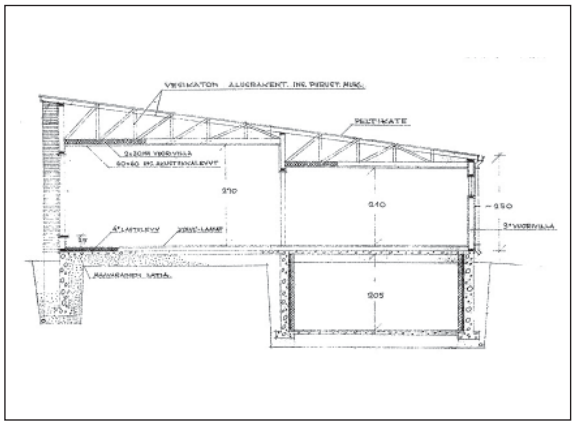

Rakennuksen leikkauspiirros vuodelta 1957.
Kopio rakennuslupapiirustuksesta.

MIKKOLA 15

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0101-S
Osoite	Oravikoskentie 4, 71470 Oravikoski
Omistaja	Yksityinen
Kohteen tyyppi	Asuintalo (liikerakennus)
Rakennusaika, suunnittelija	1957, Osuusliike Työnvoima / kulutusosuuskunnan rakennusosasto
Kohteen kuvaus ja historia	Osuusliike Työnvoiman kaupparakennus, jossa kauppatoiminta lakannut 1980-luvulla ja rakennus on muutettu asuinkäyttöön 1985. Rakennuksen kerrosala on 186 m2 ja kellarissa on teknisiä tiloja. Julkisivuverhous on vaalean ruskeaa pystyrimalaudoitusta ja satulakatossa tumman ruskea profiilipelti. Takapihalle päin on rakennuksen päämassaa matalampi, alkuaan varasto-osa. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja alkuperäisen julkiasunsa säilyttäneeltä. Kuuluu olennaisesti Oravikosken “kauppakortteliin” ja on edustava Oravikoskentielle päin.
Lähiympäristö	Pihapiiriä reunustaa Oravikoskentielle päin matala pensasaita ja päiväkodin keltainen lauta-aita. Takapihalla pieni ulkorakennus jossa koristeelliset räystäslaudoitukset. Pääsy takapihalle Risteyksen kanssa samalta pihatieltä. Pihapiiri on siisti ja hyvin hoidettu asuinrakennuksen piha. Kuntotalon ja kaupan pihapiiristä on näkymä Mikkolaan.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AL.
Rakennusluvat	Lupa nrot 57-116 ja 85-190

Mikkolan varastosiipi sisääntulotien päädystä katsottuna.
2005-ora-266.

Mikkola Oravikoskentieltä katsottuna.
2005-ora-199.

Risteys ja Mikkola Oravikoskentieltä katsottuna.
2005-ora-195.

Mikkola näkyy Oravikoskentien ja Keilatien risteykseen.
2005-ora-2.

KISANIEMI (Päiväkoti) **16**

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0107-Y
Osoite	Keilatie 3, 71470 Oravikoski
Omistaja	Leppävirran kunta
Kohteen tyyppi	Päiväkoti (liike- ja asuinrakennus)
Rakennusaika, suunnittelija	1958, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén

Kohteen kuvaus ja historia

Talous-Osuuskaupan rakennus jossa on myymälätilojen lisäksi ollut myös 2h+k asuinhuoneisto. Kauppatoiminnan päätyttyä rakennus on siirtynyt Leppävirran kunnan omistukseen ja kunnostettu päiväkodiksi vuonna 1974 jolloin päiväkodissa aloitti 15 lasta. Rakennus on rossipohjalla ja yksikerroksinen. Julkisivuverhouksena vaalean ruskea pystylaudoitus ja satulakatossa on materiaalina tumman ruskea huopa. Suurehkot kaupan ikkunat ja ns. pääsisäänkäyntiovi Oravikoskentielle päin, ei sisäänkäyntikatosta. Etelän puoleinen siipi on ollut alkuaan varastotilaa. Rakennuksessa on tehty toimintatarpeiden mukaisia korjauksia ja kunnostuksia. Se on kuitenkin hyvin säilyttänyt alkuperäisen olemuksensa. Rakennuksen huoneistoala on 150 m2.

Lähiympäristö

Piha-alue on aidattu nykyiseen käyttöön tarkoitetulla lauta-aidalla joka on maalattu räikeän keltaiseksi. Keltainen aita on erittäin voimakas ja silmiinpistävä elementti katunäkymässä. Takapihalla lasten leikkivälineitä, punainen pieni leikkimökki ja varastorakennus. Piha-alue on sora- ja nurmipintainen. Puustoa on molemmin puolin rakennusta. Keilatien varressa, rakennuksen vieressä on jätekatos ja kirjastoauton pysäkki. Katujen reunat ovat kaikilla muilla ympäristön tonteilla rajaamattomat ja avoimet (ei aitoja).

Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä YS
Rakennusluvat	Lupa nro 57-118

Päiväkodin takapihanäkymä kaupalta päin katsottuna.
2005-ora-179.

Keltainen aita on voimakas elementti katunäkymässä.
2005-ora-180.

Oravikoskentien ja Keilatien risteyksestä katsottuna.
2005-ora-181.

“Kauppakortteli”, etummaisena päiväkoti 1960-luvun alussa.
Valokuva Outokumpu Oy nro 74.

KISANIEMI (Kuntola) **17**

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0107-Y
Osoite	Keilatie 1, 71470 Oravikoski
Omistaja	Leppävirran kunta
Kohteen tyyppi	Urheilu- ja kuntoilurakennus (alkuaan ruokala- elokuvateatteri)
Rakennusaika, suunnittelija	1957, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama 2 kerroksinen ruokala-elokuvateatterirakennus. Rakentajana toimi rakennusliike Y. I. Immonen Oy. Alkuaan rakennuksessa oli ruokala-/elokuvateatteritila 160 hengelle, keittiö, emännän huone ja terveyssisaren vastaanottohuone. Elokuvateatteri Kota-Kino toimi vuosina 1958-1963. Ensimmäinen kerros on tiloiltaan edelleenkin alkuperäisen suunnitelman mukainen, vain käyttötarkoitus on vaihtunut. Nykyisin sali toimii kuntoilutilana ja pienet huoneet varastoina. Keittiö on paikoillaan. Toisessa kerroksessa on ollut asuintiloja jotka ovat nykyisin lähinnä varastoina. Rakennuksessa on toiminut kauppa, baari, linja-autoasema, matkahuolto, posti ja pankkitoimipiste kaivoksen työntekijöille. Ruokalan työmaahuolto lopetti 1964 ja ruokalan pito siirtyi yksityiselle, jonka jälkeen ruokasalissa tehtiin muutostöitä 1965. Kellarikerroksessa on edelleenkin käytössä 2-ratainen keilarata joka rakennettiin rakennuksen laajennuksen yhteydessä 1970 ja jonka avajaiset olivat uudenvuodenpäivänä 1971 ja jonne tulivat itä-suomen ensimmäiset automaattiset keilanosturit. Muutosten ja laajennuksen suunnittelijana Arkkitehtitoimisto Markku Annila & Co. Rakennus on ollut Leppävirran kunnan omistuksessa vuodesta 1986 ja toiminut lähinnä erilaisten tilaisuuksien pitopaikkana ja kuntoilutilana. Julkisivuverhous on keltaista pystylomalaudoitusta ja satulakatossa on katteena osittain uusi punainen rivipelti ja osin punainen huopakate. Rakennuksen itäpäädyssä on huonokuntoiset portaat 2.kerrokseen (elokuvaprojektorihuoneeseen). Entinen salin sisäänkäynti johtaa nyt kauppaan lasitetulla nivelosalla. Rakennuksen kerrosala on 1095 m2 josta kellarissa 129 m2. Takapihan puolella matalan osan lastauskatos. Rakennus on julkisivujen ja huopakatteen osalta kunnostustarpeessa, muutoin ryhdikäs ja alkuperäisen julkiasunsa säilyttänyt.
Lähiympäristö	Sijaitsee kaivosrakennusten välittömässä läheisyydessä ja on taajaman keskeisellä paikalla. Takapihan puolelta näkymä luonnontilaiseen, metsittyneeseen alueeseen jonka keskellä virtaa “Asserin oja”. Takapiha-alue on nykyisellään täysin käyttämätön ja luonnontilainen puusto estää näkymän kaivosalueelle, piha on sorapintainen ja osin nurmettunut. Etupihan puolella Oravikosken keskusaukio, jossa osin puistomainen näkymä ja pysäköintialue. Näkymää heikentää sorapintaisella alueella olevat asiaan kuulumattomat jätelavat yms. Aikaisemmin linja-autojen kääntöpaikkana toiminut alue on nykyisin vain tilapäispysäköintikäytössä. Rakennus hallitsee katunäkymiä Keilatielle ja osin myös Oravikoskentielle ja on miellettävissä edelleenkin taajaman keskukseksi. Muodostaa luontevan ja alkuperäisyytensä säilyttäneen arkkitehtoonisen kokonaisuuden “kauppakorttelin” rakennusten kanssa.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä Y.
Rakennusluvat	Lupa nrot 57-98, 70-39, 93-203, 93-263 ja 96-179

Rakennuksen pääsisäänkäynti Oravikoskentielle päin.
2005-ora-183.

Rakennuksen pääsisäänkäynti Keilatielle päin.
2005-ora-184.

Salin ikkunat ja porras katsottuna kaupan pihasta.
2005-ora-187.

Rakennuksen eteläpääty.
2005-ora-192.

Salin seinä takapihalle, taustalla kauppalaajennus.
2005-ora-193.

Kauppalaajennuksen kellaritilassa oleva keilahalli.
2005-ora-300.

Ruokalarakennus katsottuna Oravikoskentieltä päin 1958.
Valokuva Outokumpu Oy nro 75.

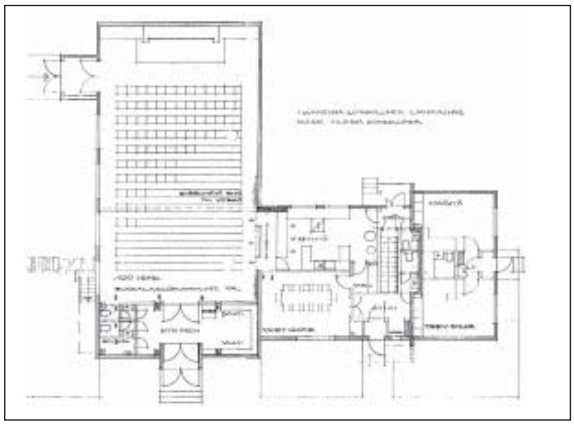

Rakennuksen 1.kerroksen pohjapiirros vuodelta 1957.
Kopio rakennuslupapiirustuksesta.

KISANIEMI (Kauppa) **18**

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0107-Y
Osoite	Keilatie 1, 71470 Oravikoski
Omistaja	Leppävirran kunta
Kohteen tyyppi	Kauppa (liittyy suoraan Kuntotaloon)
Rakennusaika, suunnittelija	1971, Arkkitehtitoimisto Markku Annila & Co
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Erkki Kettusen rakentama ruokalarakennuksen laajennusosa kauppaa varten. Laajennus on toteutettu puurakenteisena ja julkisivumateriaaleiltaan lähes Kuntolaa vastaavasti, vesikatemateriaalina punainen rivipelti. Toimii tällä hetkellä Oravikosken taajaman ainoana elintervikekauppana. Kaupan yhteydessä pieni kahvio. Sisäänkäynti Kuntolan saliin on kaupan tuulikaapin kautta. Rakennukseen on tehty toiminnan vaatimia korjaus- ja kunnostustöitä ja se vaikuttaa hyväkuntoiselta. Vesikatto muutettu satulakatoksi. Rakennuksen itäpäätyyn on valmistunut kiinteä rakennukseen liittyvä jätekatos 2005.
Lähiympäristö	Kaupan etupiha on asfaltoitu ja pihan keskellä seisoo yksinäinen koivu. Pysäköintialuetta ei ole jaettu tai jäsennetty, asfaltoidun alueen ja Mikkolan (päiväkoti) aidan välissä kapea viherkaista. Takapiha on lähes luonnontilainen, itäpäätyyn on rakennettu jäte- ja lastauskatos. Rakennus “jatkaa” Kuntolan katujulkisivua porrastuksesta huolimatta ja katkaisee osaltaan näkymän “Asserin ojalle” päin jossa runsas luonnontilainen puusto.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AL.
Rakennusluvat	Lupa nrot 70-39, 93-203, 93-263 ja 96-179

Kauppa päiväkodin aidan ja Kuntolan välissä.
2005-ora-182.

Kaupan itäpääty on jo muuttunut kuvan ottamisen jälkeen.
2005-ora-185.

Kaupan etupiha ja sisäänkäynti.
2005-ora-186.

Laajennusosa pohjoisesta katsottuna 1971.
Valokuva Outokumpu Oy nro 10.

KAIVOS 19

Kiinteistötunnus 420-411-0037-tontit; 0105, 0118, 0134, 0140, 0142, 0144, 0145, 0169 (tontit 120 ja163 yksityisomistuksessa)

Osoite 71470 ORAVIKOSKI

Omistaja Leppävirran Oravikoski Oy, Puuntaitajat Oy, Oravikosken Konepaja Oy, Ville-Veikko Antikainen, Raakel ja Ilpo Sormunen

Kohdetyyppi Kaivos, nykyinen käyttö yritystiloina

Rakennusaika 1956 eteenpäin

Suunnittelija Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén kaivoksen rakennusvaiheessa ja myöhemmissä yksittäisissä kohteissa erikseen mainitut suunnittelijat.

Kohteen kuvaus ja historia Kotalahden kaivostoiminta sai alkunsa Huuhtijärven malmilöydöksesta 1954. Outokumpu Oy hankki omistukseensa kaivostoiminnan tarvitsemat maa-alueet. Osa maapohjasta oli Hackman & Co:n omistuksessa, jolta Outokumpu Oy osti ne vesioikeuksineen. Näillä maakaupoilla Outokumpu Oy:n omistuksessa oli yli 200 ha maa-alue, jonka sisällä oli kolme päämalmiota; Huuhtijärvi, Vehka ja Mertakoski. Outokumpu Oy aloitti kaivostoiminta-alueen rakentamisen rakenta malla Vehkan tutkimuskuilun ja nostornin 1956. Varsinaisen kaivosrakentamisen Outokumpu suoritti Oravikosken alueella vuosina 1957-1959 ja kaivoksen tuotannollinen toiminta alkoi 1959. Kaivosalueella on edelleenkin 1956 -1987 kestäneen kaivostoiminnan aikainen rakennuskanta, jossa tällä hetkellä muuta yritystoimintaa. Rakennusryhmässä on kaivostornit, rikastamo, kaivostupa, autotalli, konttori, räjähdysainevarasto, rikastevarasto, voima-asema ja korjaamo-rakennus. Kaikki rakennukset ovat kohtalaisen hyväkuntoisia, melko hyvin alkuperäisen asunsa säilyttäneitä ja käytössä. Kaivoskuilut on suljettu ja tornit ovat ainoastaan teleliikennettä palvelevassa käytössä.
Nikkeli-kupariesiintymää louhittiin syvimmillään 800 metrin syvyydestä ja Kotalahdessa oli myös Suomen syvin malmin nostokuilu (680 metriä). 800 metrin syvyyteen ulottuva vinotunneli palveli huoltotienä. Kaikkiaan kaivostunneleita oli 50 km. Maanalaiset kaivoskuilut ovat täyttyneet / täytetty vedellä sortumavaaran vuoksi. Maa-alueet omistaa Leppävirran kunta ja rikastamojätettä sisältävät alueet Outokumpu Oy.Kaivostoiminnan tultua kannattamattomaksi kaivos suljettiin vuonna 1987.

Lähiympäristö Oravikoski sijaitsee kahden vesialueen, lännessä olevan Ylä-Koiruksen ja idässä olevan Oravilahden, välisellä kannaksella. Kaivosalue on Oravikosken kylätaajaman eteläpuolella ja valtatie 5:den itäpuolella. Maasto on suhteellisen tasaista metsämaastoa. Vehkalammen alue on kaivosrakennusten välittömässä läheisyydessä (Vehkan torni sen eteläpuolella n. 900 metrin päässä kaivosalueesta). Kaivosalueen läpi kulkee luode-kaakko suunnassa vesiväylä Mertajoki-Oravijoki joka laskee Oravilahteen. Kaivosalueen pohjoispuolella on kaivoksen toimesta rakennettu ns. “Asserin oja”. Kaivoskuilujen vuoksi alueella on edel leenkin olemassa maankäyttöä rajoittavia määräyksiä sortumavaaran vuoksi, eikä rikastamojätettä sisältävää maa-aluetta ole rakennettu. Mertajoen, kaivos alueen ja kaivoskuilujen vedenlaatua tarkkaillaan jatkuvasti. Outokumpu Oy suorittaa alueella maanrakennustoimia valumavesien ohjaamiseksi niille tarkoitettuihin uomiin. Kaivoksen kaakkoisreunalle, Oravilahden puolelle on rakennettu erillinen saostuskenttä. Vehkan kaivoksen sisääntulotien ja valtatien välissä on avolouhoksen kuoppa joka on täyttynyt vedellä. Kotalahden kaivoskuilun sisäänajoluiska on suljettu ja luiska on veden peitossa. Vanhan valtatie 5:n tiepohja edelleen käytössä Mertajoen ylitse johtavine siltoineen. Mertajoen uoma kaivosalueella on hoitamaton. Kaivoksen lähipiha-alueet on pääosin hiekkapintaista aluetta, sisäpiha asfalttipintainen. Sisäänajo kaivosalueelle on edelleenkin ns. “kaivosportin” kautta. Sisääntulon edessä puistoalue, jolla kaivosvaunu ja muistomerkki jossa teksti; “Mainarihengessä läpi harmaan kiven läpi elämän”.

Kaavatilanne Asemakaava 1985, merkintä T
(rikastamojätealue ja Vehkan torni kaava-alueen ulkopuolella)
Kotalahden kaivoskylä on arvotettu valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi 1993.

Inventoinnit Leppävirran kunnan rakennusinventointi 2005, kohde nro 114.

Rakennusluvat Mainittu erikseen tarkastelukohteittain.

Kaivostornit

Betonirakenteinen kahdesta eri tornista koostuva rakennelma joita yhdistää rikastamoon ja kaivostupaan pulpettikattoinen alahalli. Alahallin katos, raide ja kaatolaituri valmistuivat 1960. Murskesiilo vahvistettu esijännitetyin teräsvantein ja betonirappauksella 1965. Tornien teräsrakenteiset ikkunat on korvattu filmivanerilevyillä, vesikatot korjattu vanhan rakenteen mukaisesti, alahallin kuilut tukittu ja sähkövalaistus asennettu vuonna 1994. Alahalli on osin puurakenteinen ja pystyrimalautaverhottu, melko hyväkuntoinen.

Suunnittelija Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén ja rakenteiden osalta insinööri Toivo Pöysälä.
Valmistuneet 1958
Lupa nro 57-95

Suorakaiteen muotoinen nostotorni on 77 metriä korkea. Nostotorni vaikuttaa hyväkuntoiselta ja sen alkuperäisyys on hyvin säilynyt, tällä hetkellä vailla varsinaista käyttöä.

Nostotornin vieressä oleva pyöreä siilotorni on 47 metriä korkea. Torni vaikuttaa hyväkuntoiselta ja sen alkuperäisyys on hyvin säilynyt, tällä hetkelä vailla varsinaista käyttöä.

Kaivostornit Vehkalammen eteläpuolelta katsottuna.
2005-ora-245.

Kaivostornit ja pääsisäänkäynti Keilatieltä päin.
2005-ora-92.

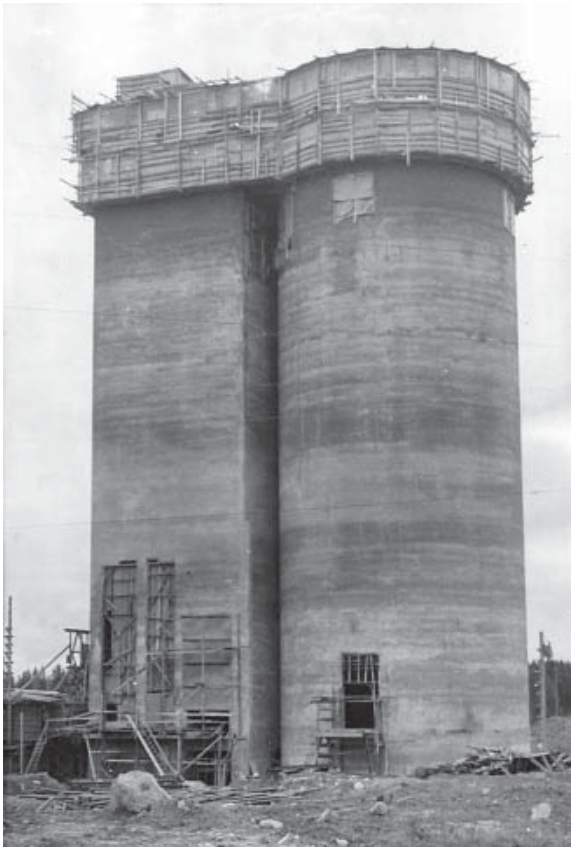

Kaivostornit rakenteilla 1957. Tornit on rakennettu liukuvalusysteemillä ja ne valmistuivat 1959. Nostotorniin on asennettu uudet portaat 90-luvulla, myös entiset ovat paikoillaan.
Valokuva Outokumpu Oy nro 52.

Kaivostornit ja pääsisäänkäynti Keilatieltä päin 1961.
Valokuva Outokumpu Oy nro 56.

Kaivostornit ja kaivosalueen rakennukset 1961.
Valokuva Outokumpu Oy nro 57.

Kaivostupa

Betonirakenteinen ulkopuolelta pystylautaverhottu rakennus. Rakennuksessa ovat olleet kaivosmiesten sosiaalitilat, saunat, puku- ja taukohuoneet sekä kaivosjohtajien tilat ja kokoustilat. Rakennus on ollut alkuaan satulakattoinen, mutta korotettu itäpuolelta ja muutettu pulpettikattoiseksi. Laajennusosa on puurunkoista ja alkuperäinen osa betonirunkoista.Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on hyvin säilyttänyt alkuperäisyyttään. Pystylaudoitetut seinät on käsitelty karbolitervalla Rakennus on tällä hetkellä konepajan käytössä.

Suunnittelija Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén.
Valmistunut 1959, muutos 1973
Lupa nro

Kaivostuvan itäpuolen julkisvu sisäpihalle.
2005-ora-66.

Kaivostuvan laajennus ja muutos pulpettikatoksi 1973.
Valokuva Outokumpu Oy nro 26.

Rikastamo

Betonirakenteinen, yhtenäinen hallitila. Valmistuessaan rikastamo oli kooltaan 20x57metriä, h=14m ja ns. tasorikastamo jossa kaikki koneet saman juoksunosturin alla. Laitteisto automatisoitiin 1970-luvun alussa. Rikastamolaitteet on poistettu kaivostoiminnan päätyttyä.
Rakentajana toimi Rakennustoimisto Immonen Oy.
Rikastamo on tällä hetkellä konepajayrityksen käytössä. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on ulkopuoliselta asultaan melko hyvin säilyttänyt alkuperäisyytensä. Ulkoseinät karbolitervattua pystylaudoitusta.

Suunnittelija Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén.
Laajennus Arkkitehtitoimisto Markku Annila & Co.
Valmistunut 1959, laajennus 1970.
Lupa nro 69-73

Rikastamon itäpuolen julkisivu sisäpihalle.
2005-ora-59.

Rikastamo tornien vasemmalla puolella 1960-luvulla.
Valokuva Outokumpu Oy nro 65.

Voima-asema

Betonirakenteinen rakennus jossa rapatut ulkoseinät. Toimii edelleenkin alueen sähkö- ja lämpökeskuksena, lämpökattila uusittu 2003. Voima-asema vaikuttaa hyväkuntoiselta.

Suunnittelija Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén.
Valmistunut 1959.
Lupa nro

Voima-aseman pohjoispuolen julkisivu.
2005-ora-39.

Voima-aseman valkoinen rakennus tornien edessä 1961.
Valokuva Outokumpu Oy nro 59.

Voima-aseman eteläpuolen julkisivu.
2005-ora-41.

Korjaamo

Betonirakenteinen rakennus jossa rapatut ulkoseinät. Korjaamorakennus toimii edelleenkin alkuperäiskäyttöään vastaavassa tehtävässä, nyt konepajan työtiloina. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta.

Suunnittelija Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén.
Valmistunut 1958
Lupa nrot 57-126 ja 87-169

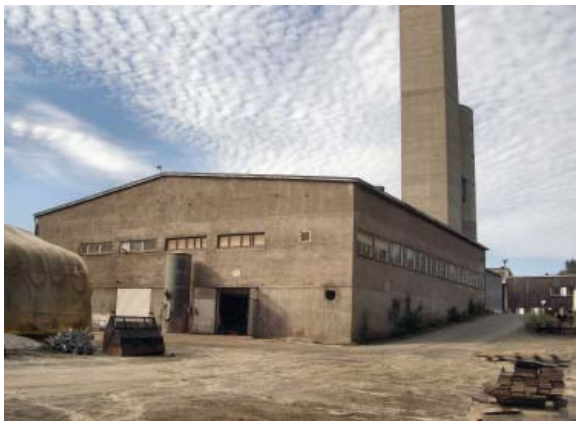

Korjaamorakennuksen itäpääty.
2005-ora-70.

Korjaamorakennus 1959.
Valokuva Outokumpu Oy nro 35.

Korjaamorakennuksen länsipääty, sisäpihalle.
2005-ora-82.

Varasto

Kaarevista puukehärakenteista koottu puurakenteinen korkea hallirakennus, joka on toiminut rikastevarastona. Tällä hetkellä suurimmaksi osaksi tyhjillään oleva kylmä varasto. Rakennus on rungoltaan hyväkuntoinen.
Suunnittelija ins. Seppo Hänninen, Outokumpu Oy.
Valmistunut 1973
Lupa nro 73-144

Varaston eteläpuolen julkisivu.
2005-ora-49.

Varaston liimapuukaaret ja huoltosilta sisäpuolelta.
2005-ora- 54.

Toimisto/varasto

1970-luvulla rakennettu ja kaivostoiminnan jälkeen laajennettu nykyisiä yrityksiä palveleva matala toimisto- ja varastotila (useita eri rakennusvaiheita). Rakennus on kiinni korjaamorakennuksessa ja rikastamon suuntaisesti muodostaen suljetun sisäpihan. Edelleen yrityskäytössä oleva, kohtalaisen hyväkuntuntoinen rakennus.

Suunnittelija Arkkitehtitoimisto Markku Annila & Co
Valmistunut 1973
Lupa nro 72-140

Rakennuksen itäpuolen takapiha, taustalla korjaamo.
2005-ora-61.

Konepajan toimiston sisäänkäynti. Korjaamo vasemmalla.
2005-ora-78.

Autotalli

Betonirakenteinen autotallin ja porttirakennuksen käsittävä rakennus jota on laajennettu nykyisen yritystoiminnan aikana maalamo-varastotiloina palvelevalla osalla. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta.

Suunnittelija
Valmistunut 1967
Lupa nro 67-161

Autotallin itäpääty konttorille päin.
2005-ora-88.

Autotalli “kaivosportilla” Oikealla laajennus ja vasemmalla tornit. 2005-ora- 89.

Konttori eli Eeronlehto

Rakennettu 1959 ja laajennettu eteläpäätyyn 1967. Laboratorio muutti kellaritiloihin 1959. Konttorin laajennus ja alakerran väestönsuoja toteutettu 1967. Rakennuksessa on toteutettu sisäisiä muutoksia ja siinä on nykyisin asuin- ja varastotiloja. Rakennus-on hyväkuntoinen.

Suunnittelija
Valmistunut 1967
Lupa nro 67-161

Konttorin länsipuoli sisäpihalle päin.
2005-ora-85.

Konttorin sisäpiha vuonna 1959.
Valokuva Outokumpu Oy nro 3.

Konttorin eteläpääty.
2005-ora-86.

Varasto

On ollut kaivostoiminnan aikana räjähdysainevarasto (ammoniumnitraatti) ja nykyisin tyhjä varastotila. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta.

Suunnittelija
Valmistunut 1966

Varaston sivu länteen päin.
2005-ora-56.

Vehkan torni

Käsittää 25m korkean nostotornin ja kivisiilotornin sekä kiinnirakennetun lämpövoimalaosan ja vinssirakennuksen. Betonirakenteiset tornit vaikuttavat kohtalaisen hyväkuntoisilta. Alueella on vuodesta 1997 alkaen toiminut saha. jota ennen hirsiveistämö.

Suunnittelija
Valmistunut 1956

Vehkan tornit ja saharakennusta etelästä katsottuna.
2005-ora-20.

Vehkan tornin harjannostajaiset 1956.
Valokuva Outokumpu Oy nro 23.

Rakennustyöt käynnissä Vehkan kuilulla 1956.
Valokuva Outokumpu Oy nro 25.

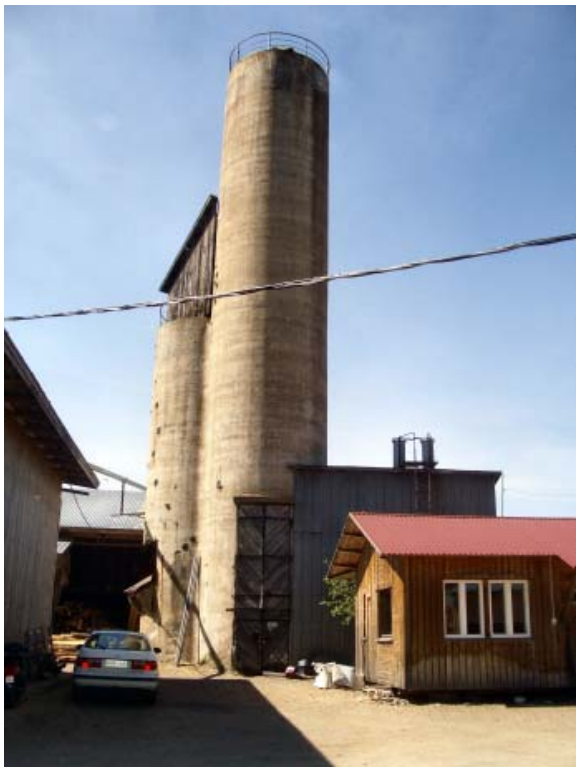

Vehkan tornit ja harmaa lämpökeskus. Muut rakennukset ovat myöhemmän liiketoiminnan aikana rakennettu.
2005-ora-26.

MUUNTAMO 20

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0164-T
Osoite	Elinanpolku, 71470 Oravikoski
Omistaja	Suomen valtio
Kohteen tyyppi	Muuntamo
Rakennusaika, suunnittelija	1974
Kohteen kuvaus ja historia	Kalkkihiekkatiiliseinät, päätykolmioissa tummanruskea vaakapaneli. Satulakatto ruskeaa profiilipeltiä. Rakennus on ikkunaton. Rakennuksen päädyssä aitauksen sisällä puhelinmasto. Rakennuksen kerrosala 69 m2.
Lähiympäristö	Valtatie 5 erkanevan Oravikoskentien risteysalueen tuntumassa oleva rakennus liittymäalueella nousee selvästi esille ja on selkeästi poikkeava taajaman muusta arkkitehtuurista. Teknisenä rakennuksena huomioitunakin maisemallisesti väärässä paikassa.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä EI
Rakennusluvat	Lupa nro 74-148

Yksinkertainen rakennus Elinanpolun varressa.
2005-ora-4.

ELINANKULMA 21

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0106-X
Osoite	Oravikoskentie 3, 71470 Oravikoski
Omistaja	Leppävirran kunta
Kohteen tyyppi	Pienteollisuushalli
Rakennusaika, suunnittelija	1988, Master Rakennustuoteteollisuus / Esa Pehkonen
Kohteen kuvaus ja historia	Leppävirran kunnan rakennuttamaa kaivostoiminnan jälkeistä “korvaavaa” teollisuutta edustava teollisuushalli jossa on toiminut sen rakennuttamisesta lähtien Hanx-Suomi Oy niminen yritys, joka valmistaa moottoripöyräilijöiden ja kelkkailijoiden asusteita. Rakennus on teräsrunkoinen polyuretaanielementeistä rakennettu halli, jonka ulkoverhouksena muovipinnoitettu valkoinen pelti. Kattoverhouksena on muovipinnoitettu ruskea pelti. Yksikerroksinen, satulakattoinen rakennus on L-mallinen, josta suurempi osa on teollisuustilaa ja pienempi käsittää toimisto- ja sosiaalitilat. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta. Kerrosala on 738 m2.
Lähiympäristö	Rakennus kätkeytyy Oravikoskentien ja Elinanpolun risteyksestä katsottuna nuorta puustoa kasvavaan rinteeseen, mutta valtatie 5 katsottuna se on havaittavissa. Ulkoseinillä ja pihassa olevat yrityksen mainokset luovat levottoman, sekavan ja häiritsevän kuvan lähinäkymäalueille. Pihapiiri on teollisuusmainen, sorapintainen ja vailla istutuksia. Sisäänajomahdollisuus tontille sekä Oravikoskentien- että Elinanpolun kautta.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä T
Rakennusluvat	Lupa nro 88-155

Teollisuushalli pohjoisen puolelta, Elinanpolulta.
2005-ora-3.

Julkisivua länteen.
2005-ora-269.

Elinanpolun ja Oravikoskentien risteyksestä katsottuna.
2005-ora-270.

MÄKELÄ 22

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0038-R
Osoite	Oravikoskentie 5, 71470 Oravikoski
Omistaja	Yksityinen
Kohteen tyyppi	Asuintalo (asuin- ja liikerakennus)
Rakennusaika, suunnittelija	1960, rakennusmestari Erkki Kettunen
Kohteen kuvaus ja historia	Nykyisen omistajan rakentama yksikerroksinen asuin- ja liikerakennus (ns. Karvosen liiketalo) jossa on toiminut taajaman taksi ja vuokralaisena mm. posti vuosina 1959-1986 ja kampaamo sekä kemikalio ja pankkikonttori lyhyen aikaa. Tolpparunkoisten ja purutäytteisten ulkoseinien julkisivuverhous on vaaleanvihreää vaakaponttilaudoitusta ja satulakatossa on tummanruskea profiilipelti. Rakennuksen vesikattomateriaali on uusittu ja lämmitysjärjestelmä vaihdettu öljylle. Oravikoskentien puoleisen sivun kaksi lasiaukollista ovea (umpeen levytetty) ja pieni kuisti kertovat aikaisemmasta toiminnasta rakennuksessa. Länsipäädyssä pariovet kellariin jossa sijaitsevat autotalli, sauna ja tekniset tilat. Nykyisin rakennuksessa on kolme asuinhuoneistoa. Kerrosala 189 m2. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on asuinkäytössä.
Lähiympäristö	Oravikoskentielle päin vaatimaton ja vähäeleinen piha-alue ja julkisivu. Takapihalla on satulakattoinen piharakennus. Pihapiirissä on puustoa ja se on siisti ja hyvin hoidettu. Rakennus on taajaman muuhun rakennuskantaan erinomaisesti sopiva ja antaa katunäkymään myös asuinrakennuksena luontevan leiman.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AL
Rakennusluvat	

Mittasuhteiltaan onnistunut rakennuksen länsipääty.
2005-ora-1.

Julkisivu Oravikoskentielle kertoo myös menneistä ajoista.
2005-ora-197.

MERTAKULMA 23

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0165-U
Osoite	Elinanpolku 4, 71470 Oravikoski
Omistaja	Asunto Oy Mertakulma
Kohteen tyyppi	Rivitalo
Rakennusaika, suunnittelija	1965, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Penttilä (myös rakennesuunnittelu)
Kohteen kuvaus ja historia	Rakennus sijaitsee Elinanpolun ja Mainarintien välisellä alueella. Mertakulman paikkeilla maantien varressa on sijainnut pehtoori Mobergin rakennuttama ja Kansasen aikana asunnoksi muutettu pajamökki. Mertakulma on Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Kettusen rakentama puurakenteinen 4 huoneistoa käsittävä rivitalo. Rakennuksen huoneistoala on 390 m2 ja kellaritiloja on 90 m2. Asunto-osakeyhtiö hankki lisämaata tontin eteläpuolelta ja rakensi erillisen autotallirakennuksen vuonna 1986. Julkisivuverhous punaruskeaa pystylomalautaa, sokkeli siniharmaa betoni ja satulatossa vesikatteena musta palahuopa. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on asuinkäytössä.
Lähiympäristö	Pihapiirissä runsaasti puustoa ja se on hyvin hoidettu ja viihtyisä. Näkymä Mainarintieltä on tienpintaa ylempänä sijaitsevaan Mertakulmaan. Elinanpolku joka on vanha valtatie 5, on suljettu Mertakulman pohjoispään kohdalta betoniporsailla ja jatkuu kevyen liikenteen väylänä. Rakennuksen sisäpiha aukeaa Elinanpolulle päin. Autotallirakennus sijaitsee Elinanpolun katualueessa kiinni. Puistola kuuluu Mertakulman kanssa samaan näkemäalueeseen.
Kaavatilanne	Asemakaava 1986, merkintä AR
Rakennusluvat	Lupa nrot 65-18 ja 86-291

Mertakulman sisäpihakäytävä Elinanpolulta.
2005-ora-9.

Sisäpihanäkymä Elinanpolun suunnasta.
2005-ora-210.

Porrastettu rivitalo istuu maastoon. Sisäpihalta
2005-ora-211.

Mertakulman autotalli ja jätekatos Elinanpolulla.
2005-ora-6.

PUISTOLA 24

Kiinteistötunnus	420-411-0046-0001-S
Osoite	Elinanpolku 1, 71470 Oravikoski
Omistaja	Yksityinen
Kohteen tyyppi	Asuinrakennus (toiminut aikaisemmin myös kouluna)
Rakennusaika, suunnittelija	1900-luvun akupuoli
Kohteen kuvaus ja historia	Rakennus sijaitsee Elinanpolun ja valtatie 5 välisellä alueella. Hackman & Co:n metsätyönjohtajan asuntona toiminut hirsirakennus on ollut myös Oravikosken ensimmäinen koulurakennus vuodesta 1941 (koulupiiiri perustetu) aina vuoteen 1958 saakka, jolloin uusi koulurakennus valmistui. Koulutoiminnan aikana rakennuksessa oli yksi luokka, opettajan asuintila ja erillinen pieni keittiö. Rakennus oli tuolloin rossipohjalla ja hirsipintainen. Koulutoiminnan jälkeen asuinkäytössä, jonka aikana pihapiiriin on rakennettu hevostalli-autotalli ja grillikatos. Tallissa on ollut hevonen 1960-luvulla, nykyisin se on varastona. Julkisivuverhous vaaleansinistä puoliponttia, satulakatossa vesikatteena pelti katto. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on asuinkäytössä.
Lähiympäristö	Hoidetussa pihapiirissä runsaasti puustoa. Näkymä suoraan valtatie 5:lle. Sisään ajo tontille Elinanpolun kautta. Puistola kuuluu Mertakulman kanssa samaan näkemäalueeseen, mutta on valtatien äänivaikutusalueella. Kirkkaan sininen väritys on muusta alueen rakennusten värityksestä selkeästi poikkeava.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AO
Rakennusluvat	Lupa nro 77-513

PILLESHOVI 25

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0160-N
Osoite	Pilleshovintie 3, 71470 Oravikoski
Omistaja	Yksityinen
Kohteen tyyppi	Asuinrakennus (aikaisemmin maatila)
Rakennusaika, suunnittelija	1800-luvun puoliväli
Kohteen kuvaus ja historia	Pilleshovin nimellä tunnettu asuinrakennus on alkuaan Oravikosken hovin (Stenuddin tila) pehtoorin asuinrakennus 1800-luvun puolivälistä. Omistajina ovat olleet sen rakennuttajan Johan Kumlinin jälkeen, kauppahuone Hackman & Co 1895, liikemies Pekka Kansanen 1920 ja maanviljelijä Otto Takkunen 1927, kunnes se siirtyi kaikkine rakennuksineen Outokumpu Oy:n omistukseen 1950-luvun puolivälissä. Outokumpu Oy myi tilan yksityiselle 1980-luvun puolivälissä kaivostoiminnan lopussa. Nykyiselle omistajalle tila siirtyi 1995 ja asuinrakennus on asuinkäytössä. Tilan muita rakennuksia ovat navetta- ja aittarakennus jotka palvelevat lähinnä varastokäytössä. Puurakenteisessa asuinrakennuksessa on tehty useita muutoksia ja se on palvellut useampaa käyttötarkoitusta eri aikoina. Outokumpu Oy:n omistuksessa se toimi lähinnä harrastekerhotiloina ja ns. muuttoasuntona. Asuinrakennuksen kerrosala on 168 m2. Navettarakennus on säilyttänyt ulkoisen asunsa parhaiten 1900-luvun vaihteessa tapahtuneen uudistuksen jälkeen. Luonnonkivimuuraus kivijalkana on edelleenkin paikoillaan. Outokumpu Oy:n porasydänvarasto on osittain edelleenkin navetan tiloissa, johon käyttöön se kunnostettiin 1959. Navetan länsipää on toiminut kemikalivarstona ja sen päädystä on purettu talli 1920-luvulla. Navetan vesikatto on korjattu myrskyvaurion jälkeen 1976 jolloin toteutettiin myös sen ulkomaalaus. Aittarakennus lienee alkuaan rakennettu navetan kanssa samoihin aikoihin, mutta sitä on muutettu myöhemmin. Nykyisin aitta palvelee varastotilana.
Lähiympäristö	Pilleshovin pihapiiri on osa seurakuntatalon paikalla sijainneen Stenuddin hovin historiallista pihapiiriä. Uusin naapurirakennus on rakennettu navetan pohjoispuolelle 2005. Itäpuolella olevasta Oravijoesta on Otto Takkusen aikaan nostettu vettä valurautaisella vesi-oinaalla navettarakennukseen. Varsinainen käyttövesi on saatu Hovin kaivosta ennen vesijohdon rakentamista. Tilaan kuuluneet pellot itäpuolella kasvavat nykyisin nuorta puustoa. Tilan pelot ovat ulottuneet urheilukentälle saakka ja Oravikosken tien toisella puolella on sijainnut hakamaita. Pilleshovin tila ja etenkin sen navetta on erittäin merkittävä rakennushistoriallinen kohde Oravikosken taajamassa. Nykyisin betoniporsailla katkaistu Pilleshovintie on ainoa sisääntulotie pihaan.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AO
Rakennusluvat	Lupa nro 95-200
Inventoinnit	Leppävirran kunnan rakennusinventointi 2005, kohde nro 115. RHM

Pilleshovin asuinrakennus sisäpihan puolelta.
2005-ora-262.

Pilleshovin navetta katsottuna pohjoisesta, Pilleshovintieltä.
2005-ora-14.

Pilleshovin asuinrakennus ja aitan sivu 1957.
Valokuva Outokumpu Oy nro 4.

Pilleshovin navetan pääty sisäpihalta.
2005-ora-259.

Pilleshovin asuinrakennus ja asukkaat 1920-luvulla.
Valokuva kirjasta Kotalahti ajan virrassa.

Pilleshovin aitta sisäpihalle ja portti.
2005-ora-260.

Pilleshovin rakennukset ja pihapiiri 1950-luvulla.
Valokuva Outokumpu Oy nro 72.

Pilleshovin navetan itäpääty.
2005-ora-250.

KENNO 26

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0112-4
Osoite	Pilleshovintie 9, 71470 Oravikoski
Omistaja	As. Oy Oravikosken Kenno
Kohteen tyyppi	Rivitalo (atrium-talo)
Rakennusaika, suunnittelija	1958, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Y. I. Immonen Oy:n rakentama atrium-talo ns. “poikamies-talo” kaivoksen työntekijöille. Rakennus on matalaperustainen (rossipohja), aumakattoinen ja tolpparunkoinen. Valmistuttuaan toimi kahdeksan huoneen osalta Outokumpu Oy:n konttorina uuden konttorirakennuksen valmistumiseen saakka. Ensimmäisiin korjaksiin jouduttiin jo 1959 ja muutettiin perheasunnoiksi 1965 jolloin taloon tuli myös hammaslääkärin vastaanotto. Rakennus myytiin yksityiselle 1986. Tällä hetkellä käsittää viisi asuinhuoneistoa jotka kaikki käytössä. Julkisivuverhouksena keltainen pystylomalaudoitus, vesikattomateriaalina musta huopakate. Käytävässä valokateseinä. Rakennukseen on toteutettu julkisivumuutoksina sisäänkäyntikuisteja etelän puoleiselle sivustalle. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta. Huoneistoala 382 m2.
Lähiympäristö	Kennon pihapiiri on rauhallinen, hyvin hoidettu ja siisti. Sisääntulon puolella Pilleshovintie jonka toisella puolella matalat autotallit toisella tontilla. Sisääntulopiha kuuluu samaan näkymään Pilleshovin navetan kanssa. Länsipuolella Mainarintie. Atriumpihalla on istutuksia ja se vaikuttaa viihtyisältä. Itäpuolelle uusi omakotitalo 2005.
Kaavatilanne	Asemakaava 1986, merkintä AR
Rakennusluvat	Lupa nro 57-97

Kennon sisäänkäyntisivu katsottuna Mainarintieltä.
2005-ora-13.

Kennon sisäänkäynti atriumpihalle.
2005-ora-15.

Kennon sisäänkäyntisivu katsottuna Pilleshovintieltä.
2005-ora-16.

Poikamiesasuntola Kenno 1961.
Valokuva Outokumpu Oy nro 31.

KIERUKKA 27

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0125-J
Osoite	Mainarintie 3, 71470 Oravikoski
Omistaja	As. Oy Oravikosken Kierukka
Kohteen tyyppi	Rivitalo (atrium-talo)
Rakennusaika, suunnittelija	1959, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Y. I. Immonen Oy:n rakentama atrium-talo ns. “poikamies-talo” kaivoksen työntekijöille. Rakennus on matala-perustainen (rossipohja), aumakattoinen ja tolpparunkoinen. Rakennus myytiin perheyritykselle 1986. Muutettiin kolmen huoneiston asunnoiksi 1988 ja on edelleenkin asuinkäytössä. Julkisivuverhouksena keltainen pystylomalaudoitus (maalaus 2006), vesikattomateriaalina musta huopakate. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta. Huoneistoala 407 m2.
Lähiympäristö	Kierukan pihapiiri on alaltaan pienempi kuin Kennon ja pääosin ruohopintainen. Sisääntulon puolella profiilipeltinen autotallirakennus. Länsipuolella Mainarintie jonka katualuetta erottaa tontista syvä oja. Etelän puolella Kenno ja pohjoisen puolella lamellitalo Kiskola.
Kaavatilanne	Asemakaava 1986, merkintä AR
Rakennusluvat	Lupa nro 88-22

Kierukan sisäänkäyntisivu katsottuna Mainarintieltä.
2005-ora-18.

Kierukan sisäänkäyntisivu maalauksessa 2006.
2005-ora-295.

Kierukka, poikamiesasuntola.
Valokuva Outokumpu Oy nro 30.

Kierukka rakennusvaiheessa 1959.
Valokuva Outokumpu Oy nro 54.

KISKOLA 28

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0129-N
Osoite	Mainarintie 5, 71470 Oravikoski
Omistaja	Asunto Oy Oravikosken Kiskola
Kohteen tyyppi	Pienkerrostalo (lamellitalo)
Rakennusaika, suunnittelija	1959, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Y. I. Immonen Oy:n rakentama 12 asunnon lamellitalo kaivoksen työntekijöille. Rakennus on osittain matalaperustainen (rossipohja), satulakattoinen ja tolpparunkoinen, 2-kerroksinen ja kolmella porrashuoneella oleva asuintalo. Osittaisessa kellarikerroksessa yhteistiloja. Rakennus on jaettu kolmeen palo-osastoon tiiliseinillä. Ulkomaalaus suoritettu 1965 ja huoneistomuutoksia 1975-77. Rakennus on myyty asunto-osakeyhtiöksi1986. Korjauksia suoritettu 1987. On edelleenkin asuinkäytössä. Julkisivuverhouksena keltainen puolipontti vaakaan, nurkissa ei ole vuorilautoja. Porrashuoneiden seinät valkoiset, betonisokkeliosa siniharmaa. Vesikattomateriaalina musta huopakate. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta. Huoneistoala 692 m2.
Lähiympäristö	Kiskolan sisäänkäynnit ja etupiha on Mainarintien puolella. Piha on sorapintainen. Pihapiiri on hoidettu ja siisti. Mainarintien pin ta huomattavasti pihatasoa ylempänä. Näkymäalue Mainarintieltä pihapiiriin ja taustalla olevalle urheilukentälle. Pohjoisen puolella lamellitalo Alatalo ja etelän puolella Kierukka. Puurakenteinen jätekatos pihapiirissä etelän puolella, ei autopaikoitusta.
Kaavatilanne	Asemakaava 1986, merkintä AK
Rakennusluvat	Lupa nrot 57-96, 57-127 ja 86-515

Kiskolan sisäänkäyntisivu ja -piha katsottuna Mainarintieltä.
2005-ora-19.

ALATALO 29

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0171-1
Osoite	Mainarintie 7, 71470 Oravikoski
Omistaja	Asunto Oy Oravikosken Alatalo
Kohteen tyyppi	Pienkerrostalo (lamellitalo)
Rakennusaika, suunnittelija	1959, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Y. I. Immonen Oy:n rakentama kaivostyöväen asuintalo. Pienkerrostalo on 2-kerroksinen ja paikalla rakennettu puurunkoinen, 10 asuinhuoneiston talo. Matalaperusteinen ja osittain rossipohjalla, kellarissa on yhteistiloja. Talossa on kolme porraskäytävää ja se on jaettu kolmeen palo-osastoon tiiliseinillä. Julkisivuverhous vaalean ruskeaa puoliponttia vaakaan, ei vuorilautoja nurkissa. Porrashuoneiden seinät ovat valkoiset. Satulakatossa on musta huopakate. Huoneistomuutoksia on tehty 1975 ja se on myyty asunto-osakeyhtiöksi 1986. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on asuinkäytössä. Huoneistoala 590 m2.
Lähiympäristö	Alatalon pihapiirin näkymään vaikuttaa voimakkaasti asuinalueen entinen lämpökeskus Vesuvius. Etupihalla sorapinta, muualla tontilla on nurmi. Puurakenteinen jätekatos on tontin pohjoispuolella. Mainarintien pinta on tontin tasolla ja tien toisella puolella ei ole rakennuksia, grillipaikka on pohjoispäädyssä. Takapihalta näkymä urheilukentälle ja sen ylitse Oravilahteen, tontti rajoittuu itäpuolella VP-alueeseen. Alatalon autotallit sijaitsevat erillisellä pysäköintialueella Mainarintien toisella puolella.
Kaavatilanne	Asemakaava 1986, merkintä AK
Rakennusluvat	

Alatalo Vesuviuksen takana katsottuna Mainarintieltä.
2005-ora-122.

Alatalon läheisyydessä olevat autotalit.
2005-ora-120.

Alatalon katujulkisivu Mainarintielle 1959.
Valokuva Outokumpu Oy nro 77.

Alatalo rakenteilla 1958.
Valokuva Outokumpu Oy nro 53.

KOTAKULMA 30

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0136-W
Osoite	Ylätie 1, 71470 Oravikoski
Omistaja	Asunto Oy Oravikosken Kotakulma
Kohteen tyyppi	Rivitalo
Rakennusaika, suunnittelija	1961, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Martti Pasasen rakentama, neljän huoneiston porrastettu rivitalo. Rivitalo on 1-kerroksinen. Julkisivuverhous on talon toisessa päädyssä tumman- ja toisessa päädyssä vaalean ruskeaa pystylomalautaa. Harmaa betonisokkeli ja satulakatossa musta huopakatto. Puurunkoisessa, paikalla rakennetussa talossa on neljä asuinhuoneistoa, yhteissauna ja kellaritiloja. Rakennus on myyty asunto-osakeyhtiöksi 1980-luvun lopussa. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on asuinkäytössä. Huoneistoala on 300 m2.
Lähiympäristö	Ympäristöään korkeammalla olevan Kotakulman pihapiiriä leimaa itäpuolella oleva Mainarintie, joka on alempana joten takapihasta muodostuu rinne. Rinteessä on pensasistutuksia ja nurmipinta. Etupihalla Ylätien (umpitie) puolella on nurmipintainen piha-alue ja profiilipeltirakenteinen autotallirakennus. Piha-alueet ovat hyvin hoidettuja ja viihtyisiä.
Kaavatilanne	Asemakaava 1986, merkintä AR
Rakennusluvat	Lupa nro 93-57

Kotakulma katsottuna Ylätieltä.
2005-ora-117.

Kotakulma katsottuna Ylätien ja Mainarintien risteyksestä.
2005-ora-11.

YLÄTALO 31

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0170-0
Osoite	Ylätie 3, 71470 Oravikoski
Omistaja	Asunto Oy Oravikosken Ylätalo
Kohteen tyyppi	Pienkerrostalo (lamellitalo)
Rakennusaika, suunnittelija	1959, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Y. I. Immonen Oy:n rakentama kaivostyöväen asuintalo. Pienkerrostalo on 2-kerroksinen ja paikalla rakennettu puurunkoinen, 12 asuinhuoneiston talo. Matalaperusteinen ja osittain rossipohjalla, kellarissa on yhteistiloja. Talossa on kolme porraskäytävää ja se on jaettu kolmeen palo-osastoon tiiliseinillä. Julkisivuverhous vaalean ruskeaa puoliponttia vaakaan, ei vuorilautoja nurkissa. Betonisokkeli on vaalean ruskea. Satulakatossa on musta huopakate. Huoneistomuutoksia on tehty 1975-77 sekä 1988 ja se on myyty asunto-osakeyhtiöksi 1986. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on asuinkäytössä. Huoneistoala 650 m2.
Lähiympäristö	Ylätalo on Ylätien perällä ja Outokumpu Oy:n rakennuttamista lamellitaloista kaikkein lähimpänä valtatie 5:ttä, liikennemelun vaikutuksessa. Sisäänkäyntipiha on länteen eli valtatielle päin. Etupihalla sorapinta, muualla tontilla on nurmi. Puurakenteinen jätekatos on Ylätien varressa. Puuston reunustama, asfalttipintainen kevyenliikenteen väylä alikulkutunnelille valtatien alitse. Takapihanäkymässä Mainarintielle päin on puustoa. Pihapiiri on siisti ja hyvin hoidettu.
Kaavatilanne	Asemakaava 1986, merkintä AK
Rakennusluvat	

Ylätalon sisäpiha valtatielle päin.
2005-ora-119.

VESUVIUS 32

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0169-Y
Osoite	Mainarintie, 71470 Oravikoski
Omistaja	Leppävirran kunta
Kohteen tyyppi	Lämpökeskus (toimii nykyisin varastona)
Rakennusaika, suunnittelija	1957, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén

Kohteen kuvaus ja historia

Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Y. I. Immonen Oy:n rakentama kaivoksen asutusalueen lämpökeskus. Rakennus on yksikerroksinen, kokonaan betonirakenteinen rakennus jossa ei ole muita tiloja. Alkuaan neljälle kattilalle suunniteltu mutta kolmella halkolämmitteisellä “termis-kattilalla” aloittanut lämpökeskus, jolla on hoidettu koko asutusalueen kaukolämmitys. Muutettu öljylämmitteiseksi 1960-luvulla. Alkuperäisen rakennusluvan yhteydessä on haettu lupaa halkovarastolle, jota ei toteutettu “tässä vaiheessa”, jonka johdosta halkoja on varastoitu nykyisen pysäköinti- ja autotallialueen kohdalla. Pulpettikattoisen rakennusosan lisäksi rakennuksessa on n. 10 metrin korkuinen betonirakenteinen savupiippu jonka päässä puurakenteinen levike. Piippua on lyhennetty alkuperäisestä pituudesta. Kaikki rakennuksen betonityöt on tehty laudoitettuna puhtaaksivaluna, seinät on maalattu vaaleiksi. Betonikaton vesikatemateriaalina musta huopa. Rakennuksen itäpuolella on nauhaikkuna, eteläpäädyssä pariovet ja pohjoispäädyssä niin ikään pariovet joille ajoluiska. Rakennuksen katolla on edelleen Outokumpu Oy:n kaivostoiminnan aikainen hälytyssireeni. Kaivostoiminnan päätyttyä rakennus on siirtynyt Leppävirran kunnan omistukseen. Toimii nykyisin varastona. Rakennus vaikuttaa kohtalaisen hyväkuntoiselta ja alkuperäisen julkiasunsa hyvin säilyttäneeltä, sen kerrosala on 76 m2.

Lähiympäristö

Vesuvius on Mainarintien katunäkymään voimakkaasti vaikuttava arkkitehtooninen elementti. Muusta rakentamisesta poikkeava muoto ja korkeahko savupiippu tulevat esiin monumentaalisina kaikista lähestymissuunnista. Rakennuksen viereen on rakennettu keltaiseksi maalattu, pystylomalaudoitettu matkailuauton autokatos joka heikentää rakennuksen vaikuttavuutta. Rakennuksen eteläpääty on jäämässä ympäröivän maanpinnan sisään.

Kaavatilanne	Asemakaava 1986, merkintä AK
Rakennusluvat	Lupa nro 57-128

Vesuvius puiden katveessa 2005.
2005-ora-123 ja 2005-ora-124.

Vesuvius 1961.
Valokuva Outokumpu Oy nro 32.

TIENSUU 33

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0131-R
Osoite	Mainarintie 9, 71470 Oravikoski
Omistaja	Asunto Oy Oravikosken Ylätalo
Kohteen tyyppi	Pienkerrostalo (lamellitalo)
Rakennusaika, suunnittelija	1957, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Urakkatyö Oy:n rakentama kaivostyöväen asuintalo. Tiensuu on yksi kolmesta ensin rakennetusta lamellitalosta Oravikoskella ja siihen tehtiin laatua parantavia korjauksia jo 1959. Pienkerrostalo on 2-kerroksinen ja paikalla rakennettu puurunkoinen, 12 asuinhuoneiston talo. Matalaperusteinen ja osittain rossipohjalla, kellarissa on yhteistiloja. Talossa on kolme porraskäytävää ja se on jaettu kolmeen palo-osastoon tiiliseinillä. Julkisivuverhous valkoinen/vaalean ruskea puolipontti vaakaan, ruskeat vuorilaudat nurkissa. Satulakatossa on punainen huopakate. Ulkomaalaus suoritettu 1965. Kellaritiloihin on toteutettu jäähdytetyt kylmätilat 1973 ja se on myyty asunto-osakeyhtiöksi 1986. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on asuinkäytössä. Huoneistoala 600 m2.
Lähiympäristö	Tiensuu sijaitsee nimensä mukaisesti Väinöläntien ja Mainarintien risteyksen kolmiossa. Tiensuun eteläpääty hallitsee risteyksen katunäkymää. Talon sisääntulopiha on Mainarintien puolella, itäpuolella on nurmipiha ja puustoa, näkymä Rantalaan ja Oravilahdelle. Piha-alueet ovat siistit ja hoidetut. Pulpettikattoiset autotallirakennukset ovat vaalean ruskeaa vaakaponttia mustalla huopakatolla ja ne sijaitsevat Mainarintien toisella puolella.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AK
Rakennusluvat	Lupa nrot 57-96 ja 57-127

Tiensuun eteläpääty risteysalueelle päin.
2005-ora-127.

Tiensuu edessä ja Takala takana 1958.
Valokuva Outokumpu Oy nro 28.

TAKALA 34

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0130-P
Osoite	Mainarintie 11, 71470 Oravikoski
Omistaja	Asunto Oy Oravikosken Takala
Kohteen tyyppi	Pienkerrostalo (lamellitalo)
Rakennusaika, suunnittelija	1957, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Urakkatyö Oy:n rakentama kaivostyöväen asuintalo. Takala on yksi kolmesta ensin rakennetusta lamellitalosta Oravikoskella ja siihen tehtiin laatua parantavia korjauksia jo 1959. Pienkerrostalo on 2-kerroksinen ja paikalla rakennettu puurunkoinen, 12 asuinhuoneiston talo. Matalaperusteinen ja osittain rossipohjalla, kellarissa on yhteistiloja. Kellaritiloihin on toteutettu jäähdytetyt kylmätilat 1973. Talossa on kolme porraskäytävää ja se on jaettu kolmeen palo-osastoon tiiliseinillä. Julkisivuverhous valkoinen puolipontti vaakaan, ei vuorilautoja ulkonurkissa. Satulakatossa on punainen huopakate. Ulkomaalaus suoritettu 1965. Takala on myyty asunto-osakeyhtiöksi 1986. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on asuinkäytössä. Huoneistoala 654 m2.
Lähiympäristö	Takala sijaitsee Mainarintien itäpuolella, viimeisenä lamellitalona ennen omakotitaloaluetta, valtatie 5:en melualueella. Rakennuksen pihapiirissä uudehkot, 2005 valmistuneet puurakenteiset ja pulpettikattoiset autotalli- varastorakennukset sisääntulopihan puolella Mainarintien varressa. Talon itäpuolella on nurmipiha ja puustoa, sekä aidattu lasten leikkialue ilmeisesti päiväkotikäytössä. Risteysalue Väinöläntielle vaikuttaa liikenteellisesti vaaralliselta. Rakennuksen eteläpäädyssä on pystylaudoitettu jätekatos. Piha-alueet ovat siistit ja hoidetut.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AK
Rakennusluvat	Lupa nrot 57-96 , 57-127 ja 86-527

Takalan sisääntulopiha länteen.
2005-ora-132.

Takalan 2005 rakennetut autotallit.
2005-ora-131.

Takalan eteläpäädystä näkyvat Tiensuu ja Rantala.
2005-ora-133.

Takalan itäpuolella oleva lasten leikkipuisto ja risteys.
2005-ora-138.

VÄINÖLÄ 35

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0113-5
Osoite	Väinöläntie 3, 71470 Oravikoski
Omistaja	Asunto Oy Oravikosken Väinölä
Kohteen tyyppi	Pienkerrostalo (lamellitalo)
Rakennusaika, suunnittelija	1959, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Y. I. Immonen Oy:n rakentama kaivostyöväen asuintalo. Pienkerrostalo on 2-kerroksinen ja paikalla rakennettu puurunkoinen, 12 asuinhuoneiston talo. Matalaperusteinen ja osittain rossipohjalla, kellarissa on yhteistiloja. Talossa on kolme porraskäytävää ja se on jaettu kolmeen palo-osastoon tiiliseinillä. Julkisivuverhous vaalean ruskea puolipontti vaakaan, porrashuoneissa muuta seinäpintaa vaaleampi ruskean sävy. Satulakatossa on musta huopakate. Muista alueen lamellitaloista poikkeava erittäin raju kontrasti syöksytorvien värityksessä. Asunnot on muutettu 1960 alkuperäisten piirustusten mukaisiksi. Ulkomaalaus suoritettu 1965. Kellaritiloihin on toteutettu saunaosasto 1985 ja se on myyty asunto-osakeyhtiöksi 1984. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on asuinkäytössä. Huoneistoala 580 m2.
Lähiympäristö	Väinölä sijaitsee nimensä mukaisesti Väinöläntien ja Oravilahden rannan välisen alueen rantatontilla. Väinölä on alueen lamellitaloista pohjoisin. Talo hallitsee näkymää Väinöläntieltä Kalamosaareen. Talon sisääntulopiha on Väinöläntien puolella, itäpuolella on nurmipiha ja puustoa, näkymä Oravilahdelle. Rakennuksen pohjoispäädyn puoleisella rannalla on istuskelupaikka ja eteläpäädyssä Rantala. Piha-alueet ovat siistit ja hoidetut.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AK
Rakennusluvat	Lupa nro 86-501

Väinölän sisääntulopiha länteen.
2005-ora-140.

Väinölän eteläpääty ja taustalla Oravilahti.
2005-ora-141.

Oravilahden näkymä. Oikealla Väinölä.
2005-ora-157.

RANTALA 36

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0116-8
Osoite	Väinöläntie 1, 71470 Oravikoski
Omistaja	Asunto Oy Oravikosken Rantala
Kohteen tyyppi	Pienkerrostalo (lamellitalo)
Rakennusaika, suunnittelija	1957, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén
Kohteen kuvaus ja historia	Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Urakkatyö Oy:n rakentama kaivostyöväen asuintalo. Takala on yksi kolmesta ensin rakennetusta lamellitalosta Oravikoskella ja siihen tehtiin laatua parantavia korjauksia jo 1959. Pienkerrostalo on 2-kerroksinen ja paikalla rakennettu puurunkoinen, 13 asuinhuoneiston talo. Matalaperusteinen ja osittain rossipohjalla. Talossa on kolme porraskäytävää ja se on jaettu kolmeen palo-osastoon tiiliseinillä. Julkisivuverhous pitkillä sivuilla on vaalean ruskea puolipontti vaakaan ja päädyissä rappaus samaan sävyyn. Satulakatossa on punainen huopakate. Ulkomaalaus suoritettu 1965. Huoneistomuutoksia tehty 1975-77. Talossa on saunatilat. Rantala on myyty asunto-osakeyhtiöksi 1980-luvun lopulla. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on asuinkäytössä. Huoneistoala 580 m2.
Lähiympäristö	Rantala sijaitsee Lätkätien ja Väinöläntien risteyksessä. Autopaikoitus on alueella poikkeuksellisesti talon pihassa, sisäänkäyntipuolella. Pihapiirissä on myös kaarevakattoinen, metallirakenteinen “pystyyn nostettavien” polkupyörien katos. Rakennus hallitsee näkymää risteysalueella yhdessä Tiensuun kanssa. Talon itäpuolella on nurmipiha, puustoa ja rantanäköala. Jätekatos on profiilipeltiverhoiltu. Piha-alueet ovat siistit ja hoidetut.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä AK
Rakennusluvat	Lupa nrot 57-96 ja 57-127

Rantalan sisääntulojulkisivu Väinöläntielle.
2005-ora-297.

Rantalan pohjoispääty ja taustalla Oravilahti.
2005-ora-142.

KALAMORANTA 37

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0117-9
Osoite	Lätkätie 1, 71470 Oravikoski
Omistaja	Asunto Oy Leppävirran Kalamoranta
Kohteen tyyppi	Rivitalo (sauna-, pesula- j asuinrakennus)
Rakennusaika, suunnittelija	1958, Arkkitehtitoimisto Blomstedt & Lampén

Kohteen kuvaus ja historia

Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Teräsbetoni Oy:n rakentama **sauna-, pesula- ja asuinrakennus**. Rakennuksessa on ollut nykyaikainen pesula jossa oli automaattipesukoneet ja lingot. Saunat ovat olleet alkuaan puulämmitteisillä kiukailla, mutta ne on muutettu sähkölämmitteisiksi 1969, jolloin myös muutoksia perhevuoroille sopiviksi. Vuonna 1960 uusittiin molempi en löylyhuoneiden sisustukset. Laajennuksessa 1975 lisättiin yksi sauna pesu- ja pukutiloineen. Rakennuksen pohjoispäässä on sijainnut sen rakentamisesta lähtien asunto. Käyttö varsinaiseen tarkoitukseensa lopetettiin sauna-pesulan osalta 1986. Muutos kokonaan asuntokäyttöön tarkoitetuksi rivitaloksi on tehty 1993. Nykyisin talossa on kolme asuinhuoneistoa. Julkisivuverhous on alkuperäisen rakentamistavan mukaan tumman ruskea pystylomalaudoitus, ikkunat valkoiset. Ulkoseinissä on käytetty runsaasti lasitiiliaukotusta josta osa edelleen kin jäljellä. Satulakatossa on sinkitty rivipelti. Rakennuksen eteläpäätyyn on rakennettu parveke. Lätkätien puolelle on rakennettu alueen arkkitehtuuria mukaillen pulpettikattoinen autokatos, joka on irti ulkoseinärakenteesta.
Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on asuinkäytössä. Huoneistoala 346 m2.

Lähiympäristö

Sauna-pesula sijaitsee Lätkätien varrella, sen itäpuolella rantatontilla. Rakennus on hyvin lähellä Lätkätietä joka loppuu ajoneuvoliikennetienä rakennuksen eteläpäähän. Rannassa on edelleenkin Outokumpu Oy:n rakennuttama pitkä laituri jonka päähän on myöhemmin lisätty huvimaja. laituri hallitsee lahden maisemaa yhdessä kunnan rakentaman uimalaitoksen kanssa. Pihapiiri rannan puolella on voimakkaasti viettävä ja osittain pengerretty luonnonkivillä, istutuksia jotka osittain kätkevät rakennuksen. Rannassa on punaiseksi maalattuja pienehköjä rantarakennuksia. Lätkätien länsipuolella sijaitsee urheilukenttä avonaisine maisemineen. Rakennuksen eteläpäädyssä on pieni jätekatos. Piha-alueet on siistit ja hoidetut.

Kaavatilanne	Asemakaava 1993, merkintä AR
Rakennusluvat	Lupa nrot 75-7 ja 93-99

As. Oy Kalamonranta katsottuna Lätkätieltä.
2005-ora-144.

Sauna-pesula 1961.
Valokuva Outokumpu Oy nro 37.

Sauna-pesulan eteläpääty katsottuna Lätkätieltä.
2005-ora-145.

Sauna-pesulan eteläpääty 1961.
Valokuva Outokumpu Oy nro 78.

Sauna-pesula Lätkätien tulosuunnasta.
2005-ora-144.

Sauna-pesulan eteläpääty uimarannalta päin.
2005-ora-162.

Sauna-pesulan ranta Oravilahdessa.
2005-ora-156.

KENTTÄRAKENNUS 38

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0107-Y
Osoite	Lätkätie, 71470 Oravikoski
Omistaja	Leppävirran kunta
Kohteen tyyppi	Huolto- ja pukuhuonerakennus
Rakennusaika, suunnittelija	1966
Kohteen kuvaus ja historia	Leppävirran kunnan 1966 rakentama urheilukenttiä palveleva huolto- ja pukuhuonerakennus. Rossipohjainen, porrastettu puurakenteinen rakennus. Julkisivuverhous on vaalean vihreä puolipontti vaakaan, vuorilaudat valkoiset. Satulakatossa on punainen huopakate. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja on alkuperäisessä käytössään.
Lähiympäristö	Rakennus sijaitsee Lätkätien jatkeena olevan ja uimarannalle johtavan ajotien varressa. Ympäristö on tavanomainen pienten urheilukenttien ympäristö. Jääkiekkokaukalo, lentopallokenttä ja hiekkapintainen urheilukenttä muodosta vat urheilualueen, joita huoltorakennus palvelee urheiluvälineiden säilytyspaikkana ja etupäässä jääkiekkoilijoiden pukuhuoneena. Näkymäalueet kaivostornin suuntaan ja pohjoiseen päin kohti Rantalaa ja Tiensuuta.
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä VU
Rakennusluvat	

Rakennuksen julkisivu kentille päin.
2005-ora-147.

Rakennuksen pääty Lätkätielle, tulosuuntaan päin.
2005-ora-149.

PUHDISTAMO 39

Kiinteistötunnus	420-411-0037-0169-Y
Osoite	Väinöläntie 5, 71470 Oravikoski
Omistaja	Leppävirran kunta
Kohteen tyyppi	Viemäriveden puhdistamo
Rakennusaika, suunnittelija	1962 Vesi-Hydro, 1993 Maa ja Vesi Oy
Kohteen kuvaus ja historia	Ensimmäinen paikalla ollut puhdistamo oli Outokumpu Oy:n rakennuttama ja rakennusliike Martti Pasanen Oy:n rakentama viemäriveden puhdistamo. Ensimmäisessä puhdistamossa ei ollut rakennuksia, vaan puhdistamo koostui ojailmastamosta, lietesäiliöstä, lietelavoista ja jälkiselkeytysaltaasta. Tämän jälkeen on Leppävirran kunta rakennuttanut uuden laitoksen 1990-luvulla. Puhdistamolla on kaksi rakennusta ja erillisessä aitauksessa oleva pulpettikattoinen koppi. Rakennusten kerrosalat ovat 114 ja 60 m2. Paikalla rakennettujen tolpparunkoisten rakennusten julkisivuverhouksena on sininen profiilipelti ja satulakatoissa maalaamaton profiilipelti. Koppi on altaille aidatulla alueella. Rakennukset vaikuttavat hyväkuntoiselta ja ovat käytössä.
Lähiympäristö	Puhdistamo sijaitsee Väinöläntien jatkeena olevan ajoväylän päässä Pilleslahden rannalla. Länsipuolella on Pillesmäen omakotialueen taloja joista yhden rantamaja on samassa lahdelmassa puhdistamon kanssa. Lahdelmassa on myös betonirakenteinen veneidenlaskupaikka, jonka on rakentanut Leppävirran kunta. Alue on osittain hoitamattoman näköinen. Siniset rakennukset nousevat esiin katsottaessa Pilleslahdesta ja etelästä päin
Kaavatilanne	Asemakaava 1985, merkintä ET
Rakennusluvat	Lupa nrot 61-130 ja 93-250

Puhdistamon rakennukset Väinöläntien tulosuuntaan päin.
2005-ora-172.

Puhdistamon sisäpihaa Pilleslahdelle päin.
2005-ora-174.

KOULU

Kiinteistötunnus 420-411-0037-0043-W
Osoite Koulukaarre, 71470 Oravikoski
Omistaja Leppävirran kunta

Kohteen tyyppi Koulu
Rakennusaika, suunnittelija 1959, Leppävirran kunnan rakennusmestarit

Kohteen kuvaus ja historia

Leppävirran kunnan rakennuttama kansakoulu jonka urakoi rkm. Toimi Tuovinen Kiuruvedeltä. Koulu aloitti toimintansa 1959 jolloin Oravikosken vanhan koulun oppilaat siirtyivät uuteen kouluun. Rakennus on kaksikerroksinen paikalla rakennettu ja tiilirunkoinen. Kellarissa teknisiä tiloja. Alkuaan koulurakennuksessa oli myös kolme asuntoa (mm. keittäjän asunto), jotka ovat nykyisin lasten aamu- ja iltapäiväryhmien käytössä. Rakennuksessa on tehty käyttötarkoituksen mukaisia muutoksia ja korjauksia, julkisivut ovat lähes alkuperäisessä asussaan. Julkisivuissa keltainen rappaus, satulakatossa maalaamaton rivipelti. Ikkunat on uusittu 2004, valkoiset. Betonisokkeli musta. Räystäiden otsalaudat ovat huonokuntoiset ja uusimisen tarpeessa. Rakennuksen eteläpäähän on rakennettu 2005 sinkitystä teräksestä suurikokoinen poistumistieporras toisesta kerroksesta, joka rikkoo oleellisesti julkisivun arkkitehtuuria.

Lähiympäristö

Koulurakennus sijaitsee valtatien länsipuolella, erillään muusta asutustaajamasta. Kulkutiet jalankulkijoille on johdettu alikulkutunneleilla valtatien alitse. Autoille on valtatieltä tavanomainen katuliittymä josta kulku myös Koulukaarteen asuintaloille. Koulun piha on hiekkapintainen ja vailla pihavarusteita, alue on aitaamaton ja sitä reunustaa luonnontilainen puusto kaikilla suunnilla. Liikenteen äänet valtatieltä kuuluvat piha-alueelle. Eteläpäädyssä satulakattoinen, puurakenteinen jätekatos. Pihapiiri on tunnelmaltaan rauhallinen.

Kaavatilanne Asemakaava 1985, merkintä YO
Rakennusluvat Lupa nro 58-78

Koulun eteläpääty sisääntulotien suunnasta.
2005-ora-113.

Pihajulkisvu itään, koulupihalle.
2005-ora-114.

Koulun eteläpääty ja läntinen julkisivu (ei vielä porrasta).
2005-ora-115.

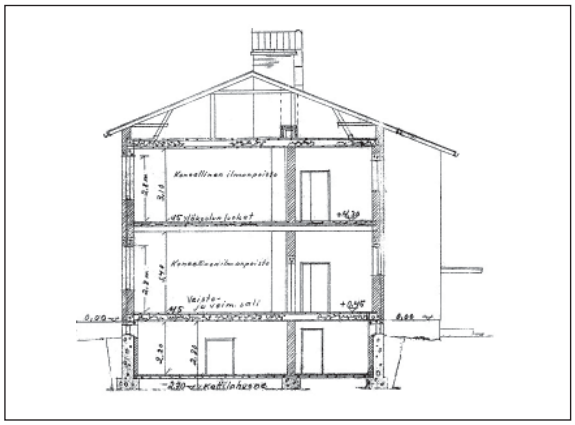

Leikkaus.
Kopio rakennuslupapiirustuksesta 1958.

8. Liitteet

1. Ilmakuva Oravikosken alueesta 1970-luvulta
   Leppävirran kunta, kaavoitusosasto

2. Oravikosken kaavoituskooste 2005
   Leppävirran kunta, kaavoitusosasto

3. Outokumpu Oy:n kartat ja kaivoksen havainnepiirros
   Outokumpu Oy:n vuosikertomukset

4. Valtakunnallisesti merkittävän kulttuurihistoriallisen ympäristön aluerajauskartta.
   Museovirasto

5. Oravikosken kulttuuriympäristön aluerajauskartta
   WSP LT-KONSULTIT OY

6. Puistoalueiden kehittämissuunnitelman ja kyläsuunnitelman kartat
   Suunnittelukeskus Oy, Kuopion aluetoimisto

7. Valtatie 5 ympäristövaikutusten arviointiohjelman karttasivu
   Tiehallinto, Savo-Karjalan tiepiiri

8. Outokumpu Oy:n valokuvien luettelo
   Elinkeinoelämän keskusarkisto ELKA, Mikkeli

9. Lamellitalojen piirustuksia
   Leppävirran kunta, rakennusvalvonnan arkisto

10. Oravikoskella meneillään olevan kaavamutoksen aluerajaus

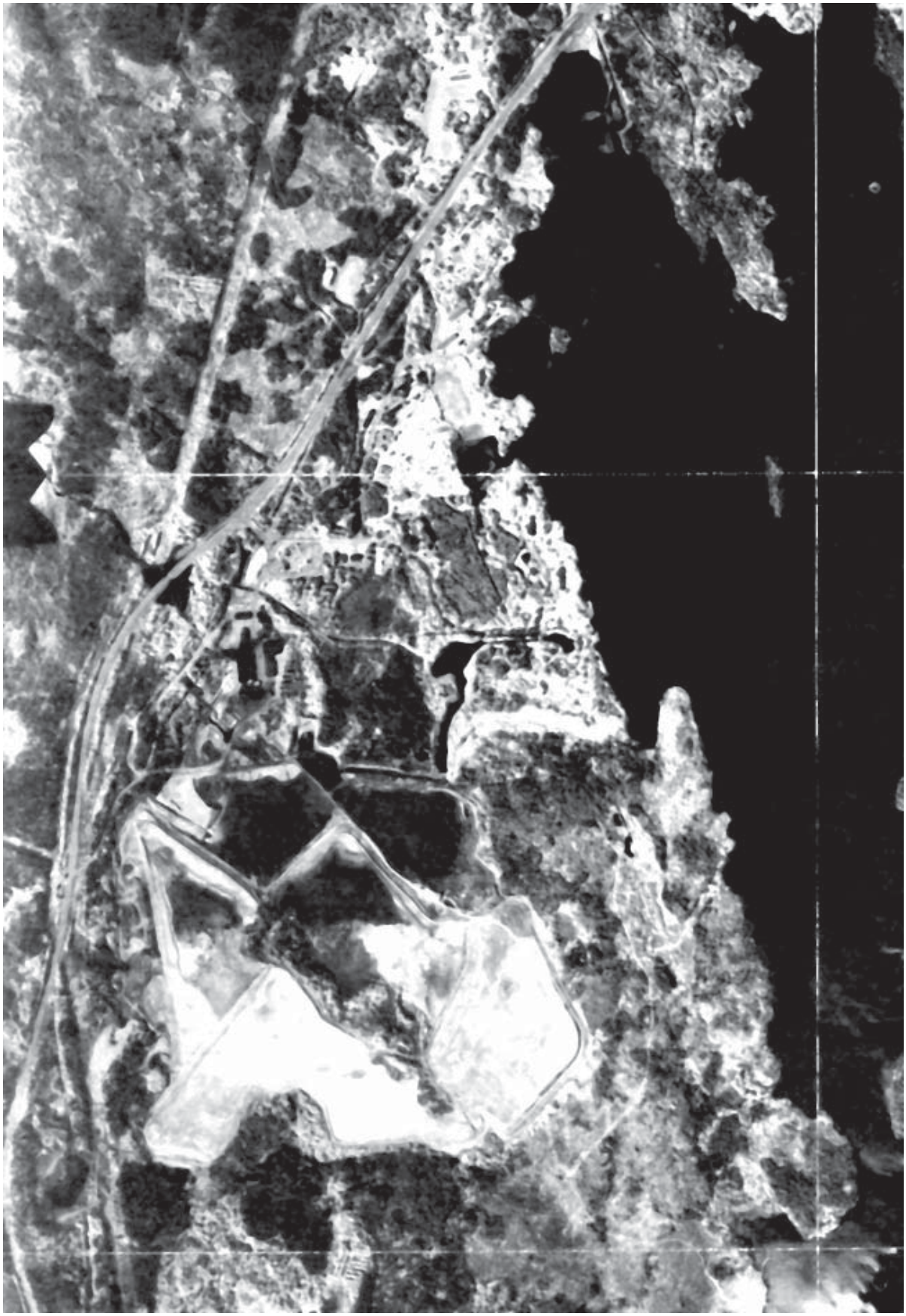

Liite 1
Ilmakuva Oravikosken alueesta 1970-luvulta.
Leppävirran kunnan kaavoitusosasto.

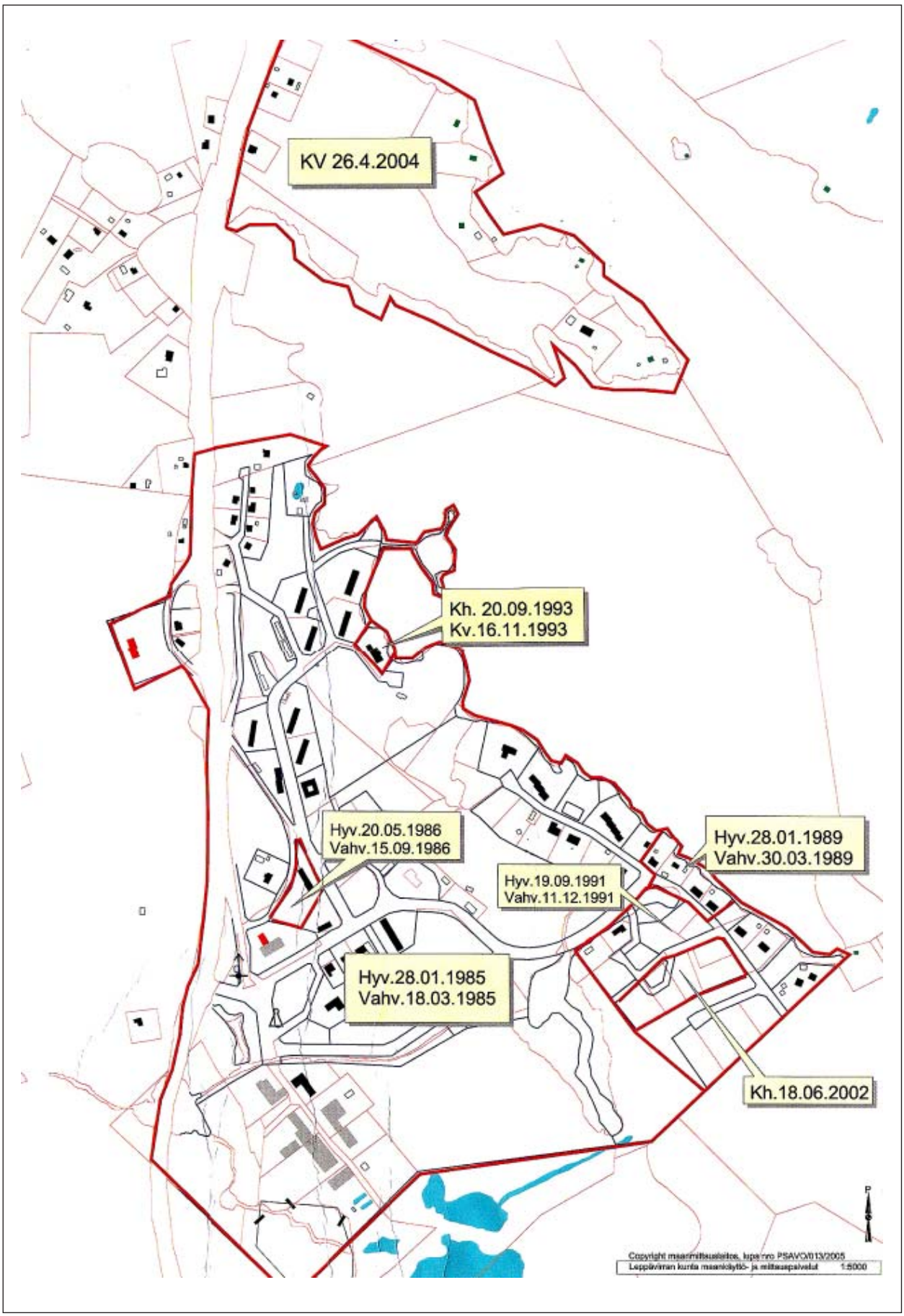

Liite 2
Oravikosken kaavoituskooste 2005.
Leppävirran kunnan kaavoitusosasto.

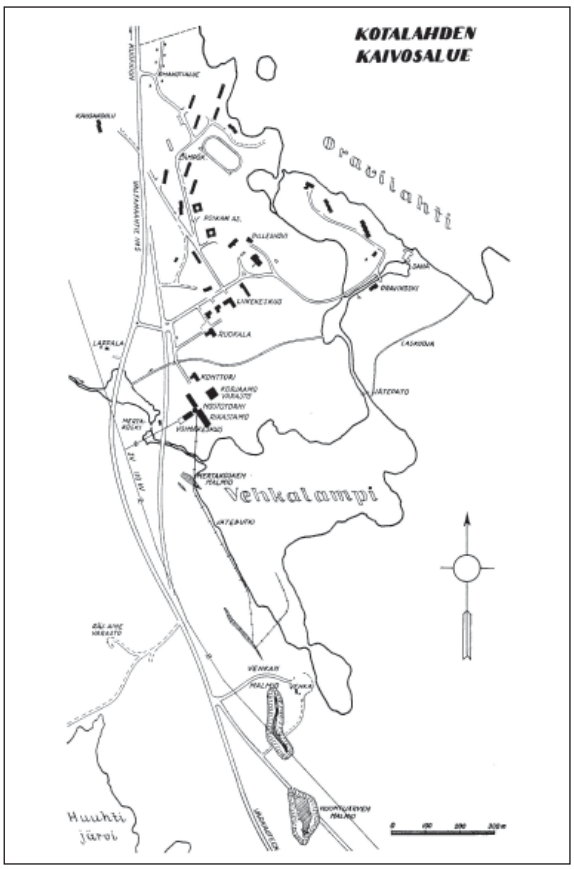

Outokumpu Oy:n kartta kaivosalueesta 1960.
Kopio yhtiön vuosikertomuksen kartasta.

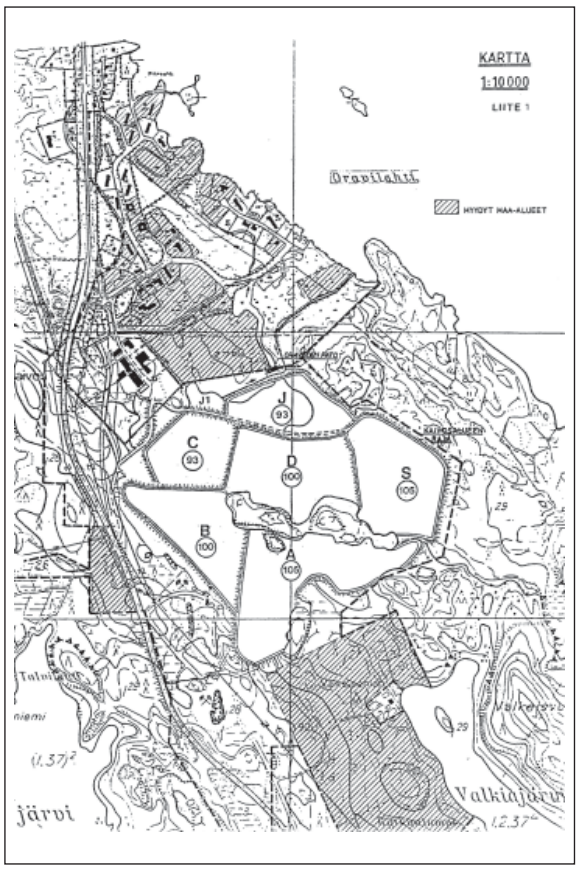

Outokumpu Oy:n kartta myydyistä alueista 1986.
Kopio yhtiön vuosikertomuksen kartasta.

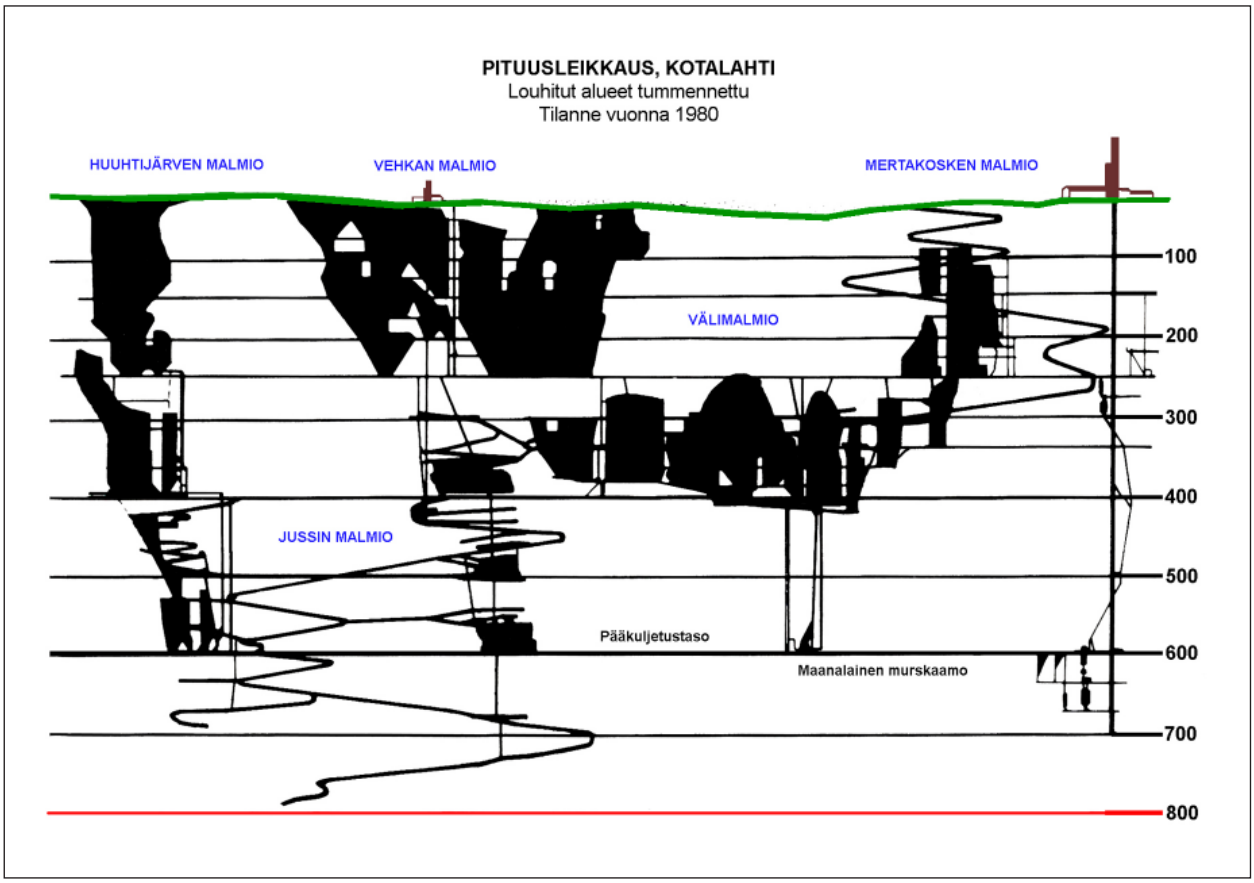

Liite 3
Outokumpu Oy:n Kotalahden kaivoksen havainnepiirros vuodelta 1980.
Kopio yhtiön vuosikertomuksen piirroksesta.

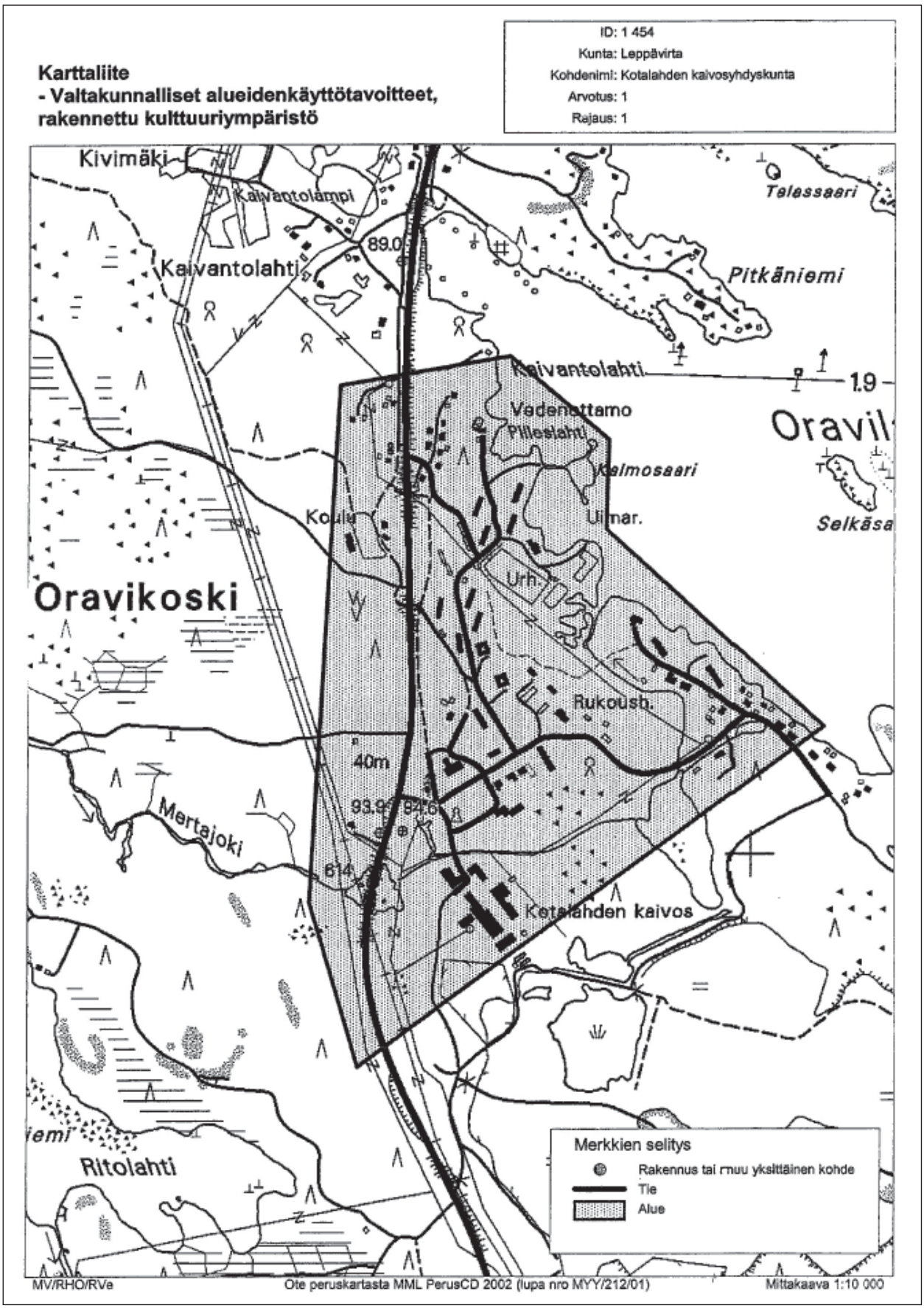

Liite 4
Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö.
Kotalahden kaivosyhdyskunta.
Karttaliite Museoviraston alueraujauksesta 1993
Kopio Museoviraston kartasta.

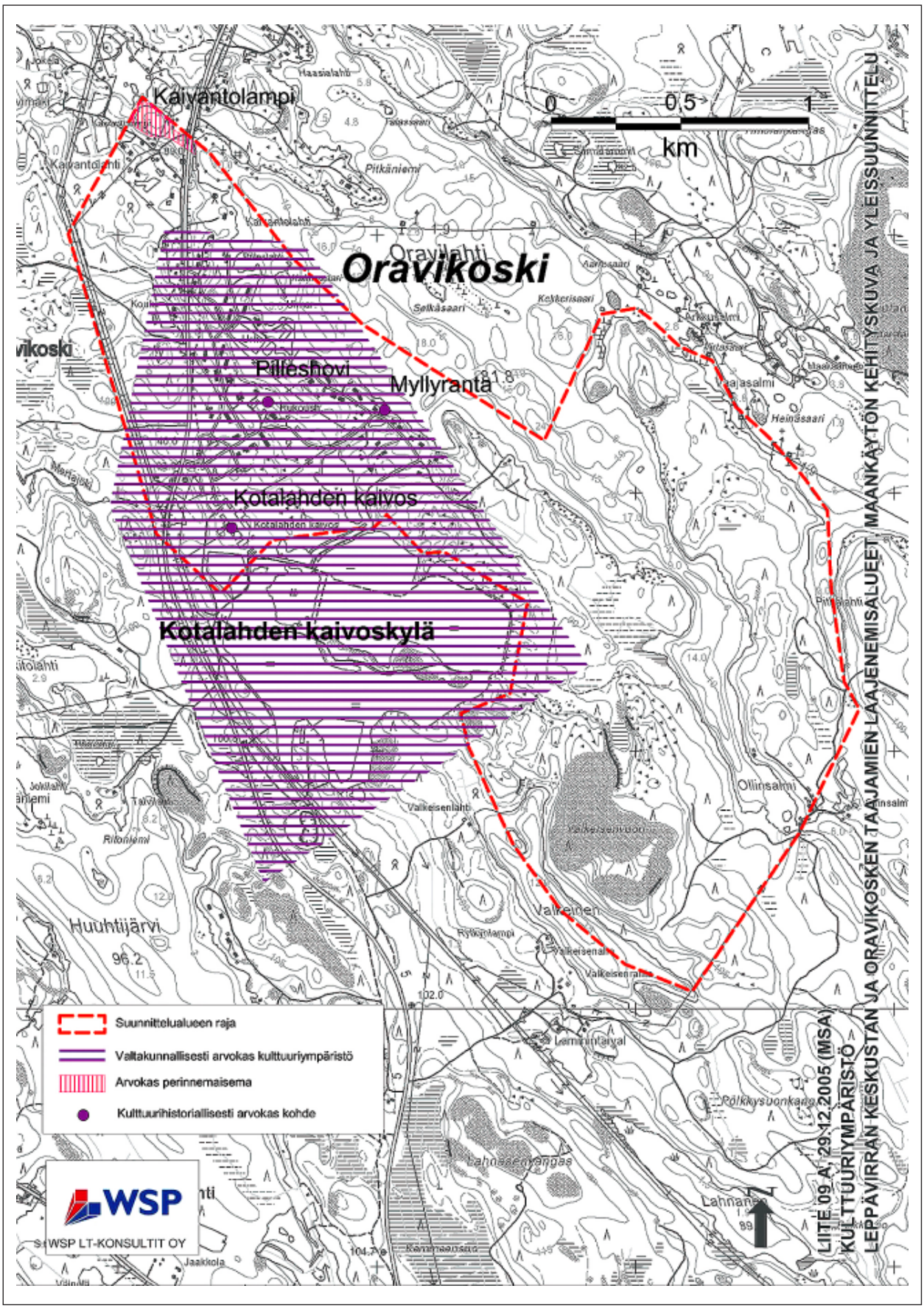

Liite 5
Kaavoitukseen liittyvä konsulttitoimiston tekemä suunnittelutyö 2005-2006.
Oravikosken kulttuuriympäristö.
Kopio WSP LT-KONSULTIT OY:n liitteestä 09A

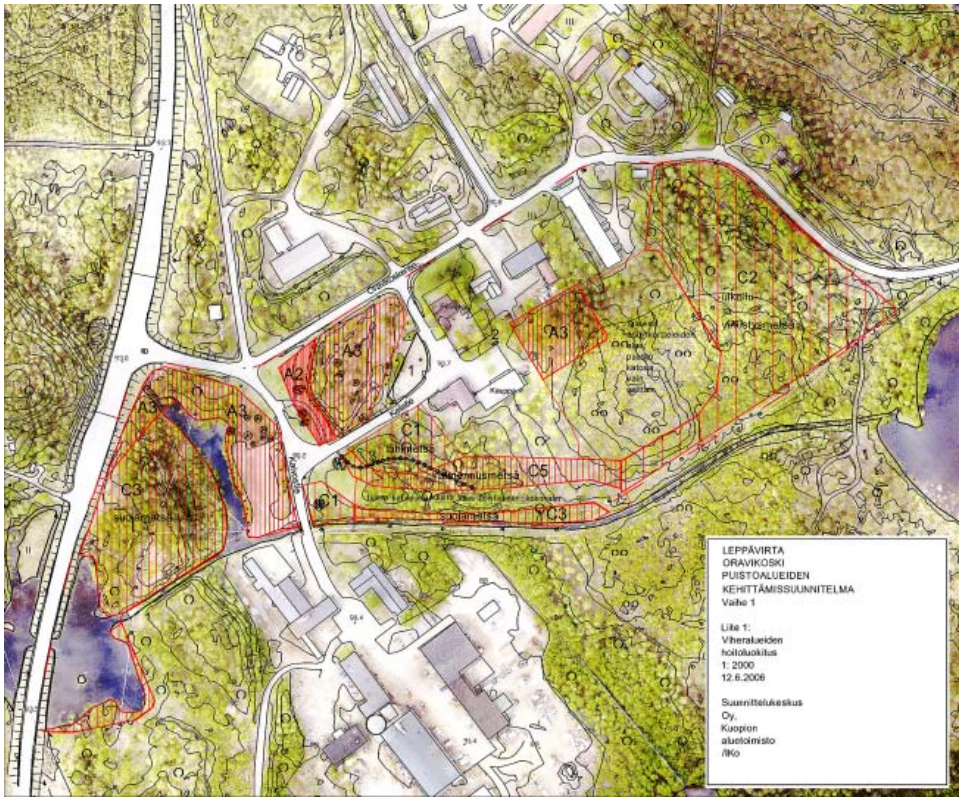

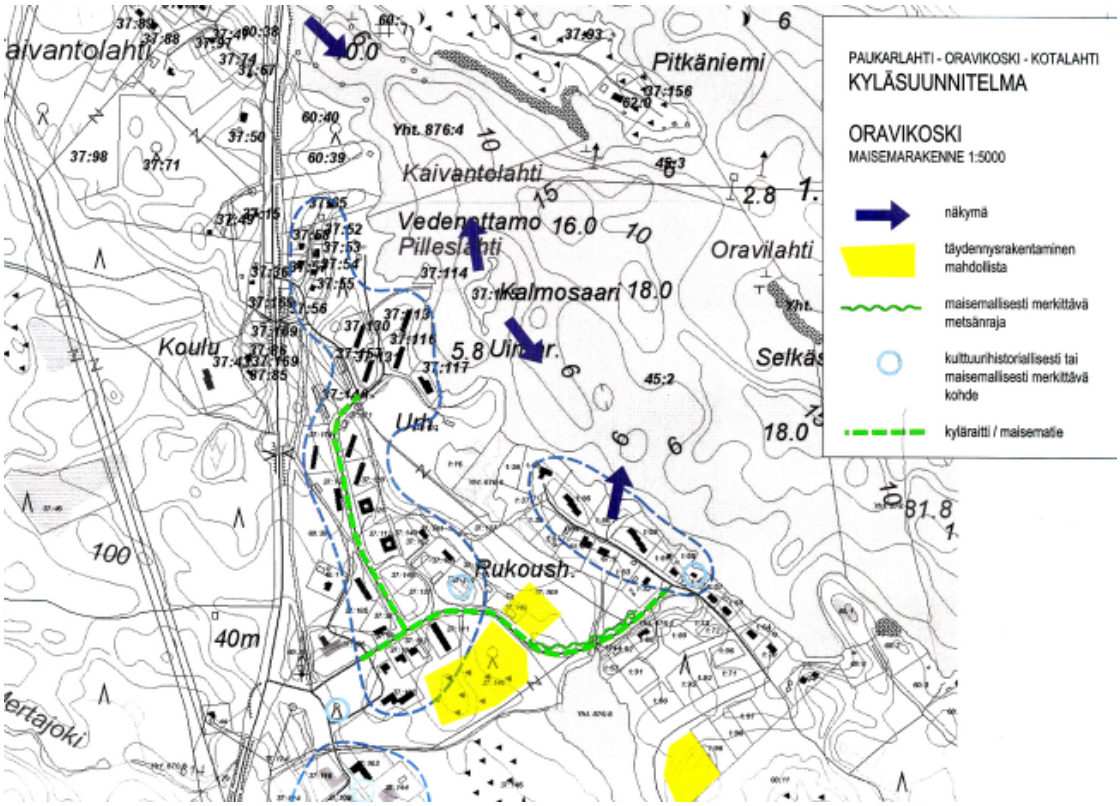

Liite 6
Ylempi kartta;
Suunnittelukeskus Oy, Kuopion aluetoimiston laatima Oravikosken puistoalueiden kehittämissuunnitelma 2006 / vaihe 1. Kopio karttaliitteestä.

Alempi kartta;
Paukarlahti-Oravikoski-Kotalahti kyläsuunnitelman maisemarakennekartta 2006.
Kopio konsultin laatimasta karttaliitteestä.

1.1 Hanke ja sen tavoitteet

Suunnittelun kohteena oleva valtatien 5 jakso sijaitsee Leppävirran kunnassa. Jakson eteläpää on noin 10 km Leppävirran taajaman pohjoispuolella Palokankaalla maantien 531 (Lempyy–Palokangas) liittymässä ja pohjoispää Humalajoella moottoritien eteläpäässä. Suunniteltavan tiejakson pituus on noin 16,5 kilometriä.

Suunnittelualueella on Oravikosken taajama ja Paukarlahden kylä. Nykyinen tie ohittaa Oravikosken taajaman pääosin länsipuolelta ja halkaisee Paukarlahden kylän.

Valtatie 5 Helsingistä Sodankylään on valtakunnallisesti tärkeä itäisen Suomen pääväylä. Se kuuluu myös osana yleiseurooppalaiseen TEN-liikenneverkkoon. Liikenne- ja viestintäministeriön työryhmän mietinnössä valtatie 5 on ehdotettu osaksi pääteiden runkoverkkoa Helsingistä Kuopioon saakka.

Nykyinen valtatie on kapea sekä mäkinen ja mutkainen sekaliikennetie. Tien leveys on 8,0–8,5 metriä. Päällysteen leveys on 7,5 metriä. Tien linjaus ja tasaus ei täytä valtatielle asetettuja vaatimuksia.

Tien varrella Oravikosken taajaman ja Paukarlahden kylän kohdalla on runsaasti asutusta tien molemmin puolin. Oravikoskella ja Paukarlahdessa on erillinen kevyen liikenteen väylä. Muualla kevyen liikenteen asema on turvaton johtuen kapeista tien pientareista.

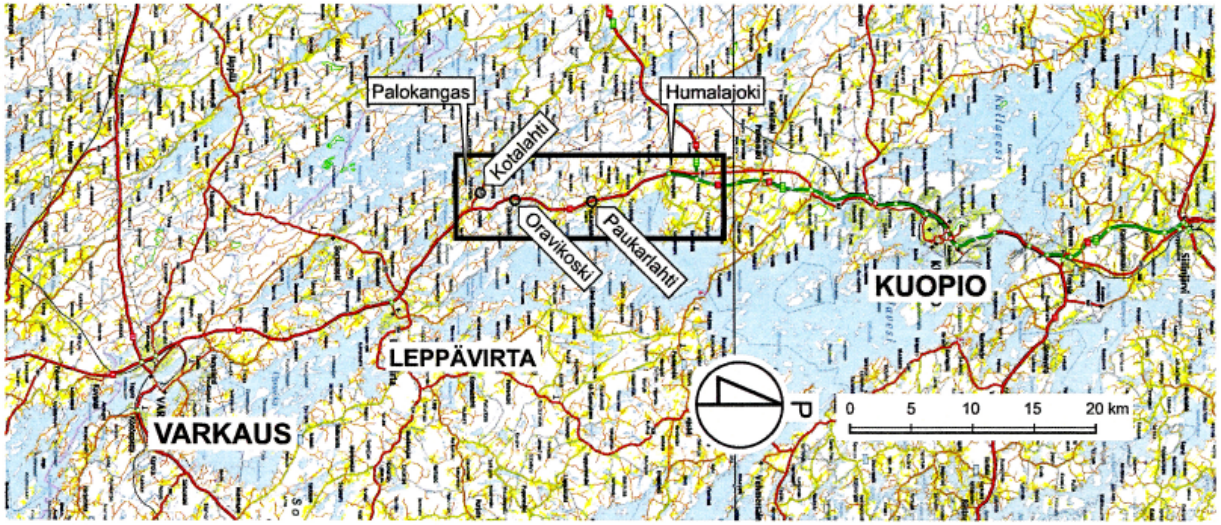

Kuva 1. Hankkeen sijainti

Valtatiejakson Palokangas–Humalajoki liikennemäärä oli vuonna 2002 noin 4 900 autoa vuorokaudessa, josta raskaan liikenteen osuus oli 13 %. Liikenteen ennustetaan kasvavan 30 % vuoteen 2030 mennessä, jolloin liikennemäärä on noin 6 400 autoa vuorokaudessa. Vuoden 2002 jälkeen liikenne on kasvanut noin 5 % vuodessa.

Vuosina 1993–2003 suunnittelualueella tapahtui kaikkiaan 131 poliisin tietoon tullutta liikenneonnettomuutta, joista 33 johti henkilövahinkoon. Onnettomuuksissa kuoli kolme ja loukkaantui yhteensä 43 henkilöä.

Hankkeen tavoitteena on parantaa liikenteen sujuvuutta ja liikenneturvallisuutta luomalla laatutasoltaan yhtenäinen, mahdollisimman häiriötön ja runkotien vaatimukset täyttävä tieosuus. Tavoitteena on myös, että liikenteen ympäristölle aiheuttamat vaikutukset on minimoitu. Tien kehittämisen tulee olla myös taloudellisesti mahdollisimman kannattavaa.

Tiehallinto varautuu moottoritien rakentamiseen (ks. myös kohta 2.1).

Liite 7
Vt 5 osuuden Leppävirta-Kuopio kehittäminen välillä Palokangas-Humalajoki, Leppävirta.
Kopio ympäristövaikutusten arviointiohjelman karttasivusta

Liite 8

Outokumpu Oy:n valokuvat
Valokuvat on arkistoitu Elka:ssa ja tässä yhteydessä käytetään juoksevaa numerointia
Elka; Tutkijantie 7, 50100 Mikkeli

Valokuvien tiedot

1. Valokuvaaja: Jänis, Varkaus Aika: 8.9.-71 Paikka: Kotalahti Aihe: Etualalla “Katko”, taaempana “Kupla”.
Oma n:o OKKO 2/3 Kortissa, Kuvaajan n:o 10590/B-8, N:o 2/3/1020
2. Valokuvaaja: Jänis, Varkaus Aika: 8.9.-71 Paikka: Kotalahti Aihe: “Katko”
Oma n:o OKKO 2/3 Kortissa, Kuvaajan n:o 10690/B-10, N:o 2/3/1023
3. Aika: 22.8-59 Paikka: Kotalahti Aihe: Konttori
Oma n:o OKKO 2/4 Kortissa, N:o 2/4/191
4. Aika: -57 Paikka: Kotalahti Aihe: Pilleshovi
Oma n:o OKKO 2/6 Kortissa, N:o 2/6/240
5. Aika: -57 Paikka: Kotalahti Aihe: Pilleshovin aitta ja kellari.
Oma n:o OKKO 2/6 Kortissa, N:o 2/6/242
6. Paikka: Kotalahti Aihe: Vierasmajan vanha sauna.
Oma n:o OKKO 2/10 Kortissa, N:o 2/10/829
7. Aika: juhannusaatto 69 Paikka: Kotalahti Aihe: Vierasmajan vanha sauna
Oma n:o OKKO 2/10 Kortissa, N:o 2/10/880
8, 9. Valokuvaaja: Jänis, Varkaus Aika: 8.9.-71 Paikka: Kotalahti Aihe: Vierasmajan sauna
Oma n:o OKKO 2/10 Kortissa, Kuvaajan n:o 10590/A-9, N:o 2/10/996-997
10. Valokuvaaja: Jänis, Varkaus Aika: 8.9.-71 Paikka: Kotalahti Aihe: Kuntotalo pohjoisesta päin.
Oma n:o OKKO 2/10 Kortissa, Kuvaajan n:o 10590/A-7, N:o 2/10/1017
11, 12. Valokuvaaja: Timo Ylönen Aika: 15.5.1978 Paikka: Kotalahden kaivos Aihe: Vanha saha-myllyrakennus
Oma n:o OKKO 2/10 , N:o 2/10/1822
13. Valokuvaaja: Timo Ylönen Aika: 8.5.1979 Paikka: Kotalahden kaivos Aihe: Vanha saha-myllyrakennus
Oma n:o OKKO 2/10 , N:o 2/10/1823
14-16. Valokuvaaja: Jänis, Varkaus Aika: 13.5.59 Paikka: Kotalahden kaivos Aihe: Mertakosken pato.
Oma n:o OKKO 3/12 Kortissa, N:o 3/12/664
17. Paikka: Kotalahti Aihe: Yleiskuva asuntoalueelta.
Oma n:o OKKO 4/16 Kortissa, N:o 4/16/481
18. Valokuvaaja: Jänis, Varkaus Aika: 8.9.-71 Paikka: Kotalahti Aihe: Tornista kohti asuntoaluetta.
Oma n:o OKKO 4/16 Kortissa, Kuvaajan n:o 10590/F-9, N:o 4/16/1030
19. Valokuvaaja: Keijo Kääriäinen, Lammi Aika: 1970-luvun puoliväli
Paikka: Kotalahden kaivos, Aihe: Asuntoaluetta ilmakuvana.
Oma n:o OKKO 9/85 , N:o 9/85/1978
20. Valokuvaaja: Keijo Kääriäinen, Lammi Aika: 1970-luvun puoliväli
Paikka: Kotalahden kaivos, Aihe: Asuntoaluetta ilmakuvana.
Oma n:o OKKO 9/85 , N:o 9/85/1977
21. Valokuvaaja: Keijo Kääriäinen, Lammi Aika: 1970-luvun puoliväli
Paikka: Kotalahden kaivos, Aihe: Asuntoaluetta ilmakuvana.
Oma n:o OKKO 9/85 , N:o 9/85/1975
22. Valokuvaaja: Timo Ylönen Aika: Toukokuu 1973 Paikka: Kotalahden kaivos
Aihe: Kaivosyhdyskunnan kesäistä kauneutta. Vas. vierasmaja.
Oma n:o OKKO 9/86 Kortissa, N:o 9/86/1172
23. Aika: -56 Paikka: Kotalahti, Aihe: Vehkan tornin rakennusvaiheita.
Oma n:o OKKO 10 Kortissa, N:o 10/236
24. Aika: 19.4-56 Paikka: Kotalahti, Aihe: Vehkan kuilunajo alkoi.
Oma n:o OKKO 10 Kortissa, N:o 10/244
25. Aika: kesä -56 Paikka: Kotalahti, Aihe: Rakennustyöt käynnissä Vehkan kuilulla.
Oma n:o OKKO 10 Kortissa, N:o 10/823
26, 27 Valokuvaaja: Timo Ylönen Aika: 30.10.73 ja 30.10.75
Paikka: Kotalahden kaivos, Aihe: Kaivostuvan laajennus.
Oma n:o OKKO 10 Kortissa , N:o 10/1345

Sininen kansio KOTALAHTI 1 – 2

28. 2/3, Tiensuu ja Takala, 1958
29. 2/3, Tiensuu ja Rantala, 1958
30. 2/3, Kierukka, poikamiesasuntola.
31. 2/3, Poikamiesasuntola “Kenno”, 3.8.61
32. 2/3 “Vesuvius” lämpökeskus asuntoalueella, 3.8.61
33. 2/7 Nostotorni rakennusvaiheessa, v. 1958.
34. 2/7 Nostotorni Vehkalammen takaa katsottuna, 3.8.61
35. 2/7 Rikastamo, nostotorni ja korjaamo, 29.10.59
36. 2/8 Mertakosken talo, v. 1959.
37. 2/10 Sauna – Pesula, 3.8.61
38. 2/10 Ruokala ja kaupat, 3.8.61
39. 2/10 Entinen mylly- ja saharakennus Oravilahden rannalla, 3.8.61
40. 2/10 Pilleshovi, ulkorakennuksineen. 29.10.59
41. 2/10 Vierasmajan sauna, 29.10.59.

Sininen kansio KOTALAHTI 3 – 4

42. 3/11 Karttapiirros myllyn paikasta Mertakoskessa vuodelta 1851.
43. 3/12 Mertakosken pyörteitä, v.1958.
44. 4/18 Jätealue kesällä 1982.
45. 4/18 Tehdasalue Vehkan tornista katsottuna, v. 1958.
46. 4/19 Oravikoskea , v. 1959.

Sininen kansio KOTALAHTI 9

47. 9/85 Ilmakuva Kotalahdesta.
48. 9/85 Ilmakuva Kotalahden kaivosalueesta 1968.
49. 9/85 Ilmakuva Oravikoskesta 1967.
50. 9/86
51. 9/86 Kotalahden kaivos Vehkalta päin, 29.10.1959

Sininen kansio KOTALAHTI 10

52. Nostotorni rakenteilla, v. 1957.
53. Alatalo rakenteilla, v. 1958.
54. Kierukka rakennusvaiheessa, v. 1959.
55. Tehdasalue rakennusvaiheen alussa, v. 1957.

Ruskea albumi Outokumpu Oy Kotalahden kaivos

56. Tehdasalueelle sisään tulo, elokuu 1961.
57. Tehdasalue, ruokalasta päin katsottuna, elokuu 1961.
58. Nostotorni konttorin edestä katsottuna, elokuu 1961.
59. Tehdasalue, Mertakoskelta päin, elokuu 1961.
60. Rikastamo ja Nostotorni (Vehkalta päin), elokuu 1961.
61. Kaivostorni Vehkalta päin.
62. Tehdasalue Vehkalta päin.
63. Tehdasalue ruokalan pihasta päin.
64. Teollisuusalue Mertakoskelta päin.
65. Teollisuusalue Vehkalammen rannalta päin.
66. Teollisuusalueelle sisääntulo.
67. Konttori
68. Jätealue, Vehkalampi, elokuu 1961.
69. Jäteputki
70. Rikastevarasto
71. Yleiskuva Oravikoskelta (etualalla ruokala ja kaupat), elokuu 1961.
72. Pilleshovi
73. Saha ja mylly.
74. Kaupat: Talous-osuuskauppa, Työnvoima, Kontkanen.
75. Ruokala
76. Kierukka, poikamiesasuntola
77. Alatalo
78. Sauna
79. Vierasmaja
80. Vierasmaja, elokuu 1961.
81. Vierasmajan sauna.
82. Osastopäälliköiden asunto.
83. Isännöitsijän asunto.
84. Omakotialuetta, elokuu 1961.

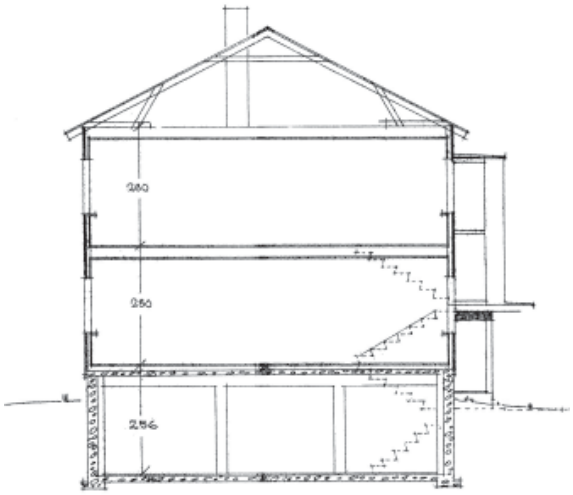

Leikkaus

Julkisivu

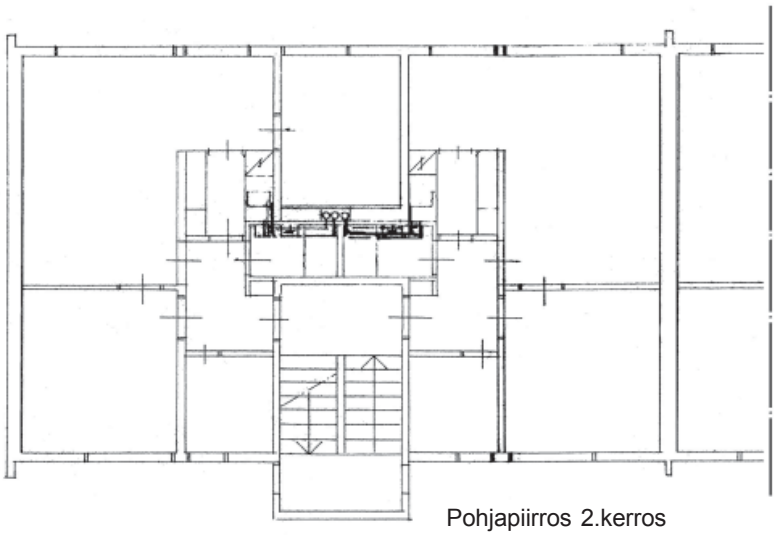

Pohjapiirros 2.kerros

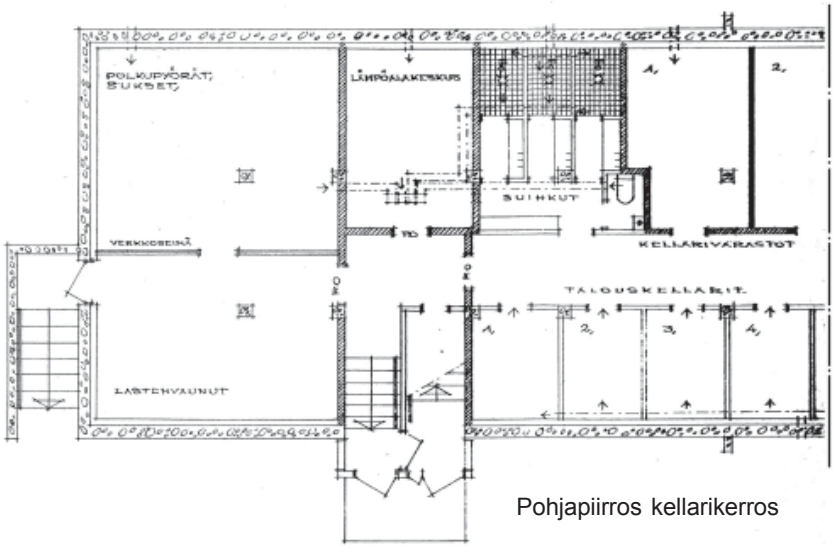

Pohjapiirros kellarikerros

Liite 9
Lamellitalojen piirustuksia; leikkaus, julkisivu, 2.kerroksen pohjapiirros ja kellarikerroksen pohjapiirros. Kopiot rakennuslupapiirustuksista.

Leppävirran kunta
Oravikosken koulun ja Oravijoen ympäristöjen asemakaava, OAS 27.6.2006

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Oravikosken koulun ja Oravijoen ympäristön asemakaava

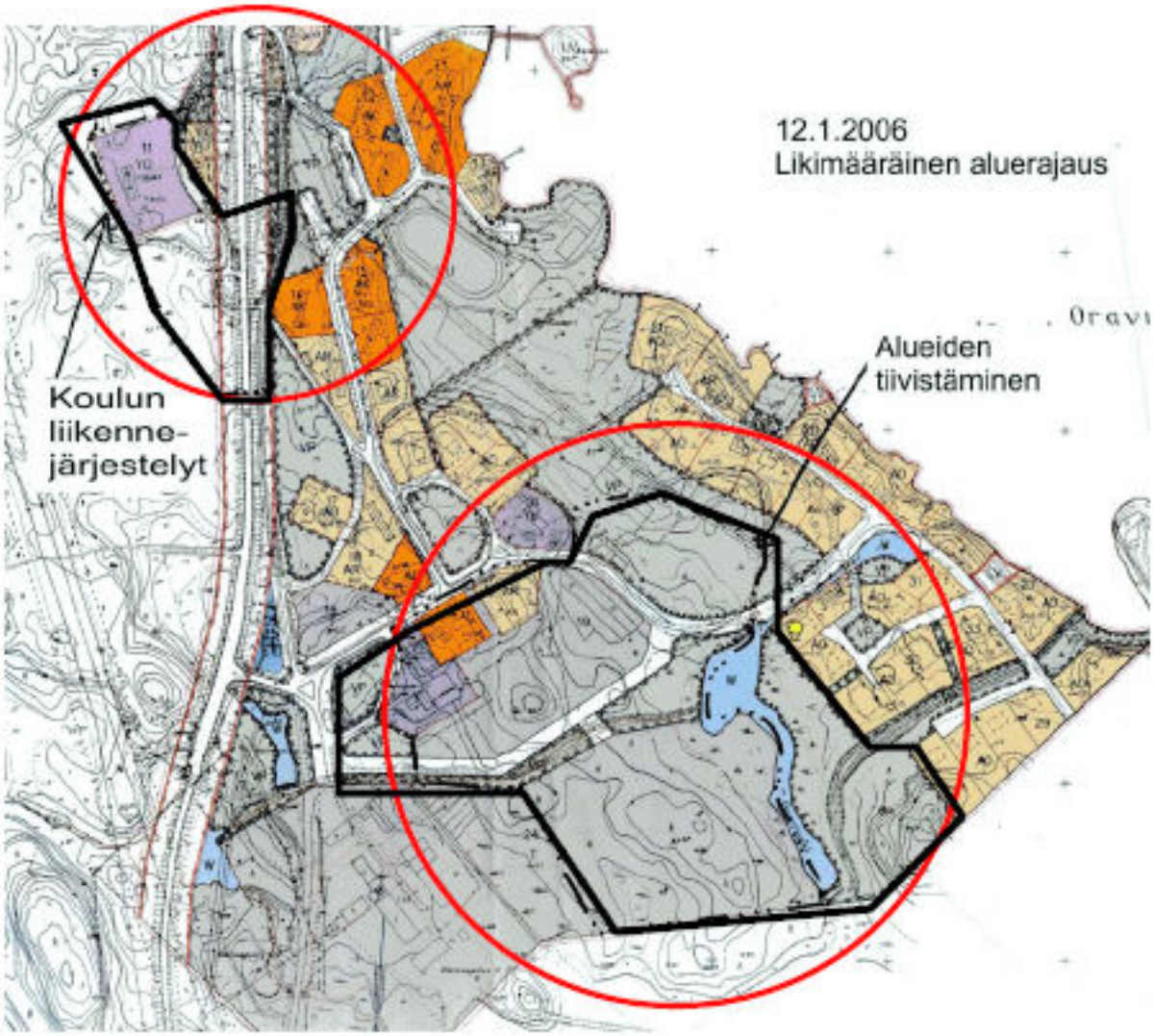

Liite 10
Oravikoskella meneillään olevan kaavamuutoksen aluerajaus.

9. Lähdeluettelo

Kirjallisuus ja julkaisut

Annala Vilho, *Outokummun historia 1910-1959*
Suomalaisen kirjallisuuden kirjapaino 1960

Hietakari Eero, *Sähkö pohjois- ja keski-savossa*
Savon voima Oy 1957

Hovi Olavi, *Leppävirran historia osat 1 ja 2*
Sisälähetysseuran kirjapaino Raamattutalo, Pieksämäki 1995

Kokkonen Jouko, *Kotalahti ajan virrassa*
Prismaprint 2002

Kuisma Markku, *Outokumpu 1910-1985*
Forssan kirjapaino 1985

Museovirasto, *Rakennettu kulttuuriympäristö, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt*
Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16, Helsinki 1993

Rinta-Tassi Osmo, *Leppävirran kirja*
Sisälähetysseuran kirjapaino Raamattutalo, Pieksämäki 1982

Artikkelit ja painamattomat lähteet

Karvonen Aira-Sisko, *Stenuddin kruununtilasta harrastuskerhon kudontatuvaksi*
Essee 2001

Mikkelin-Kuopion valtatien parantamissuunnitelman piirustus 1952

Outokumpu Oy, *Kotalahden kaivoksen vuosikertomukset 1957-1986*

Rautiainen Marianne, *Metallikaivokset Suomessa 1900-luvulla*
Kaivosinventointi, Museovirasto 1996

Muut lähteet ja haastattelut

Elinkeinoleämän keskusarkisto ELKA Mikkeli, Outokumpu Oy:n valokuva-arkisto

Lars Wetzellin artikkelit Leppävirta ja Soisalon seutu lehdissä 1976-1979

Leppävirran kunnan rakennusvalvonnan arkisto

Pohjois-Savon Ympäristökeskus

Suomen arkkitehtiliitto SAFA

Jehkinen Johannes, haastattelu

Karvonen Elvi, haastattelu